

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav speciálněpedagogických studií

Diplomová práce

Olomouc 2024

Bc. Veronika Jandová

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav speciálněpedagogických studií

Diplomová práce

Bc. Veronika Jandová

Rizikové faktory ve vztazích pedagogických pracovníků a
zákoných zástupců žáků se SVP

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, ze kterých jsem při zpracování čerpala, řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu literatury.

V Olomouci dne

.....

Veronika Jandová

.....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat prof. Mgr. PaedDr. Janu Michalíkovi, Ph.D. za odborné vedení, ochotu a cenné rady pro zpracování této diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům, kteří to se mnou nevzdali, pomáhali mi a byli pro mě oporou po celou dobu studia. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří se zúčastnili výzkumného šetření. Bez nich by dokončení této diplomové práce nebylo možné, proto jim patří velký dík.

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Veronika Jandová
Katedra nebo ústav:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	prof. Mgr. PaedDr. Jan Michalík, Ph.D.
Rok obhajoby:	2024

Název závěrečné práce:	Rizikové faktory ve vztazích pedagogických pracovníků a zákonných zástupců žáků se SVP
Název závěrečné práce v angličtině:	Risk factors in the relationships between teaching staff and legal representatives of pupils with special educational needs
Anotace závěrečné práce:	<p>Teoretická část diplomové práce se zabývá popisem témat, která souvisejí s danou problematikou. Práce obsahuje kapitoly, které popisují žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, popis podpůrných opatření, které se k žákovi se SVP stahují, a možnosti jeho vzdělávání. Další kapitola popisuje zákonného zástupce žáka se SVP, jeho práva a povinnosti, charakteristiku rodiny žáka se SVP, spolupráci a komunikaci se zákonnými zástupci žáka se SVP. Jako další kapitolu jsme zvolili popis pedagogického pracovníka, jeho práva a povinnosti a popis konkrétní pedagogické pozice a to školní speciální pedagog, jeho vlastnosti a standartní činnosti. Poslední kapitolou před praktickou částí diplomové práce jsou právě rizikové faktory ve vztazích pedagogických pracovníků a zákonných zástupců žáků se SVP. V této kapitole jsou popsány možné rizikové faktory, které se mohou vyskytnout ve vztahu pedagogických pracovníků a zákonných zástupců žáka se SVP. V empirické části je uveden hlavní cíl a dílčí cíle výzkumného šetření společně s výzkumnými otázkami. Dále je zde popsána metodologie výzkumu, výběr výzkumného vzorku a podrobná analýza výsledků dotazníkového šetření.</p>

Klíčová slova:	žák se speciálními vzdělávacími potřebami, vzdělávání žáků se SVP, rizikové faktory, zákonní zástupci žáků se SVP, pedagogický pracovník, speciální pedagog, školní speciální pedagog
Anotace v angličtině:	The theoretical part of the diploma thesis deals with the description of topics related to the given issue. The thesis contains chapters that describe a pupil with special educational needs, a description of the support measures applied to a pupil with SEN and the possibilities of his education. The next chapter describes the legal representative of the pupil with SEN, his rights and obligations, the characteristics of the family of the pupil with SEN, cooperation and communication with the legal representatives of the pupil with SEN. As the next chapter, we have chosen a description of the pedagogic worker, his rights and obligations, and a description of a specific pedagogic position, i.e. special education teacher, his characteristics and standard activities. The last chapter before the practical part of the diploma thesis is precisely the risk factors in the relations between teaching staff and legal representatives of pupils with SEN. This chapter describes possible risk factors that may occur in the relationship between teaching staff and legal representatives of pupils with SEN. In the empirical part, the main objective and sub-objectives of the research investigation are presented together with the research questions. Furthermore, the research methodology, the selection of the research sample and a detailed analysis of the results of the questionnaire survey are described here.
Klíčová slova v angličtině:	pupil with special educational needs, education of pupils with SEN, risk factors, legal representatives of pupils with SEN, teaching worker, special pedagogue, special education teacher
Přílohy vázané v práci:	2
Rozsah práce:	119
Jazyk práce:	Český jazyk

Obsah

Úvod.....	9
1 Žák se speciálními vzdělávacími potřebami	11
1.1 Podpůrná opatření pro žáka se SVP	12
1.2 Možnosti vzdělávání žáka se SVP	16
2 Rodič jako zákonný zástupce žáka se SVP	20
2.1 Práva a povinnosti zákonného zástupce žáka	20
2.1 Charakteristika rodiny žáka se SVP	21
2.2 Spolupráce a komunikace se zákonnými zástupci žáka se SVP.....	25
3 Pedagogický pracovník	28
3.1 Práva a povinnosti pedagogických pracovníků	29
3.2 Školní speciální pedagog.....	30
3.2.1 Osobnost a vlastnosti ŠSP.....	31
3.2.2 Standardní činnosti ŠSP.....	32
4 Rizikové faktory ve vztazích pedagogických pracovníků a zákonných zástupců žáků se SVP	35
5 Empirická část	37
5.1 Hlavní cíl, dílčí cíle, výzkumné otázky.....	37
5.2 Metodologie výzkumu	38
5.3 Výzkumný vzorek.....	39
5.4 Analýza výsledků.....	40
5.4.1 Dotazník pro pedagogické pracovníky (SP a ŠSP)	40
5.4.2 Dotazník pro zákonné zástupce žáku se SVP	67
5.5 Vyhodnocení výzkumných otázek.....	90
6 Diskuze.....	94
Závěr.....	96
Referenční seznam.....	97

Seznam zkratek	102
Seznam tabulek.....	103
Seznam příloh.....	105

Úvod

Diplomová práce je zaměřena na nejčastější rizikové faktory ve vztahu mezi pedagogickými pracovníky, konkrétně speciálními pedagogy a školními speciálními pedagogy, kteří pracují v běžných školách a ve školách zřízené podle §16 odstavce 9 školského zákona č. 561/2004 Sb., v platném znění a zákonnými zástupci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Speciální pedagog vykonává záslužnou, ale zároveň velmi náročnou práci ve vzdělávání a výchově dětí, žáků a studentů se speciálně vzdělávacími potřebami. Provádí nejen speciálněpedagogické diagnostické činnosti, ale poskytuje i speciálněpedagogické poradenství pedagogickým pracovníkům i zákonným zástupcům žáka se SVP a další administrativní činnosti. Z výzkumů můžeme jasně vidět, že pozice školského speciálního pedagoga je od roku 2016, kdy vyšla vyhláška č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných v běžných školách čím dál více žádanější. Mnoho ředitelů se tuto pracovní pozici rozhodlo zřídít. Dle nich vede pozice školního speciálního pedagoga ke zkvalitnění přístupu ke všem žákům a zlepšuje spolupráci mezi pedagogy a zákonnými zástupci. Setkáváme se však i s negativními názory, podle kterých by školní speciální pedagog neměl na běžných základních školách vykonávat pracovní činnost. S tím souvisí možný vznik rizikových faktorů, které by mohly ovlivnit pohled na tuto pracovní pozici, ale i spolupráci s dalšími pedagogickými pracovníky i zákonnými zástupci žáků. Toto ovlivnění může mít převážně vliv na vzdělávání a výchovu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Tato diplomová práce je rozdělena na teoretickou a výzkumnou část. V teoretické části jsou kapitoly zaměřené na žáka se SVP, jeho charakteristiku, práva, podpůrná opatření, která mu mohou být poskytnuta, a možnosti vzdělávání. V dalších kapitolách jsou popsána práva, povinnosti a charakteristika zákonných zástupců žáka se SVP a pedagogických pracovníků. V kapitole o pedagogických pracovnících je pak konkrétně popsán školský speciální pedagog. V poslední kapitole si představíme možné rizikové faktory, které se mohou ve vztahu mezi pedagogickými pracovníky a zákonnými zástupci žáka se SVP vyskytnout.

Ve výzkumné části diplomové práce budou zpracována data z dotazníkového šetření, které bylo provedeno na školách v hlavním proudu a na školách zřízené podle §16 odstavce 9 školského zákona č. 561/2004 Sb., v platném znění v Olomouckém kraji.

Pro výzkum k této diplomové práci byly vytvořeny dva dotazníky. Jeden dotazník byl vytvořen pro pedagogické pracovníky (speciálním pedagogům a školním speciálním pedagogům) a druhý dotazník byl vytvořen pro zákonné zástupce žáků se SVP. Dotazníky jsme se snažili zjistit, které rizikové faktory se nejčastěji vyskytují ve vztahu mezi pedagogickými pracovníky a zákonnými zástupci žáků se SVP. Cílem výzkumu je tedy zjistit, který rizikový faktor se ve vztahu vyskytuje nejčastěji a zda je možné těmto faktorům předcházet.

1 Žák se speciálními vzdělávacími potřebami

V této části diplomové práce se zaměříme na definování termínu *"žák se speciálními vzdělávacími potřebami"* (dále jen SVP), kdo se za takového žáka považuje, jaká podpora mu může být poskytnuta a jaké má možnosti vzdělávání.

Katalog podpůrných opatření popisuje žáka se SVP jako takového žáka, který ke svému vzdělávání potřebuje nejen úpravy v prostředí školy a třídy, ale také úpravu dalších hledisek, které se týkají vzdělávání. Konečná podpora žáka se odvíjí od jeho znevýhodnění, a jakým způsobem ho ovlivňuje při vzdělávání. Mezi takové znevýhodnění patří dle školského zákona 561/2004 Sb., v platném znění nepříznivý zdravotní stav, odlišné kulturní a životní podmínky žáka (Baslerová, Michalík, Felcmanová, 2023).

Kendíková (2016, str. 8) popisuje žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jako žáky: *„... kterým je nutné věnovat zvýšenou péči, a to z důvodu selhávání při vzdělávání, nebo naopak z důvodu mimořádného nadání, jejichž vzdělávání vyžaduje uplatnění podpůrných opatření.“* Do roku 2015 byly podle znění školského zákona specifikovány konkrétní kategorie žáků se SVP:

- a) *Žák se zdravotním postižením (tělesným, zrakovým, sluchovým, mentálním, poruchou autistického spektra, vadami řeči, souběžným postižením více vadami, vývojovými poruchami učení nebo chování).*
- b) *Žák se zdravotním znevýhodněním (zdravotním oslabením, dlouhodobým onemocněním a lehčími zdravotními poruchami vedoucími k poruchám učení a chování).*
- c) *Žák se sociálním znevýhodněním (z rodinného prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy, s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochranou výchovou a žáci v postavení azylantů a účastníků řízení o udělení azylu) (Slowík, 2022).*

V aktuální platné verzi zákona a souvisejících dokumentů tato klasifikace již není. Dle Slowíka (2022) se nic nezměnilo. Ti, co patří do výše zmíněných skupin, jsou stále považováni za osoby se speciálními vzdělávacími potřebami. Avšak diagnostické zařazení již není jediným kritériem pro určení podpory ve vzdělávání (Slowík, 2022).

Aktuální znění definice pojmu „žák se SVP“ najdeme ve školském zákoně 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů pod §16 tohoto zákona, který zní: „*Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření.*“ (Zákon č. 561/2004 Sb.). Novela školského zákona č. 82/2015 Sb. přinesla změny ve vzdělávání žáků se SVP. Odstoupila od určování konkrétních kategorií a přešla k novému systému, který se člení do pěti stupňů podpůrných opatření (dále jen PO). Důvodem bylo zajistit vhodné pokrytí speciálních vzdělávacích potřeb pro každého žáka přesně tak, jak potřebuje (Valenta a kol., 2015).

1.1 Podpůrná opatření pro žáka se SVP

Termín podpůrná opatření (dále jen PO) se poprvé v zákonech objevil v roce 2015. A to v novele č. 82/2015 Sb. školského zákona č. 561/2004 Sb. Novela přinesla 2 zásadní změny. První změna se týká obsahu termínu speciálních vzdělávacích potřeb (medicínské pojetí, viz kapitola 1 – kategorie žáků se SVP) a druhá změna určuje bezplatné poskytnutí podpůrných opatření žákům se SVP, které poskytne škola či školské zařízení (Baslerová, Michalík, online, 2022).

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na stanovení podpůrných opatření. Podpůrnými opatřeními jsou například využití různých pedagogických či speciálněpedagogických metod, které odpovídají potřebám žáka se SVP, dále pak různé formy a prostředky vzdělávání, kompenzační či vzdělávací pomůcky, speciální učebnice, ale i úpravy ve vzdělávacím obsahu (Kendíková, 2016). Řešení problémů žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a navržení vhodných výukových metod je plně v kompetenci školy a vychází z posouzení pedagoga. Jedná se o důležité opatření prevence obtíží, které jsou řešeny podpůrnými opatřeními 1. až 5. stupně. Přesné úpravy vzdělávacího obsahu můžeme najít v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní školy (RVP ZV). Při úpravách vzdělávacího obsahu je potřeba brát zřetel na možné ovlivnění vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, případně jeho uplatnění v profesním uplatnění. Je proto důležité při snižování nároků na množství či obsah učiva vždy přemýšlet o budoucnosti žáka (Baslerová, Michalík, Felcmanová, 2023).

Michalík, Baslerová, Felcmanová (2023, str. 22) popisují podpůrná opatření jako: „*nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídajících zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí, nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta.*“. Uplatňování podpůrných opatření se řídí podle platné vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, v platném znění (Baslerová, Michalík, Felcmanová, 2023).

Jak již bylo zmíněno, podpůrná opatření se rozděluje do pěti stupňů. Podpůrná opatření se dle potřeb každého žáka se speciálními vzdělávacími potřebami dají kombinovat. Jsou určovány dle stupně podpory, který u žáka převažuje (Baslerová, Michalík, Felcmanová, 2023). Zohledňována je i možnost rodiny poskytnout žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami podporu ve vzdělání a převážně v přípravě na vzdělávání. Podpůrná opatření prvního stupně si vždy navrhuje škola, tudíž nejsou finančně náročná (Kendíková, Vosmik, 2016). Pokud jsou podpůrná opatření v prvním stupni úspěšná, mohou podporovat žáka v celém průběhu jeho vzdělávání. Nejsou-li však dostatečná, dostane žák doporučení k navštívení školského poradenského zařízení (ŠPZ) (Baslerová, Michalík, Felcmanová, 2023). O druhém až pátém stupni se rozhoduje na základě výsledků z vyšetření ve školských poradenských zařízeních, tedy v pedagogicko-psychologických poradnách (PPP) a speciálně pedagogických centrech (SPC) (Kendíková, Vosmik, 2016).

Pedagogicko-psychologická poradna poskytuje poradenství žákům z jiného kulturního prostředí a s odlišnými životními podmínkami, žákům se specifickými poruchami učení či chování a žákům nadaným. Speciálně pedagogická centra poskytují své služby žákům s mentálním, tělesným, zrakovým, sluchovým, kombinovaným postižením, vadami řeči a poruchami autistického spektra. Po vyšetření žáka za účelem posouzení jeho speciálně vzdělávacích potřeb, je škole zasláno doporučení ke vzdělávání žáka. Doporučení obsahuje závěry z vyšetření a doporučení podpůrných opatření (MŠMT, online, 2023). Školský zákon č. 561/2004 v platném znění stanoví tato podpůrná opatření:

- a. *Poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení (ŠPZ).*
- b. *Úpravu organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání a školských služeb, zabezpečení výuky předmětů speciálně pedagogické péče.*

- c. *V případě potřeby prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání až o dva roky.*
- d. *Úpravu podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání.*
- e. *Použití kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek, využívání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob, Braillova písma a podpůrných nebo náhradních komunikačních systémů.*
- f. *Úpravu očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených RVP a akreditovanými vzdělávacími programy.*
- g. *Vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu.*
- h. *Využití asistenta pedagoga.*
- i. *Využití dalšího pedagogického pracovníka, tlumočnicka českého znakového jazyka, přepisovatele pro neslyšící nebo možnosti působení osob poskytujících žákovi podporu po dobu jeho pobytu ve škole a jejich působnost upravuje zvláštní právní předpis.*
- j. *Poskytování vzdělávání nebo školských služeb v prostorách stavebně nebo technicky upravených (Michalík, Baslerová, Felcmanová, 2015).*

Podpůrná opatření zahrnují možnost podat žádost o úpravu prostor, kde se žák vzdělává nebo bude vzdělávat. Podpůrná opatření mají tzv. podmíněnou normovanou finanční náročnost, tzn. že školské poradenské zařízení doporučí podpůrné opatření spolu s finanční částkou. Částka se může využít k nákupu speciálních pomůcek, k pedagogické intervenci nebo se doporučí předmět speciálněpedagogické péče. Navrhování podpůrných opatření je vždy v zájmu žáka a jeho vzdělávání (MŠMT, online, 2023).

Podle Kendíkové (2017) patří mezi nejčastější a velmi důležitá podpůrná opatření plán pedagogické podpory (PLPP), individuální vzdělávací plán (IVP), hodnocení výsledků vzdělávání žáka a asistent pedagoga. Plán pedagogické podpory (PLPP) zpracovává jako první škola bez doporučení školského poradenského zařízení (ŠPZ). Jedná se o podpůrné opatření prvního stupně (NUV, online, 2023). Jak má vypadat a co má obsahovat PLPP stanovuje vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se SVP a žáků nadaných. Mezi ně obzvlášť patří:

- *Důvod sestavení PLPP,*
- *Charakteristika problémů žáka a jeho potřeb,*
- *Stanovení cílů,*

- *Konkrétní postupy při vzdělávání (metody a organizace výuky, pomůcky, požadavky pro učitele, hodnocení žáka),*
- *Podpůrná opatření v domácí přípravě,*
- *Podpůrná opatření jiného druhu,*

Plán pedagogické podpory lze průběžně upravovat a kontrolovat. Nutné je zhodnotit, zda navržená podpůrná opatření pomáhají zlepšit vzdělávací potřeby dítěte. Tato kontrola by měla proběhnout po 3 měsících od navržení. Pokud se však ukáže, že jsou opatření nefunkční, je potřeba zvážit doporučení návštěvy ve školském poradenském zařízení (Kendíková, 2017). Individuální vzdělávací plán vychází z RVP (ŠVP) školy, ze speciálněpedagogického vyšetření a souhlasu rodičů žáka se SVP. Individuální vzdělávací plán vytváří třídní učitel za pomoci pracovníka školského poradenského zařízení a ve spolupráci s rodiči (Valenta a kol., 2015). Zpracovává se na základě doporučení ŠPZ a za zpracování IVP je odpovědný ředitel školy. Jedná se o podpůrné opatření druhého až pátého stupně (Kendíková, 2017). Ve vyhlášce č. 27/2016 Sb. je uvedeno, co IVP obsahuje:

- *Identifikační údaje žáka (druh a stupeň podpůrných opatření),*
- *Údaje o pedagogických pracovnících, kteří se podílejí na vzdělávání žáka,*
- *Úpravy obsahu vzdělávání žáka,*
- *Časové a obsahové rozvržení vzdělávání,*
- *Úpravy metod a forem výuky a hodnocení žáka,*
- *Úprava očekávaných výstupů vzdělávání žáka,*
- *Jméno pedagogického pracovníka ŠPZ, se kterým škola spolupracuje.*

I individuální vzdělávací plán se během roku může měnit či doplňovat (Vyhláška 27/2016 Sb.). Klíčový moment ve vzdělávání žáků se SVP se považuje hodnocení jejich studijních výsledků. Někteří učitelé stále hodnotí své žáky jednotně a srovnávají jejich výsledky. Žáci se SVP však potřebují individuální přístup. Je podstatné, aby se hodnotili v rámci svých dovedností a byli oceňováni i pro malý pokrok. S tímto přístupem můžeme žáka se SVP motivovat k učení a zlepšit tak jeho výsledky (Kendíková, 2016). Zásady hodnocení by měly být zakotveny v ŠVP dané školy a v jejím školním řádě. České školy si mohou zvolit metodu hodnocení – klasifikační hodnocení (známka 1 – 5), slovní hodnocení nebo kombinace obou (Kendíková, 2017). Národní ústav pro vzdělávání (NUV) popisuje asistenta pedagoga jako: “... *pedagogického*

pracovníka, jehož prostřednictvím dochází k naplňování podpůrných opatření ve vzdělávání u dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.“ (NUV, online, 2020). Činnosti asistenta pedagoga jsou popsány v §5 vyhlášky č. 27/2016 Sb. a mezi jeho hlavní činnosti patří:

- a) *Přímá pedagogická činnost při vzdělávání a výchově podle přesně stanovených postupů a pokynů učitele nebo vychovatele zaměřenou na individuální podporu žáků a práce související s touto přímou pedagogickou činností.*
- b) *Podpora žáka v dosahování vzdělávacích cílů při výuce a při přípravě na výuku, žák je přitom veden k nejvyšší možné míře samostatnosti.*
- c) *Výchovné práce zaměřené na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků a další činnosti spojené s nácvikem sociálních kompetencí.*

Valenta (2015) popisuje asistenta pedagoga jako pedagogického pracovníka, který působí ve třídě nebo skupině, ve které je vzděláván žák nebo žáci se speciálními vzdělávacími potřebami. Zřizuje ho ředitel školy. Pokud chce ředitel školy zřídit funkci asistenta pedagoga, musí podat žádost na krajský úřad (Kendíková, 2017).

Pro kvalitní využití a poskytnutí podpůrných opatření je potřeba dodržet následující principy a zásady (Michalík, 2020):

- *Odbornost a kvalita,*
- *Dostupnost, efektivita,*
- *Jednotný přístup,*
- *Nediskriminace,*
- *Spravedlnost a rovný přístup,*
- *Metodické vedení,*
- *Kontinuita a spolupráce,*
- *Rozvoj, otevřenost.*

1.2 Možnosti vzdělávání žáka se SVP

Vzdělávání žáků se SVP je popsáno v rámcových vzdělávacích programech (RVP). Rámcové vzdělávací programy vydává Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) (Evropská komise, online, 2024). RVP doporučují přizpůsobit obsah i formu výuky pro žáky se SVP tak, aby se shodovaly s jejich potřebami a možnostmi ke vzdělávání. Do školních vzdělávacích programů (ŠVP) může škola zařadit

speciálněpedagogické předměty, např. logopedickou péči, práci se speciálními pomůckami, znakový jazyk atd. Společně s těmito předměty mohou být při vzdělávání využity didaktické i kompenzační pomůcky nebo speciální učebnice. Pro základní vzdělávání žáků platí RVP pro základní školy (RVP ZV). Pro žáky se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, s kombinovaným postižením a poruchou autistického spektra existuje rámcový vzdělávací plán pro základní školy speciální (RVP ZŠS) (NUV, online, 2022).

Podpůrná opatření mohou být poskytována široké škále žáků. Například těm, co mají pouze dočasné problémy ve vzdělávání, žákům nadaným i žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. Díky financování některých podpůrných opatření jsou žák i pedagog podpořeni opatřeními, která směřují ke zlepšení vzdělávání. Dochází tak k vytvoření adekvátních podmínek pro vzdělávání žáků se SVP na „běžných“ školách, kteří jsou do těchto škol integrováni (MŠMT, online, 2016). Průcha (2013, str. 107) definuje integraci jako začleňování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných tříd mateřské, základní nebo střední školy. Inkluzivní vzdělávání má tak za úkol vytvořit vhodné podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v běžných školách (MŠMT, online, 2016). Valenta (2015, str. 71) definuje inkluzivní vzdělávání jako: „*proces transformace vzdělávacích systémů usilující o vytváření podmínek pro to, aby se mohli žáci bez ohledu na svůj původ či zdravotní stav vzdělávat společně v běžných školách*“. Průcha (2013) zmiňuje, že díky změně atmosféry ve třídě (škole) umožňuje inkluzivní vzdělávání začlenit žáky se SVP do hlavního proudu, včetně žáků s těžkými postiženími (Průcha, Walterová, Mareš, 2013). Inkluzivní vzdělávání vyžaduje fyzickou přítomnost žáka se SVP, ale zároveň vyžaduje, aby tito žáci byli uznáni a přijati jako členové skupiny. Velký zřetel se klade na uspokojení vzdělávacích potřeb a dovedností všech žáků ve společném prostředí, kde se respektují individuální vlastnosti jedinců. Učitel se tak snaží zjistit, jaká podpora by pro žáka byla nejvhodnější a tu se snaží zajistit (Pivarč, 2020).

Z historického hlediska vzdělávání osob se speciálními vzdělávacími potřebami popisuje Slowík (2022) 4 možnosti řešení vzdělávání:

- **Exkluze** – vyloučení některých žáků ze vzdělávání (před rokem 1990). V té době bylo odepíráno vzdělávání zejména jedincům s těžkým mentálním nebo kombinovaným postižením. Důvodem byla údajná

nevzdělavatelnost a nevychovatelnost jedince. I když je exkluze odmítána, některé prvky exkluze se bohužel objevují i v této době (např. žák se SVP je součástí běžných tříd, ale není přijat kolektivem ani pedagogy).

- **Segregace** – oddělené vzdělávání je u nás dlouhodobě zavedené, formou speciálních tříd a škol pro žáky s konkrétními druhy postižení. Od roku 2016, kdy vyšla nová novela školského zákona, se tato forma vzdělávání začala omezovat.
- **Integrace** – zařazení žáků do běžného vzdělávacího procesu, kteří se dokáží přizpůsobit podmínkám a nárokům běžných škol, se integrace stala od 90. let běžnou formou vzdělávání. Avšak žáci se SVP byli opět vzdělávání v segregacním prostředí.
- **Inkluze** – počítá s heterogenitou¹ žáků v běžných školách a s přizpůsobením školy podle potřeb žáka, nikoliv podle potřeb školy. Očekává změny v myšlení a chování jedinců nejen ve škole, ale i ve společnosti. Rozmanitost je považována za normální.

I když je nahlíženo na společné vzdělávání žáků se SVP společně s jejich vrstevníky jako na vhodnou inkluzivní metodu, pro některé žáky se SVP je obtížné se přizpůsobit a splnit požadavky ve vzdělávání na běžné škole (Slowík, 2016).

V současné době je možné, aby žáci se SVP byli vzdělávání ve speciálních školách. Termín „speciální škola“ se již v současné době nepoužívá, avšak jejich činnost nadále trvá (Baslerová, Michalík, Felcmanová, 2023). Systém speciálních škol je ukotven v §16 odstavci 9 školského zákona, v platném znění (MŠMT, online, 2016). V novele školského zákona je napsáno, že: „*Pro děti, žáky a studenty s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými poruchami chování, souběžným postižením více vadami a autismem lze zřizovat školy nebo ve školách třídy, oddělení a studijní skupiny.*“ (Baslerová, Michalík, Felcmanová, str. 190, 2023). Žák se SVP se může vzdělávat v běžných základních školách s využitím podpůrných opatření, pokud mu to však jeho zdravotní stav dovolí, dále pak v běžné základní škole ve třídě zřízené podle §16 odst. 9 školského zákona (ve třídě je minimálně 4-6 žáků a maximálně 14), nebo ve škole zřízené podle §16 odst. 9 školského zákona. Rodiče žáka se SVP mají na výběr, zda

---

¹ Heterogenní – různorodý, jiného původu (Kroupová a kol., 2016)

požádají o možnost vzdělávat jejich dítě na běžné škole za pomoci podpůrných opatření, nebo ho umístí do školy zřízené podle §16 odst. 9 školského zákona. Shledá-li však školské poradenské zařízení, že úroveň vzdělávání žáka a jemu určená podpůrná opatření nejsou dostatečná k zajištění kvalitního vzdělávání v běžné škole, podá doporučení ke vzdělávání žáka na speciální škole. Vždy je však nutný souhlas zákonného zástupce žáka se SVP (MŠMT, online, 2016). Žáci ve speciálních školách jsou vzděláváni různými organizačními formami, speciálně pedagogickými či různě přizpůsobenými výukovými metodami. Je zde využívána řada speciálních didaktických a kompenzačních pomůcek a výuka je zde jinak obsahově rozvržena než v běžných školách (Bartoňová, Bazalová, Pipeková, 2007).

Vzdělávací systém speciálních škol poskytuje žákům se SVP tzv. ucelenou rehabilitaci v oblastech zdravotnické, pedagogické, sociální a pracovní péče. Zmínit ale můžeme ještě péči psychologickou, ekonomickou i legislativní. Nejvýznamnější složkou je pedagogická péče, kdy při správně zvolených vzdělávacích podpůrných opatření a vhodných výukových metodách můžeme výrazně pomoci žákům se speciálně vzdělávacími potřebami. Cílem speciálních škol je dovést žáky se SVP k co největší samostatnosti a schopnosti sebeobsluhy. Dále se zaměřují na rozvoj komunikačních, praktických dovedností, na profesní přípravu žáka se SVP, ale i jeho rozvoj osobnosti (Zikl, 2011).

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v běžných školách vyžaduje upřímnost a otevřenost všech účastníků procesu vzdělávání vůči odlišnosti a výjimečnosti žáka se SVP (Kopečný a kol., 2018). Výzkum z roku 2022, který realizoval Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV) a který se zabýval postojem veřejnosti a rodičů vůči inkluzi dětí a žáků se SVP a jejich začleňování do běžných škol, zjistil, že názor na inkluzi se za poslední 3-4 roky změnil spíše k horšímu. Rodiče i veřejnost se shodují, že jsou pro začlenění dětí do běžných tříd ze sociálně znevýhodněného prostředí (hlasovalo 54 %), děti s tělesným postižením (hlasovalo 39 %) a romské děti (hlasovalo 37 %). Nejnižší podporu mají pro začlenění do běžných škol děti s lehkým mentálním postižením (PRO hlasovalo 18 % respondentů a PROTI 25 %). Srovnání s výsledky podobného šetření z roku 2017 ukazují pokles podpory začlenění dětí s LMP do běžných škol – z 29 % kleslo na 18 % (OP VVV, online, 2022).

2 Rodič jako zákonný zástupce žáka se SVP

Podle zákona č. 89/2012 Sb. je zákonným zástupcem osoba, která má oprávnění jednat za jinou osobu, která není plně svéprávná. V §30 občanského zákoníku je uvedeno, že plně nesvéprávná osoba je jedinec, který je nezletilý. To jsou všichni, kteří nedovršili 18 let, což je věková hranice zletilosti, se kterou je úzce spjatá plná svéprávnost. Do dovršení 18 let zastupuje nezletilou osobu jeho zákonný zástupce. Zákonným zástupcem nezletilého dítěte (žáka, studenta) jsou jeho rodiče.

Rodiče mají povinnost o své dítě pečovat, chránit ho a spravovat jeho majetek. Tuto povinnost musejí vykonávat oba rodiče v souladu se zájmy dítěte. Rodič nemůže své dítě zastoupit, pokud by mohlo dojít ke střetu zájmu mezi ním a dítětem. V takovém případě soud určí dítěti opatrovníka (Zákon č. 89/2012 Sb.).

2.1 Práva a povinnosti zákonného zástupce žáka

Práva a povinnosti zákonných zástupců pro oblast vzdělávání – vztahů žáka, rodičů a školy jsou stanoveny ve školském zákoně č. 561/2004 Sb. a to konkrétně v §21 a §22.

Práva zákonných zástupců:

- *Obdržet informace o průběhu a výsledcích žáka.*
- *Možnost volit a být zvolen do školské rady.*
- *Vyjádřovat se ke všem rozhodnutím, která se týkají podstatných záležitostí ve vzdělávání žáka, a přitom musí být věnována pozornost jejich vyjádřením.*
- *Být informován a moct využít poradenskou pomoc školy nebo školského poradenského zařízení v záležitostech, které se týkají školského zákona (zákon č. 561/2004 Sb.).*

Často se stává, že zákonní zástupci perfektně znají svá práva i práva svých dětí, ale zapomínají na své povinnosti vůči škole (Čapek, 2013).

Povinnosti zákonných zástupců:

- *Zajistit, aby dítě řádně docházelo do školy nebo školského zařízení.*
- *Osobní účast na projednávání závažných otázek týkajících se vzdělávání, a to na vyzvání ředitele školy nebo školského zařízení.*

- *Informovat školu nebo školské zařízení o změnách zdravotní způsobilosti, zdravotních obtížích žáka nebo jiných závažných skutečnostech, které by mohli mít vliv na průběh jeho vzdělávání.*
- *Doložit důvody nepřítomnosti žáka ve vyučování, které jsou v souladu s podmínkami se školním řádem.*
- *Oznamovat škole nebo školskému zařízení údaje, které jsou podstatné pro průběh vzdělávání a bezpečnost žáka, a změny v těchto údajích (zákon č. 561/2004 Sb.).*

Ke splnění těchto povinností je potřeba, aby zákonní zástupci spolupracovali se školou a s pedagogy. K úspěchu ve vzdělávání svého dítěte mohou dopomoci tím, že se budou aktivně podílet na školních akcích, prohloubí zájem o školu a budou s ní spolupracovat. Žáci, jejichž rodiče aktivně spolupracují se školou, dosahují lepších studijních výsledků, mají větší motivaci ke vzdělávání a jsou ve škole spokojeni. Spolupráce školy s rodiči vytváří vzájemnou důvěru a eliminuje negativní přístupy zákonných zástupců ke škole (Čapek, 2013).

2.1 Charakteristika rodiny žáka se SVP

Prvním sociálním a nejpřirozenějším prostředím, se kterým se dítě setká, je rodina. Hraje velkou roli ve výchově a socializaci dítěte s postižením, dokáže ovlivnit i některé limitující vnitřní faktory, které vyplývají ze samotného postižení. Rodina je první a mnohdy i jedinou podporou, kterou v nesnázích dítě s postižením dostane (Valenta, Müller, 2021). Procházka (2019, str. 92) popisuje rodinu jako: „... místo, které je ostrovem a útočištěm.“. Od narození je pro dítě rodina i jeho příslušníci vzorem chování. Dítě se prostřednictvím rodiny učí jak se orientovat ve společnosti a jejich standardech, osvojuje si kulturní poznatky, normy i hodnoty, které mu umožní se časem začlenit do sociálního života (Procházka, 2019). Rodina plní různé funkce, které mají dopad na její fungování ve společnosti. Mezi hlavní funkce rodiny patří:

- **Biologicko-reproduktivní** – zajištění další generace, zplození dítěte,
- **Ekonomicko-zabezpečovací** – hmotné zabezpečení rodiny,
- **Socializačně-výchovná** – zájem a péče o dítě, výchova, prosazování zájmu dítěte,
- **Emocionální** – uspokojení citového i rozumového vývoje, empatie, pocit bezpečí, soudržnost rodiny.

K plnohodnotnému naplnění těchto funkcí rodiny je zapotřebí přítomnost všech členů rodiny, zejména rodičů. I ve složitých životních situacích, které v rodině mohou nastat (např. rozpad rodiny, narození dítěte s postižením, úmrtí jednoho z rodičů atd.), je důležité, aby se rodina snažila udržet vzájemné vztahy na nejvyšší úrovni, zejména vztah mezi rodičem a dítětem (Kunhartová, Potměšil, Potměšilová, 2017).

Narodí-li se rodině dítě s postižením, musejí se rodiče potýkat jak s běžnými rodičovskými a výchovnými problémy, tak i s řadou dalších překážek, které s sebou přinášejí specifické potřeby dítěte. Narození dítěte s postižením ovlivní všechny vztahy v rodině, jak mezi manželi, tak i sourozenci a dalšími rodinnými příslušníky (Havelka, Bartošová, 2019). Rodičovství je v tomto případě náročný úkol, který může vést k finanční, fyzické, psychické i sociální zátěži. Rodič zažívá velmi stresové situace, snaží se veškerou pozornost věnovat dítěti s postižením, až kolikrát opomene své vlastní zdraví. Výzkum Chenga a Laia (2023) zjistil, že rodiny, které využijí služby zaměřené na člověka a rodinu, zažívají mnohem menší stres (Cheng, Lai, 2023). Havelka a Barotošová (2019) uvádějí, že pravidelné denní aktivity (procházky, čas strávený s intaktním dítětem, výlety atd.), rodinné zážitky (návštěva příbuzných, společné chvíle – oběd, večere, rozhovor atd.), společná komunikace a pravidelný řád má příznivý vliv na chod a funkce rodiny.

Narození dítěte s postižením přináší do života rodičů mimořádnou zátěž a velmi náročnou situaci. Žádný rodič není připraven na fakt, že se mu narodí dítě s postižením. Očekává, že se mu narodí zdravé dítě. Nejen, že rodič ztratí toto očekávání, ale ztrácí mnoho dalších aspektů. Ztrátu můžeme popsat jako okamžitou (zhroucení představy zdravého dítěte), ale i ztrátu anticipační – ztrátou očekávanou v budoucnosti (ztráta „normálního života“, dítě se nestane samostatným, nenastoupí do běžné školy atd.). Rodič se potýká s pocity selhání v roli rodiče a partnera. Tyto pocity zasahují i do sebepojetí rodiče. Může se tak stát, že snadno přijde o sebedůvěru i sebejistotu. To může vést i ke ztrátě partnera nebo ztrátu důvěry v lékaře a instituce (škola, zdravotnictví, školské poradenské zařízení). Špatenková (2017) uvádí, že dochází k devastaci sebevědomí a ke krizi osobní a rodičovské identity (Špatenková, 2017). Nejen rodina, ale i ostatní členové rodiny se musí naučit novým dovednostem, které pomůžou zvládat tuto těžkou rodinnou situaci. Mezi takové dovednosti patří například monitorování životních funkcí, ošetrovatelská péče, poskytování psychické i fyzické podpory nejen dítěti s postižením, ale i ostatním členům rodiny, provádění různých typů terapie, konzultace s lékaři a jinými odborníky. Rodina se tak adaptuje na jiný styl života (Kunhartová, Potměšil, Potměšilová,

(2017). Z výzkumu autorů Zanello a kol. (2015) vyplívá, že pro rodiče je velmi důležité, aby jim bylo poskytnuto odpovídající školení a informace, a to nejen pro pečovatelské činnosti, ale i pro vztah s jejich dítětem. Autoři se shodují, že zapojení rodičů do plánu péče o dítě s postižením, může vybudovat lepší vztahy mezi lékaři i rodiči. Nedochozelo by tak k nedůvěře vůči zdravotnictví.

Jak bylo zmíněno výše, nejobtížnějším úkolem, který po porodu čeká na oba rodiče, je vyrovnání se s rozdíly „vysněného“ dítěte a „reálného dítěte“. U rodičů se objevují pocity selhání a následné trauma. Na ztrátu sebevědomí mívá vliv i reakce okolí. Matka se ztotožňuje se svým dítětem, proto si díky reakcím okolí může přijít méněcenná. Období, kdy se rodičům sdělí postižení jejich dítěte, nazýváme jako krize rodičovské identity. Reakce rodičů na skutečnost, že budou mít dítě s handicapem, prochází různými fázemi (Hanáková, Urbanovská, 2023). Fáze se postupem času mění, stejně tak i chování a přístup rodičů dítěte s postižením. Rodiče procházejí těmito typickými fázemi (Vágnerová, 2012):

1. Fáze šoku a popření

Jedná se o prvotní reakci rodičů na fakt, že jejich dítě má trvalé postižení. V tomto momentě přichází šok a neschopnost jakkoliv reagovat na vzniklou situaci. Jako další přichází popření informace, která je jakýmsi projevem obrany psychické rovnováhy rodiče. Tento obranný mechanismus vyvolává tendenci hledat viníka. V této fázi nechtějí být rodiče nikterak rušeni a ani informováni o možnostech péče dítěte s postižením. Každý rodič se musí s danou informací vyrovnat a přijmout ji, což může trvat různě dlouho. U každého rodiče je doba jinak dlouhá, někteří se s ní vyrovnají rychleji, druzí to nedokáží celý život. Délka vyrovnávání závisí i na zdravotnickém personálu, jak jim diagnózu dítěte sdělili a jaké možnosti jim mohou nabídnout.

2. Fáze bezmocnosti

Rodina se potýká s neznámou a pro ně úplně novou situací a neví, jak se mají chovat či jak situaci řešit. Rodiče vůči dítěti cítí vinu, ale zároveň mají pocit hanby, na který má vliv reakce okolí. Jejich prožitky v tomto období bývají ambivalentní. Z jedné strany se bojí zavržení a odmítnutí okolí, ale zároveň očekávají pomoc druhých.

3. Fáze postupné adaptace a vyrovnávání se s problémem

Rodiče si v tomto období postupně připouštějí postižení dítěte. Vzniká a narůstá zájem rodičů o informace týkající se postižení jejich dítěte, o následnou péči, kterou jejich dítě bude v budoucnu potřebovat a mnoho dalších. Toto období je typické pro emoční nestabilitu rodičů, ale i racionální zpracování problémů a informací. Způsob zpracovávání problémů se odvíjí od zkušeností a vlastností rodičů, zdravotního stavu, věku, kvality vztahu s partnerem, počtu dětí, příčiny postižení, ale i informovanosti o postižení jejich dítěte z vnějších zdrojů. Rodiče, kteří se nezvládli vyrovnat s postižením, se pokusí o únik buď formou předání dítěte do institucionální péče, nebo z rodiny doslova utečou. Subjektivní zvládnutí onoho problému má velký význam pro další postoj a přístup k dítěti.

4. Fáze smlouvání

Je to přechodné období, kdy rodiče akceptují fakt, že jejich dítě je postižené. Avšak stále se upínají k naději, že jednou se stav jejich dítěte zlepší, alespoň částečně. Tento postoj můžeme chápat jako kompromis, který přijal dříve tak popíranou skutečnost. V této fázi se již nejedná o trauma, ale o dlouhodobý stres, který se spojuje s únavou a vyčerpáním rodiče, kvůli náročné péči o dítě s postižením.

5. Fáze realistického postoje

Jedná se o poslední fázi, kdy rodiče akceptují skutečnost, že jejich dítě je postižené, ale i dítě samotné a přijímají ho takové, jaké je. Začínají se chovat řádným způsobem, kdy na své dítě ani na sebe nekladou zbytečně vysoké nároky. Ke smíření s postižením dítěte bohužel nedochází u všech rodičů. Postoj rodičů může kolísat v závislosti ve změnách vývoje jejich dítěte (problémy ve školním zařízení, zdravotní problémy, volba povolání atd.).

Každá rodina je jiná a reaguje naprosto odlišným způsobem, který je třeba respektovat. Rodiče je důležité neustále ujišťovat o jejich vlastních hodnotách a posilovat jejich sebevědomí, aby zvládli nelehkou situaci, která je čeká. V žádném případě by se rodina neměla uzavřít a odstříhnout kontakt se světem, je důležité mít podporu okolí a převážně nejbližších lidí, které rodina má (Špatenková, 2017).

2.2 Spolupráce a komunikace se zákonnými zástupci žáka se SVP

Podstatná část života žáků se speciálně vzdělávacími potřebami se odehrává ve dvou sociálních skupinách, a to ve škole a v rodině. Rodina má primární zodpovědnost za výchovu dítěte, nyní tuto zodpovědnost dostala i škola v oblasti podpory vzdělávání. Díky vzájemné a kvalitní spolupráci školy se zákonnými zástupci, mohou žáci se SVP dosahovat mnohem lepších úspěchů ve vzdělávání a výchově, než kdyby tomu bylo naopak. Pro maximální rozvoj osobnosti a vzdělávání žáka se SVP je důležitým prvkem spolupráce mezi školou a zákonným zástupcem. Pedagogický pracovník musí mít dostatečně rozvinuté komunikační dovednosti a schopnosti vhodné pro řešení konfliktů se zákonnými zástupci žáků se SVP. Velmi citliví jsou rodiče zejména na hodnocení jejich dětí, a to hned na počátku budování vztahu mezi pedagogem a rodinou žáka se SVP. Během úvodu komunikace s rodiči dítěte se SVP je nutné volit pozitivní informace, kladná hodnocení a projevit zájem o jejich dítě. Rodiče žáka se SVP se před nástupem do školního zařízení potýkají s různými institucemi z rezortu zdravotní péče nebo sociálních věcí. Vůči některým rozhodnutím nebo udělením „statusu“ jejich dítěti, se rodiče nemusejí ztotožnit a jsou spíš brána jako nevstřícná rozhodnutí. Rodič tak snadno může ztratit důvěru v tyto instituce. S rodiči žáka se SVP je nutné dodržovat základní pravidla vstřícného, profesionálního a zejména lidského přístupu, stejně tak jak u všech ostatních rodičů. V katalogu podpůrných opatření (2023) jsou vypsána možná rizika nebo problémy, které se při komunikaci s rodiči někteří pedagogové dopouští. Jsou to například:

- *Předsudky a podezřívavost,*
- *Povýšenost pedagoga,*
- *Autoritativnost a nadřazené vystupování,*
- *Manipulace,*
- *Přehlížení a vyhýbání (Baslerová, Michalík, Felcmanová, 2023).*

Důležitým prvkem pro vzdělávání je vzájemná spolupráce pedagogických pracovníků a rodičů. Čapek (2013) hovoří o tzv. klientském a partnerském přístupu. Z jedné strany je rodič vnímán jako klient či zákazník školy, jehož přání a potřeby má škola akceptovat. Z druhé strany je vnímán jako partner ve vzdělávání a výchově žáků. Pokud chce škola svou úlohu realizovat kvalitně, měla by respektovat rodiče jako klienta a navrhopvat mu různé možnosti spolupráce. Vytvoření komunity či školního společenství, které by tvořili pedagogičtí i nepedagogičtí pracovníci, zákonní zástupci a děti, žáci

i studenti, by mělo být hlavním cílem každé školy. Spolupráce komunity má velký dopad na každodenní život žáka, rodiče i pedagogických pracovníků (Čapek, 2013).

Schopnost navázat rovnocenný vztah mezi rodičem a pedagogickým pracovníkem, je základem dobré spolupráce a komunikace (Jensen, Jensen, 2023). Zásady pro úspěšnou spolupráci a komunikaci s rodiči popisuje Bednářová a Šmardová (2022):

- *Základním předpokladem úspěšné spolupráce a komunikace je vytvoření vztahu s rodičem na základě důvěry, respektu, diskrétnosti a zájmu o dítě.*
- *Ujištění rodičů o dodržování ochrany osobních údajů dítěte.*
- *Informovat rodiče o školních výsledcích, dát možnost nahlédnout do záznamů o dítěti.*
- *Pedagog by měl dát rodiči najevo, že má zájem o rozvoj, vzdělávání a ochranu jejich dítěte.*
- *Určit společný cíl a určit jak a jakým způsobem dítě vzdělávat a rozvíjet.*
- *Přístupovat k rodičům jako k partnerům, se kterými se snažíme dítě, žáka i studenta kvalitně vzdělávat a vychovávat.*
- *Zvažovat přístup k rodičům, každý rodič je jiný.*
- *Pedagog by měl rodičům naslouchat a respektovat jejich názor či ohled na daný problém.*
- *Umět srozumitelně a nekonfliktně vysvětlit svůj názor.*
- *Při konzultaci navrhnout možnosti řešení, ale nepředkládat je jako jediná, je důležité vyslechnout i rodiče a dojít ke kompromisu, se kterým by souhlasily obě strany.*
- *Pokud to není v silách pedagoga, doporučí rodičům obrácení na jinou osobu, která by rodině pomohla.*
- *Ujišťovat se, že obě strany pochopili projednávaný problém.*

Existují různé formy spolupráce mezi školou a rodiči. Čapek (2013) zmiňuje nejdůležitější formy, které se u nás realizují:

- *Třídní schůzky a individuální konzultace,*
- *Informační schůze pro rodiče žáků prvních tříd,*
- *Dny otevřených dveří školy,*

- *Mimoškolní akce pro rodiče (koncerty, vystoupení),*
- *Rodič na školních akcích (Den dětí, Sportovní den, Školní akademie...),*
- *Rodič jako vedoucí kroužků mimoškolních aktivit,*
- *Návštěva rodiče ve vyučování,*
- *Pomoc rodiče při školních výletech nebo exkurzích,*
- *Rodič jako součást školské rady,*
- *Spolupráce školy se spolky rodičů.*

Znakem kvalitního přístupu a celkové kvality školy je důvěra učitelů i školy v rodiče a nabídnout jim účast na školních i mimoškolních aktivitách. Rodiče tak mohou vidět prostředí školy, kam jejich dítě dochází, vzdělávací prostředky i postupy a získají reálnější pohled na své dítě. Naopak pedagogové mohou od rodičů očekávat jejich podporu a kvalitní spolupráci ve vzdělávání dítěte i mimo školu (Čapek, 2013).

3 Pedagogický pracovník

Podle vykonávané práce můžeme dělit zaměstnance škol a školských zařízení na pedagogické a nepedagogické pracovníky. Při vzdělávání a poskytování školských služeb dětem, žákům a studentům, je vykonávána řada prací, které zprostředkovávají pedagogičtí i nepedagogičtí pracovníci. Je důležité od sebe oddělit tyto konkrétní zaměstnance, protože pracovněprávní vztahy těchto zaměstnanců se liší právní úpravou. Mají tak rozdílné pracovní podmínky. Jiným označením pro pedagogického pracovníka je termín učitel. V podstatě se tyto dva výrazy „pedagogický pracovník“ a „učitel“ považují za synonymum. Avšak pojem pedagogický pracovník v sobě skrývá více kategorií zaměstnání, má tedy širší pojem, než učitel (Smejkal, 2023).

Podle §2 zákona č. 563/2004 Sb. je pedagogickým pracovníkem ten, „*kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálněpedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu.*“ Pro naplnění znaků uvedené v definici je potřeba, aby fyzická osoba vykonávala přímou pedagogickou činnost. V zákoně o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, najdeme několik profesí, které vykonávají pedagogickou činnost. Mezi ně například patří učitel, speciální pedagog, vychovatel, školní psycholog, asistent pedagoga a metodik prevence (Zákon č. 563/2004 Sb.).

Pro vykonávání činností pedagogického pracovníka, je potřeba splňovat předpoklady dané v zákoně č. 563/2004 Sb.. Ten udává, že pedagogickým pracovníkem může být ten, kdo je plně svéprávný, má odbornou kvalifikaci pro pedagogickou činnost, kterou vykonává, je bezúhonný, zdravotně způsobilý a prokáže znalost českého jazyka. Co se týče splňování odborné kvalifikace, je nutné, aby jedinec, který chce vykonávat učitelskou profesi, měl zpravidla vysokoškolské magisterské studium v akreditovaném studijním oboru (Zákon č. 563/2004 Sb.). Povinností všech pedagogických pracovníků je vykonávat pedagogickou činnost a aktivity spojené s pedagogickou činností, avšak jejich kompetence jsou v mnoha případech odlišné. Kubrický (2015) popisuje kompetence jako schopnost jedince provést určitý úkol v kontextu jeho odborné přípravy za využití potřebných znalostí, dovedností, schopností a zkušeností (Kubrický, 2015).

Abychom neopomněli nepedagogické pracovníky, tak Průcha (2013) definuje nepedagogického pracovníka jako pracovníka v resortu školství, který zabezpečuje

administrativu, stravování a údržbu školy (Průcha, 2013). Typické zaměstnání nepedagogického pracovníka je např. školník, školní ekonom, uklízeč/ka nebo zaměstnanci ve školní jídelně (Smejkal, 2023).

3.1 Práva a povinnosti pedagogických pracovníků

Stejně jako zákonní zástupci mají svá práva i povinnosti (viz. kapitola 2.1), výjimkou nejsou ani pedagogičtí pracovníci. Práva pedagogických pracovníků jsou stanoveny ve školském zákoně č. 561/2004 Sb. a to konkrétně v §22a a §22b.

Práva pedagogických pracovníků:

- *Zajištění podmínek pro vykonávání jejich pedagogické činnosti, obzvláště na ochranu před fyzickým násilím a psychickým nátlakem ze strany dětí, žáků, studentů nebo zákonných zástupců.*
- *Do jejich přímé pedagogické činnosti nesmí být zasahováno v rozporu s právními předpisy.*
- *Mají právo volit a být voleni do školní rady.*
- *Na objektivní hodnocení jejich pedagogické činnosti (Zákon č. 561/2004 Sb.).*

Jestliže chtějí jedinci vykonávat pedagogickou činnost, je důležité, aby pedagogičtí pracovníci dodržovali povinnosti, které jim ukládá zákon. Konkrétní povinnosti pedagogických pracovníků najdeme v zákoně č. 561/2004 Sb. a to v §22b.

Povinnosti pedagogických pracovníků:

- *Provádět pedagogickou činnost podle zásad a cílů vzdělávání,*
- *Respektovat a chránit práva dítěte, žáka či studenta,*
- *Chránit zdraví a bezpečí dětí, žáka, studenta a předcházet tak vzniku všech forem rizikového chování ve školách i školských zařízeních,*
- *Svým přístupem ke vzdělávání a výchově vytvářet kladné a bezpečné klima ve školním prostředí a podporovat jeho rozvoj,*
- *Zachovat mlčenlivost a chránit osobní údaje, informace o zdravotním stavu dětí, žáků a studentů, jejich výsledky z poradenské pomoci školských poradenských zařízení a školního poradenského pracoviště před zneužitím,*

- *Poskytnout dítěti, žáku, studentovi nebo zákonnému zástupci informace spojené se vzděláváním a výchovou (Zákon 561/2004 Sb.).*

V následující kapitole se z pedagogických pracovníků konkrétně zaměříme na školního speciálního pedagoga. Školní speciální pedagog je poměrně mladá profese, která hraje velkou roli v podpoře vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Představíme si profesi školského pedagogického pracovníka, jeho činnosti a kompetence, které mu uděluje legislativa České republiky.

3.2 Školní speciální pedagog

Než si plně představíme profesi školního speciálního pedagoga (ŠSP), je důležité zmínit, že se tato profese zaměřuje s profesí speciálního pedagoga. I když se na první pohled může zdát, že jsou tyto profese zcela stejné a pouze se jedná o synonymum, není tomu tak. Mezi školním speciálním pedagogem a speciálním pedagogem je zásadní rozdíl, a to v jejich pracovních pozicích a kompetencích. Speciální pedagog působí na běžných nebo speciálních školách jako učitel, může však působit i ve školských poradenských zařízeních jako je SPC nebo PPP. Kdežto školní speciální pedagog má pracovní pozici ve školním poradenském pracovišti, kde je poradenským pracovníkem v rámci školy (Čech, Hormandlová, 2020).

K výkonu profese školního speciálního pedagoga dle zákona č. 563/2004 Sb., v platném znění, je nutné odborné vysokoškolské vzdělání po absolvování studia v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd se zaměřením na speciální pedagogiku nebo v rámci rozšíření studia v odborné kvalifikaci (Zákon č. 563/2004 Sb.). Jak bylo zmíněno výše, školní speciální pedagog je pedagogickým pracovníkem, který se zabývá především identifikací žáků, kteří potřebují podpůrná opatření, vytvářením a realizací strategií a postupů k odstranění nebo zmírnění výukových potíží žáků. Na rozdíl od speciálního pedagoga nemůže provádět speciálněpedagogickou diagnostiku, díky které by mohl navrhnout doporučení ke vzdělávání žáka. Za to může být významným pomocníkem, který pedagogům pomůže s vyřešením problému ve vzdělávání žáků nebo žáků se SVP (Baslerová, Michalík, Felcmanová, 2023).

V §7 vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních, v platném znění, je psáno, že ředitel odpovídá za poskytnutí poradenské služby ve škole a zřizuje tak školní poradenská pracoviště (ŠPP). Poradenské

služby poskytují především výchovný poradce a metodik prevence, ale i školní speciální pedagog nebo školní psycholog. O školním speciálním pedagogovi se zmiňuje i vyhláška č. 27/2016 Sb., která ho zařazuje mezi podpůrná opatření pro žáka se SVP. Školní speciální pedagog poskytuje poradenské služby pedagogickým pracovníkům, zejména třídním učitelům, pomáhá zajišťovat pravidelnou komunikaci se zákonným zástupcem žáka se SVP a pravidelně spolupracuje se školským poradenským zařízením na úpravě a realizaci podpůrných opatření žáka se SVP.

Obecně lze tvrdit, že hlavní činností školního speciálního pedagoga je podpora vzdělávání žáka se SVP. Tedy nastavení upravených podmínek pro vzdělávání a navržení takových vzdělávacích aktivit, které zmírní výukové problémy žáka se SVP. Školní speciální pedagog může samostatně upravovat vzdělávací podmínky pro žáka se SVP, který má doporučený první stupeň podpůrných opatření. Pro vyšší stupně podpůrných opatření spolupracuje na vytvoření adekvátních výukových metod a aktivit se školským poradenským zařízením (Baslerová, Michalík, Felcmanová, 2023).

3.2.1 Osobnost a vlastnosti ŠSP

Osobnost jedince je jedním z faktorů, které mohou ovlivnit průběh práce, ale i její úspěšnost. Ve školství se pedagogický pracovník neobejde bez empatie, kreativity, schopnosti spolupráce a naslouchání druhým, otevřenosti novým věcem a v neposlední řadě děláním kompromisů (Čech, Hormandlová, 2020). Kucharská (2013) uvádí vlastnosti, které by měl speciální pedagog mít:

- *Komunikační schopnosti,*
- *Schopnosti uměř problémy řešit,*
- *Smysl pro spravedlnost,*
- *Vztah k dětem,*
- *Schopnost improvizace,*
- *Organizační schopnosti,*
- *Zdvořilé vystupování a úprava zevnějšku,*
- *Umět spolupracovat,*
- *Být schopný se přizpůsobit.*

Osobnost školního speciálního pedagoga je jedním z faktorů, které ovlivňují práci a kvalitu předávaných informací. Důležitou hodnotu osobnosti představuje sebereflexe a sebepojetí (Růžičková a kol., 2018). Schimdbauer (2008) tvrdí, že pokud máme stabilní

sebepečetí, jsme schopni reálného hodnocení našich chyb. Kreativita a flexibilita jsou velmi důležitými vlastnostmi školního speciálního pedagoga. Měl by umět najít vícero možností či cest, jak dojít k cíli a nevykonávat práci pouze jedním způsobem. Proto je důležité, aby byl schopný se na problém podívat z vícero směrů a následně navrhnout a zrealizovat nejlepší vhodný postup k vyřešení problému, případně navrhnout i jeho úpravy (Čech, Hormanďlová, 2020). Knotová (2014) uvádí, že nejdůležitější vlastnost školního speciálního pedagoga, je jeho emoční vyrovnanost a citová vyspělost. Měl by být schopen citového prožívání, což je člověk, který je vyrovnaný, bez výkyvů a napětí z různých emocionálních reakcí. S tím souvisí i schopnost vcítění se do druhého, soucítění a citlivý přístup k okolí. Podstatná je i nálada školního speciálního pedagoga, u kterého by měla převažovat radostná nálada. S pocitem radosti souvisí i humor. Laskavý humor dokáže odlehčit napjaté a nepřijemné situace. Tuto vlastnost by měl naučit i žáky, kterým poskytuje podporu. Nebát se chybovat a nebrat vše vážně může dopomoci k překonání komunikačních i vztahových bariér. Školní speciální pedagog by měl být i dobrým posluchačem (Knotová a kol., 2014).

Práce školního speciálního pedagoga a nejen jeho, je velmi zatěžující práce jak po fyzické stránce tak i po stránce psychické. Aby si pedagog udržel stav pohody a své zdraví, zejména duševní, je žádoucí dodržovat základy psychohygieny. Cílem psychohygieny je udržení jedince ve stavu pohody, zvyšování odolnosti vůči stresu a nepříznivým podmínkám. V pedagogické profesi nevycházejí stresové situace pouze z přímého kontaktu s žáky, ale i s kolegy nebo zákonnými zástupci. Aktivní psychohygieny pomáhá lépe zvládat stres a stresové situace. Čech a Hormanďlová (2020, str. 37) tvrdí, že: „*pozitivní vztah k sobě samému a osobní psychohygieny jsou klíčovými aspekty pro výkon profese školního speciálního pedagoga.*“ (Čech, Hormanďlová, 2020).

Učitelská profese je velmi náročná a vyčerpávající a patří mezi nejsložitější činnosti. Během dne se pedagog setkává s pozitivními, ale i negativními vlivy. To může vyvolat stres a psychický neklid. Pedagog by měl zvládat zpracovávat tyto vlivy a reagovat na ně, bohužel ne vždy se to podaří. Je důležité, aby si i pedagog uměl odpočinout a udržel si tak své duševní zdraví (Janderková, 2019).

3.2.2 Standardní činnosti ŠSP

Činnosti, které je školní speciální pedagog oprávněn vykonávat, charakterizuje vyhláška č. 72/2005 Sb. v platném znění. Podrobněji rozepsané standardní činnosti

najdeme v příloze č. 3 této vyhlášky. V příloze jsou podrobně popsány činnosti každého poradenského pracovníka. Poradenské činnosti školního speciálního pedagoga jsou rozděleny do 3 kategorií:

- Diagnostické a depistážní činnosti
- Konzultační, poradenské a intervenční práce
- Metodické, koordinační a vzdělávací činnosti (Vyhláška č. 72/2005 Sb.)

Depistážní² činnosti zahrnují vyhledávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a následné stanovení speciální vzdělávací potřeby pro následnou intervenci. Nutné informace, které je třeba získat k navržení potřeb pro žáka se SVP, může školní speciální pedagog shromáždit pomocí různých prostředků diagnostiky. Například prostřednictvím rozhovoru, pozorování, anamnézy, analýzou písemného nebo ústního projevu. Samotná intervence má velký přínos, který by speciální pedagog neměl přehlížet. Školní speciální pedagog může provádět jen ty diagnostické činnosti, ke kterým má kompetence (Kucharská a kol., 2013). Školní speciální pedagog i speciální pedagog je cenným pomocníkem při zápisu dětí do prvního ročníku. Může tak zákonným zástupcům doporučit návštěvu ve školském poradenském zařízení. Nejen zákonné zástupce, ale i třídní učitele tak může připravit na fakt, že se budou potýkat s žákem se SVP (Knotová a kol., 2014).

Intervenční a terapeutické činnosti jsou velmi důležitou úlohou školního speciálního pedagoga k zajištění aktivit pro cílovou skupinu žáků se SVP. Je vhodné, aby měl přehled o stimulačních, intervenčních programech nebo metodických materiálech, které může využít k intervenci žáka. Důležité je si uvědomit, že každé dítě je jiné a ne všechny programy budou vhodné. S dítětem je potřeba pracovat individuálně a volit takové aktivity, které jsou mu „ušité na míru“. Na závěr je potřeba zmínit i činnosti vzdělávací a metodické (Kucharská a kol., 2013).

Metodická a koordinační činnosti školního speciálního pedagoga spočívá v průběžné přípravě a úpravě podmínek integrace žáků se SVP, koordinaci se školským poradenským zařízením a dalšími pedagogickými pracovníky (Knotová a kol., 2014). Školní speciální pedagog poskytuje metodickou podporu žákům se SVP, pedagogickým pracovníkům, ale i zákonným zástupcům. Informuje pedagogické pracovníky

---

² Depistáž - „vyhledávání postižených, nemocných a rizikových jedinců v časných stádiích poruchy, kdy je preventivní nebo nápravná intervence účinnější“ (Průcha, 2013, str. 47)

o možnostech vzdělávání žáků se SVP, jaké metody či aktivity jsou pro ně vhodné, následně pak dohlíží na jejich zavedení do výuky a poskytuje instruktáže využití speciálních pomůcek a didaktických materiálů ve výuce. Velmi důležitá činnost je koordinace a metodické vedení pedagogických asistentů školy, ale i konzultační pomoc zákonným zástupcům žáka se SVP a dodržování etického kodexu poradenského pracovníka (Viktorin, 2018). V neposlední řadě všech jeho činností, je nutné zmínit i podílení se na tvorbě individuálního vzdělávacího plánu a plánu pedagogické podpory (Vyhláška č. 72/2005 Sb.).

4 Rizikové faktory ve vztazích pedagogických pracovníků a zákonných zástupců žáků se SVP

V předchozích kapitolách jsme si představili, kdo je to zákonný zástupce a pedagogický pracovník. V této kapitole se zaměříme na vzájemný vztah mezi rodičem a pedagogem, konkrétně školním speciálním a speciálním pedagogem. Výzkumná část této diplomové práce se bude zajímat právě o vztah mezi těmito jedinci a možnými riziky v jejich vzájemném vztahu.

Rodiče spolu s jejich dětmi patří mezi hlavní klienty školního speciálního a speciálního pedagoga. Na rodiče se pohlíží jako na partnera, který je pro řešení vzdělávacích i výchovných problémů žáka se SVP nezbytný. Kvalita spolupráce závisí na mnoha faktorech. Z pohledu speciálního pedagoga hraje velkou roli jeho forma práce (jak dává najevo, že jeho služby jsou i pro rodiče) a zkušenosti s prací s rodiči. Mezi další faktory bychom mohli zařadit i specializační vzdělávání v oblasti práce s rodiči a jeho osobní postoj k této spolupráci. Ze strany rodičů hraje roli jejich osobnost, životní zkušenosti a vlivy okolí, včetně médií. Pedagog i rodič by měl mít zájem prohloubit zájem o spolupráci (Kucharská a kol., 2013).

I když je vzájemná spolupráce a dobrý vztah mezi školním speciálním a speciálním pedagogem a rodičem žádoucí, může jejich vztah ovlivnit řada faktorů. Rabušicová (2004) a Čapek (2013) ve svých publikacích uvádí možné faktory, který tento vztah mohou ovlivnit:

- **Nedostatek času ze strany rodičů** – nejčastěji uváděný důvod, který rodičům brání navštěvovat školu častěji a mohli tak budovat a rozvíjet vztah se školním speciálním pedagogem.
- **Riziko exkluzivity** – skupina rodičů, která má se školou pozitivní vztah a aktivně se zapojuje do dění školy, může prozatím pasivní rodiče odrazovat a budit v nich dojem, že díky jejich angažovanosti mohou jejich děti těžit z dobrého vztahu pedagogů a rodičů (tato domněnka může prozatím pasivní rodiče odradit od budování vztahu s pedagogem).
- **Genderové rozdíly** – matka jako rodič dochází do školy k řešení běžných záležitostí (třídní schůzky, konzultace, besídky apod), avšak

k řešení nějakého konfliktu dochází zejména otec (pocit autority ve vztahu k ženám).

- **Menší zapojení rodičů** do vzdělávání dětí s jejich postupem do vyšších ročníků.
- **Pracovní vytížení učitelů** – z důvodů mnoha požadavků kladených na pedagoga a přibýváním dalších povinností se vzděláváním žáků se SVP nebo přípravou školních akcí, může ovlivnit vstřícný nebo neutrální postoj pedagoga k rodičům.
- **Nepřipravenost pedagoga na práci s rodiči** – pedagogové jsou na vysokých školách připravováni zejména na komunikaci a práci s žáky, proto se mohou cítit na pravidelnou spolupráci s rodiči málo připraveni.
- **Tradice** – tradiční názor o škole jako o uzavřené instituci většině rodičů vyhovuje, neklade se na ně zbytečný tlak a nároky k aktivní spolupráci.

Autoři Čapek (2013), Rabušicová (2004) a Kucharská (2013) mezi další faktory, které mohou vzájemný vztah ovlivnit, zmiňují například předsudky nebo špatné zkušenosti rodičů i pedagogů, osobnostní charakteristika aktérů, vlastní představy vzdělávání žáků, strach pedagogů z rodičovské kontroly, nedostatečná komunikace, vzájemná důvěra a respekt.

K předcházení vzniku těchto rizikových faktorů je vytvoření kvalitního vztahu mezi rodičem a školním speciálním pedagogem zásadní a žádoucí. Častá komunikace a nastavení sdílených očekávání o průběhu vzdělávání a výchovy žáka může kvalitu vztahu zlepšit. Klíčovým faktorem je vzájemná důvěra rodičů a pedagogů. Budováním důvěryhodného vztahu může usnadnit intervenci žáků se SVP. Zapojení rodičů do vzdělávacího procesu zvyšuje účinnost intervence a snižuje možnosti vzniku rizikových faktorů (Santiago a kol., 2016; Ren, Fan 2020). Doporučení činností k vytvoření kvalitního vztahu a spolupráce byly popsány výše, konkrétně v kapitole 2.2 *Spolupráce a komunikace se zákonnými zástupci žáka se SVP*.

5 Empirická část

V této kapitole se zaměříme na výzkum diplomové práce, který je zaměřen na zjištění a analýzu rizikových faktorů, které se objevují ve vztazích mezi pedagogickými pracovníky a zákonnými zástupci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Pedagogickými pracovníky jsou myšleni speciální pedagogové a školní speciální pedagogové pracující ve školách hlavního proudu nebo školách zřízené podle §16 odstavce 9 školského zákona č. 561/2004 Sb., v platném znění. Abychom získali pohled z obou stran, byly vytvořeny dva dotazníky. Jeden je určen pro pedagogické pracovníky a druhý pro zákonné zástupce žáků se SVP. Budou zde popsány hlavní a dílčí cíle výzkumu, výzkumné otázky, způsob výběru výzkumného vzorku, průběh a způsob sběru dat a jejich vyhodnocení.

5.1 Hlavní cíl, dílčí cíle, výzkumné otázky

Hlavní cíl výzkumu:

Hlavním cílem této diplomové práce je zjistit, které rizikové faktory se nejčastěji objevují ve vztahu mezi pedagogickými pracovníky a zákonnými zástupci žáků se SVP, a to z pohledu speciálních pedagogů (SP) a školních speciálních pedagogů (ŠSP) i rodičů žáků se SVP.

Dílčí cíle výzkumu:

- Zjistit, v jakých situacích se nejčastěji objevují rizikové faktory mezi pedagogickými pracovníky (SP a ŠSP) a zákonnými zástupci žáka se SVP.
- Zjistit, který rizikový faktor ve vztahu mezi pedagogickými pracovníky (SP a ŠSP) a zákonnými zástupci žáka se SVP se objevuje nejčastěji.
- Zjistit, jaké aspekty (sociální, komunikační, vzhledové atd.) mají vliv na vztah mezi pedagogickými pracovníky (SP a ŠSP) a zákonnými zástupci žáka se SVP.
- Zjistit, jaké jsou možnosti prevence vzniku rizikových faktorů z pohledu pedagogických pracovníků (SP a ŠSP).
- Zjistit, jaké jsou možnosti prevence vzniku rizikových faktorů z pohledu zákonných zástupců žáka se SVP.
- Zjistit, co by mohli pedagogičtí pracovníci (SP a ŠSP) potřebovat k zvládnutí rizikových faktorů ve vztahu s rodiči žáka se SVP.
- Zjistit, co by mohli zákonní zástupci žáků se SVP potřebovat k zvládnutí rizikových faktorů ve vztahu s pedagogickými pracovníky (SP a ŠSP).

Výzkumné otázky:

Na základě hlavního cíle a dílčích cílů k výzkumnému šetření byly stanoveny výzkumné otázky:

- **VO1:** V jakých situacích se rizikové faktory ve vztazích mezi pedagogickými pracovníky (SP a ŠSP) a rodičem žáka se SVP projevují?
- **VO2:** Jaký rizikový faktor je ve vztahu mezi pedagogickým pracovníkem (SP a ŠSP) a rodičem žáka se SVP nejčastější?
- **VO3:** Jaké aspekty (sociální, behaviorální, komunikační, vzhledové) mají vliv na vztah pedagogických pracovníků (SP a ŠSP) a rodičů žáka se SVP?
- **VO4:** Jaké jsou dle pedagogických pracovníků (SP a ŠSP) možnosti prevence vzniku rizikových faktorů ve vztahu s rodičem žáka se SVP?
- **VO5:** Jaké jsou dle rodičů žáků se SVP možnosti prevence vzniku rizikových faktorů ve vztahu s pedagogickými pracovníky (SP a ŠSP)?
- **VO6:** Co by pedagogičtí pracovníci (SP a ŠSP) potřebovali k lepšímu zvládnutí rizikových faktorů ve vztahu s rodiči žáka se SVP?
- **VO7:** Co by rodiče žáků se SVP potřebovali k lepšímu zvládnutí rizikových faktorů ve vztahu s pedagogickými pracovníky (SP a ŠSP)?

5.2 Metodologie výzkumu

Pro výzkumné šetření jsme zvolili kvantitativní design výzkumu. Chráska (2016) popisuje kvantitativní výzkum jako záměrnou a systematickou činnost, která pracuje s empirickými metodami a zkoumá nebo ověřuje hypotézy ve vztahu mezi pedagogickými jevy. Pro kvantitativní výzkum je typické statistické zpracování dat, velký počet respondentů. Jednou z výhod je rychlost provedení a reliabilita výzkumu. Má však i své nevýhody. Kvantitativní výzkum je spíše povrchní a neproniká do hloubky (Chráska, 2016).

Pro získání dat jsme zvolili kvantitativní metodu za pomoci dotazníkového šetření. Abychom dosáhli hlavního cíle a získali odpovědi na výzkumné otázky, byly vytvořeny dva dotazníky. Dotazníky jsme vytvořili v online dotazníkovém nástroji Survio. Jeden dotazník byl vytvořen pro pedagogické pracovníky (SP a ŠSP) a druhý byl vytvořen pro rodiče žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Na začátku dotazníku bylo úvodní slovo, kde byli respondenti seznámeni s obsahem a účelem dotazníku. Dotazník pro pedagogické pracovníky obsahoval 21 otázek, z toho 5 otevřených otázek,

kde se mohli respondenti rozepsat, a 16 uzavřených otázek. Uzavřené otázky byly dichotomické, polytomické, polouzavřené, výčtové a škálové položky i škály Likertova typu. Jedna z otázek byla na rozdělení 100% mezi 4 skupiny rodičů. Dotazník pro rodiče žáků se SVP obsahoval 20 otázek, z toho 4 otevřené otázky, kde se mohli respondenti rozepsat, a 16 uzavřených otázek. Stejně jako v dotazníku pro pedagogické pracovníky byly uzavřené otázky dichotomické, polytomické, polouzavřené, výčtové a škálové i škály Likertova typu. Oba dotazníky byly rozděleny na obecné otázky a na otázky zaměřené na zkušenosti respondentů. Délka vyplnění dotazníku byla přibližně 20 minut. Na konci dotazníku nechybělo poděkování všem, kteří dotazník vyplnili. Vyplnění dotazníku bylo dobrovolné a anonymní.

Před rozesláním dotazníků respondentům bylo provedeno kontrolní šetření, zda jsou otázky v dotazníku správně napsané a srozumitelně položené. Dotazníky byly předloženy několika studentům i učitelům v oboru speciální pedagogika a několika rodičům žáků bez i se SVP. Následně byly oba dotazníky upraveny a rozeslány respondentům.

5.3 Výzkumný vzorek

Metodou výběru výzkumného vzorku byl zvolen záměrný výběr. Od ostatních druhů výběrů se liší v tom, že výzkumník záměrně vyhledává respondenty pro jeho výzkum (Chráska, 2016). Výzkumný vzorek se skládal ze speciálních pedagogů pracujících na školách zřízené podle §16 odst. 9 školského zákona, školních speciálních pedagogů pracujících na školách hlavního proudu a rodičů žáků se SVP v Olomouckém kraji. K zaslání dotazníků speciálním pedagogům pracujících na školách zřízených podle §16 odst. 9 školského zákona jsme využili rejstřík všech těchto škol ze stránek krajského úřadu Olomouckého kraje. Abychom zbytečně nebrousili po stránkách všech škol hlavního proudu, kontaktovali jsme Krajský úřad Olomouckého kraje – odbor školství a mládeže, zda by nám neposkytli seznam škol, kde se vyskytuje školní speciální pedagog. Po obdržení tohoto rejstříku jsme zaslali dotazníky i do těchto škol.

Dotazníky jsme rozesílali pomocí e-mailu, který obsahoval průvodní dopis se základními informacemi, prosbou o vyplnění a odkazy na dotazníky. Aby se dotazníky dostali i k rodičům žáků se SVP, oslovili jsme v průvodním dopise školní speciální pedagogy i ředitele škol, zda by bylo možné zaslat dotazník vytvořený pro zákonné zástupce všem rodičům žáků se SVP. Dohromady bylo osloveno 30 škol zřízené podle §16 odst. 9 školského zákona a 80 základní škol v hlavním proudu. Využili jsme

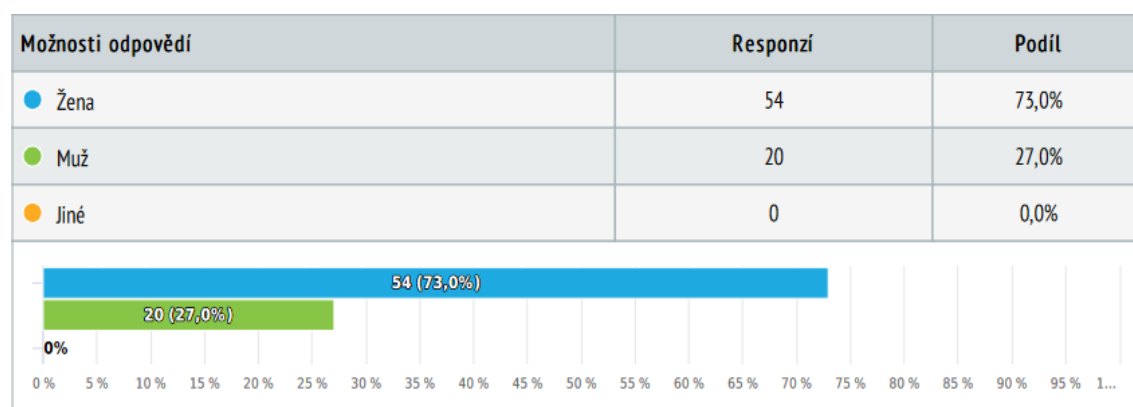
i rodičovské a učitelské skupiny na sociální síti Facebook, kde jsme zveřejnili odkaz k vyplnění dotazníků. Dotazníkové šetření probíhalo od 2. května 2024 do 3. června 2024. Za tuto dobu vyplnilo dotazník pro pedagogické pracovníky (SP a ŠSP) 74 respondentů, dotazník pro zákonné zástupce žáků se SVP vyplnilo 72 respondentů. Dohromady máme 146 respondentů.

5.4 Analýza výsledků

Získaná data budou nyní zobrazena v tabulkách a následně zhodnocena a popsána. Jelikož máme dva dotazníky k analýze, začneme nejdříve s dotazníkem pro pedagogické pracovníky (SP a ŠSP), poté analyzujeme dotazník pro zákonné zástupce. Následně odpovíme na výzkumné otázky, které jsme si stanovili na začátku výzkumu a v neposlední řadě zhodnotíme, zda se povedl zjistit hlavní cíl výzkumu.

5.4.1 Dotazník pro pedagogické pracovníky (SP a ŠSP)

Vaše pohlaví:

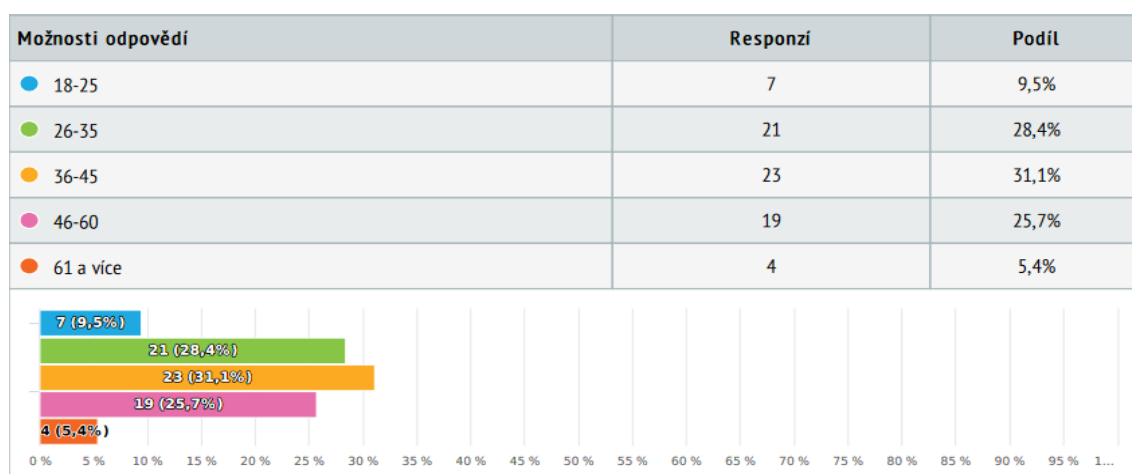

Tabulka č. 1: Pohlaví PP

Dotazník pro pedagogické pracovníky vyplnilo 54 žen a 20 mužů. Dohromady tedy 74 pedagogických pracovníků. Z tabulky vyplývá, že je profese speciálního pedagoga i školního speciálního pedagoga zastoupena převážně ženami. Ovšem jedná se pouze o data z Olomouckého kraje.

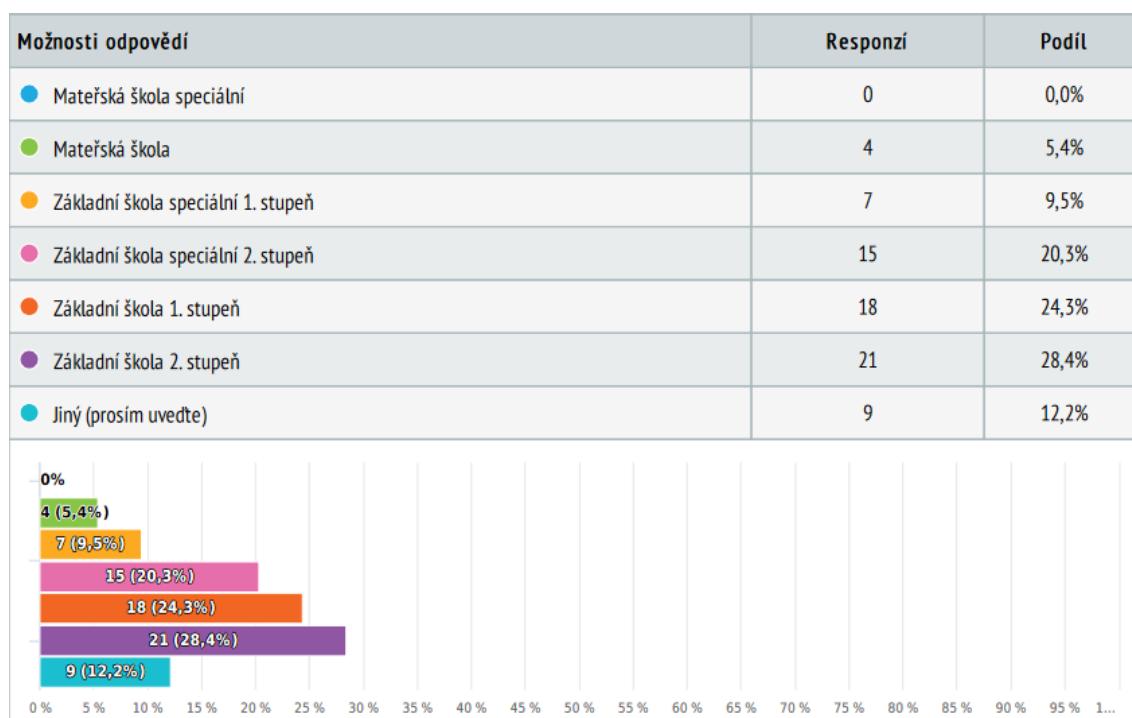
Váš věk:

Tabulka č. 2: Věk PP

Dotazník vyplnilo 7 respondentů ve věku 18 až 25 let, 21 respondentů ve věku 26 až 35 let, 23 respondentů ve věku 36 až 45 let, 19 respondentů ve věku 46 až 60 let a 4 respondenti ve věku 61 a více let. Z tabulky můžeme vidět, že největší zastoupení pedagogických pracovníků má skupina pedagogů ve věku 36 až 45 let.

Na jakém typu školy vykonáváte pedagogickou profesí?

Tabulka č. 3: Typ školy, kde PP pracuje

Dotazník vyplnili 4 respondenti, kteří pracují v mateřské školce, 7 respondentů pracujících na základní škole speciální 1. stupeň, 15 respondentů pracujících na základní škole speciální 2. stupeň, 18 respondentů pracujících na základní škole na 1. stupni, 21 respondentů

pracující na základní škole na 2. stupni a 9 respondentů pracující na jiných školách, než byly uvedeny. Bohužel respondenti, co označili odpověď *Jiné (prosím uveďte)*, neuvedli, kde přesně pracují. Z tabulky však můžeme vidět, že nejvíce respondentů pracuje na základní škole na 2. stupni.

Uveďte prosím Vaši pracovní pozici ve škole, kde vykonáváte pedagogickou činnost:

Zde se jedná o otevřenou položku dotazníku, ve které respondenti měli odpovědět, na jaké pracovní pozici v dané škole pracují. Na otázku odpověděli všichni respondenti, tedy 74 respondentů. Všechny odpovědi jsou uvedeny níže.

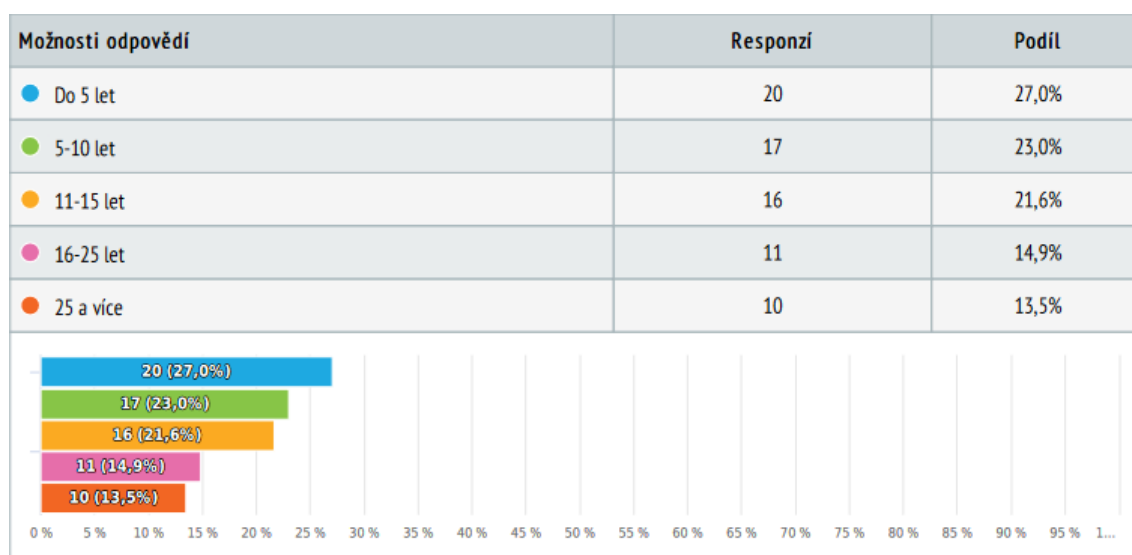
1. *Asistent pedagoga (speciální pedagog)*
2. *Speciální pedagog*
3. *Speciální pedagog*
4. *Ředitel, spec. pedagog*
5. *ředitelka, spec. pedagog*
6. *speciální pedagog*
7. *Speciální pedagog*
8. *Speciální pedagog*
9. *Speciální pedagog*
10. *Speciální pedagog, hudební a výtvarná výchova*
11. *Speciální pedagog+přírodopis*
12. *Speciální pedagog, učitel českého a anglického jazyka*
13. *speciální pedagog, učitelka angličtiny*
14. *Speciální pedagog, učitelka českého jazyka a občanské výchovy*
15. *Speciální pedagog, učitelka hudební a výtvarné výchovy*
16. *Speciální pedagog, učitelka vlastivědy a prvouky*
17. *Speciální pedagog, učitel matematiky a občanské výchovy*
18. *Speciální pedagog, učitel německého jazyka*
19. *Spec. pedagog + přírodopis*
20. *Spec. Pedagog + přírodopis*
21. *Spec. pedagog + výchova ke zdraví*
22. *Spec. ped. + matematika*
23. *školní speciální pedagog*
24. *školní speciální pedagog*
25. *školní speciální pedagog*
26. *Školní speciální pedagog a logoped*
27. *Školní speciální pedagog i Speciální pedagog*

28. Školní speciální pedagog plus metodik prevence
29. Školní speciální pedagog, učitel českého jazyka
30. Školní speciální pedagog, učitel češtiny a občanské výchovy
31. Školní speciální pedagog, učitel dějepisu a německého jazyka
32. Školní speciální pedagog, učitel fyziky a výchovy ke zdraví
33. Školní speciální pedagog, učitelka anglického jazyka
34. Školní speciální pedagog, učitelka matematiky a vlastivědy
35. Školní speciální pedagog, učitel na 1. stupni ZŠ, hudební a výtvarná výchova
36. Školní speciální pracovník
37. Třídní učitelka, speciální pedagog
38. Třídní učitel, metodik prevence, canisterapeut
39. Učitelka, logopedka
40. učitel, školní speciální pedagog
41. speciální učitel
42. Speciální pedagog a učitel angličtiny
43. Učitel biologie a zeměpisu, speciální pedagog
44. Učitel druhého stupně, školní speciální pedagog
45. Učitel IT a matematiky, speciální pedagog
46. učitelka + spec. pedagog
47. Učitelka + speciální pedagog
48. Učitelka + ŠSP
49. Učitelka angličtiny, speciální pedagog
50. Učitelka a školní speciální pedagog
51. učitelka mateřské školy speciální
52. Učitelka MŠ speciální
53. Učitelka na prvním stupni + spec. pedagog
54. Speciální pedagog a učitelka TV a hudební výchovy
55. Učitelka, výchovná poradkyně
56. Učitelka, výchovný poradce
57. učitel, logoped
58. učitel matematiky a fyziky + spec. pedagog
59. učitel na prvním stupni spec. školy
60. Učitel prvního stupně spec. školy
61. Učitelství 1 stupně + spec. pedagog
62. Vedoucí vychovatelka a speciální pedagožka
63. Speciální pedagog, učitel angličtiny
64. Školní speciální pedagog, učitel IT

- 65. *Logoped*
- 66. *Ředitelka, speciální pedagog*
- 67. *Učitelka na prvním stupni a školní speciální pedagog*
- 68. *Speciální pedagog*
- 69. *Speciální pedagog a učitel českého jazyka*
- 70. *Učitelka českého jazyka, občanské výchovy, speciální pedagog*
- 71. *Ředitel, speciální pedagog*
- 72. *Třídní učitelka, školní speciální pedagog*
- 73. *ŠSP, pracovní činnosti*
- 74. *Třídní učitelka na prvním stupni, školní speciální pedagog*

Z odpovědí respondentů můžeme vidět, že má každý jinou pracovní pozici, avšak všichni mají aprobační ve speciální pedagogice.

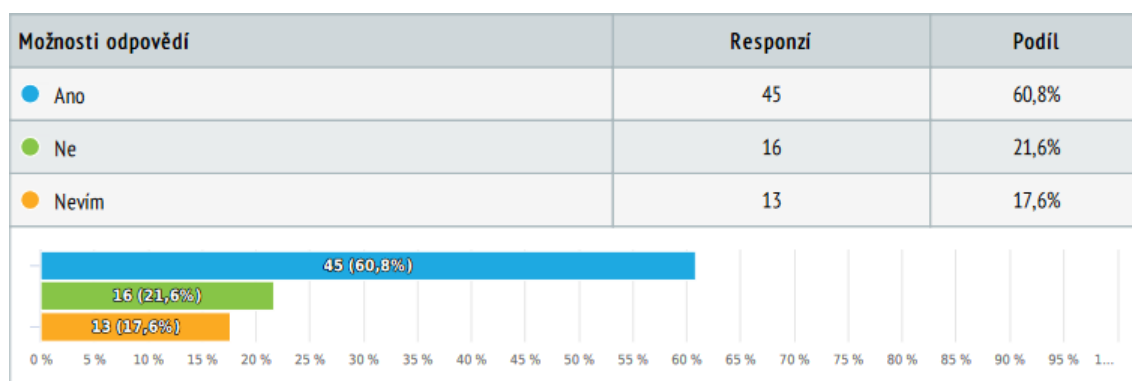
Délka Vaší pedagogické praxe je:

Tabulka č. 4: Délka praxe PP

Dotazník vyplnilo 20 respondentů mající pedagogickou praxi do 5 let, 17 respondentů mající pedagogickou praxi od 5 do 10 let, 16 respondentů mající pedagogickou praxi od 11 do 15 let, 11 respondentů mající pedagogickou praxi od 16 do 25 let a 10 respondentů mající pedagogickou praxi 25 let a více. Z tabulky vyplývá, že nejvíce respondentů má pedagogickou praxi pouze do 5 let.

Zvyšuje se dle Vašich zkušeností v dnešní době rozsah konfliktních událostí mezi pedagogickými pracovníky a zákonnými zástupci žáka se SVP? (např. ve srovnání s dobou před pěti-deseti lety)

Tabulka č. 5: Zvýšení rozsahu konfliktů z pohledu PP

Na otázku, zda se zvyšuje rozsah konfliktů mezi pedagogickými pracovníky a zákonnými zástupci žáků se SVP odpovědělo 45 respondentů *Ano*, 16 respondentů odpovědělo *Ne* a 13 respondentů odpovědělo *Nevím*. Z tabulky vyplívá, že přibližně 61 % respondentů si myslí, že se rozsah konfliktů během pěti až deseti let zvyšuje.

V čem shledáváte zvyšující se nárůst konfliktních situací mezi pedagogy a zákonnými zástupci? Rozepište se prosím. (Pokud jste v předchozí otázce vybrali odpověď *Ne*, pokračujte prosím v otázce č. 8.)

Zde se jedná o otevřenou otázku, kde měli odpovídat ti respondenti, kteří v předešlé otázce odpověděli *Ano* nebo *Nevím*. Dohromady tedy mělo odpovědět 58 respondentů. Na tuto otázku měli respondenti odpovídat ze své zkušenosti a v čem přesně shledávají nárůst konfliktních situací. Odpovědi respondentů jsou uvedeny níže.

1. Celkový nárůst konfliktních situací v naší společnosti
2. Dle mého je na vině komunikace a vzájemný respekt. Také velké vytížení speciálních pedagogů. Mají na starost mnoho dětí a nemohou upřednostňovat pouze jedno dítě, jak si mnozí rodiče myslí.
3. doporučení PPP je dle rodičů pokynem k tomu, aby se více snažila škola a rodiče nemusí vyvíjet iniciativu žádnou - domácí příprava, dohled, příprava do školy, režimové požadavky apod.
4. hyperprotektivní výchova
5. Jako speciální pedagog pracuji krátce a prozatím jsem se nestkala s žádnými konflikty. Avšak kolegové mě na začátku upozorňovali, že ne vždy s každým budu

vycházet a ne všichni se mnou budou chtít komunikovat. Myslím si tedy, že důvodem může být nezkušenost pedagoga a jeho věk. Rodiče s ním odmítají komunikovat a cokoliv řešit, protože si myslí, že je nezkušený.

6. *Komunikace, nerespekt*
7. *Liberální způsob výchovy, nepřeherné množství informací a přístup k nim bez porozumění problematice.*
8. *Myslím si, že žádný nárůst konfliktu není. Každý rodič i učitel je jiný, proto si myslím, že tohle je individuální problém. Někdo ten problém má a někdo ne.*
9. *Myslím, že konflikty mezi učiteli a rodiči jsou čím dál častější. Převážně ze stran rodičů. Místo, aby se snažili konfliktu předejít a s učitelem se dohodnout na nějakém řešení, začnou učitele obviňovat ze všeho, co se jim zrovna hodí. Kolikrát nehlídají ani na své dítě. Pak je tu opak, kdy rodiče až moc řeší problémy se svými dětmi, někdy i zbytečně. Hledají problém tam, kde není.*
10. *Nadřazenost zákonných zástupců nad pedagoga*
11. *nedokážu posoudit odpověděla jsem nevím*
12. *Nemyslím si, že by se rozsah konfliktů zvětšoval. Po letech mi spíše přijde, že jsou častější a vážnější. Vážnější ve slova smyslu, že se řeší malý problém s velkou razancí.*
13. *Nemyslím si, že se konflikty mezi učiteli a rodiči objevují častěji. Přijde mi to pořád stejné, spíš jsou konflikty čím dál horší. Převážně za to může komunikace, ale hlavně ochota řešit vzniklé problémy, či jim předcházet.*
14. *Nerespektují učitele.*
15. *Neúcta k pedagogům.*
16. *Neúcta rodičů k pedagogům.*
17. *Nízký respekt rodičů k PP a tím i nárůst konfliktních situací*
18. *Obecně, větší pravomoce a vyšší sebevědomí rodičů*
19. *Pravděpodobně z důvodu, že rodiče získávají tzv. větší slovo a učitelé ztrácejí své postavení jakožto i respekt ve společnosti.*
20. *Bohužel jsem v praxi krátce, nemám tudíž srovnání, odpověděla jsem nevím*
21. *Především ve vzájemné komunikaci, mnoho ZZ mají k dítěti se SVP hyperprotektivní styl výchovy což se odráží na vztahu učitel - ZZ a v řešení vzniklých situacích*
22. *přikládám vinu liberalistmu ve výchově*

23. *Příliš vysoké nároky rodičů na školu, rodiče berou školské zařízení jako dovychovací zařízení, neochota spolupracovat s vyučujícími (práce navíc), rodiče nemají zájem řešit výchovné problémy svých dětí*
24. *Rodiče často nerespektují kompetence pedagoga, naopak respektují a upřednostňují jen dítě - "respektující svobodná výchova - nevychova"*
25. *Rodiče často nerespektují názory učitelů a nenechají si poradit*
26. *Rodiče často očekávají že jak lusknou prsty tak budeme skákat. Očekávají veškerou podřízenosti jejich dítěti bez ohledu na to, že ve třídě máme dalších 20 dětí, které mají stejné individuální požadavky.*
27. *Rodiče hájí zájmy svých dětí až do extrému, bez ohledu na doporučení školy nebo poradny.*
28. *Rodiče mají velice často nároky na školu a na učitele, které nejsou v souladu se vzdělávacím procesem, metodami učitele apod.*
29. *Rodiče nejsou schopni přijmout realitu, že s dítětem není něco v pořádku a je potřeba se mu o to víc věnovat, pracovat s ním na úkor svého volného času. Prakticky chtějí, aby je škola zastoupila.*
30. *Rodiče někdy až moc prosazují práva svých dětí*
31. *Rodiče nerespektují status učitele. Neradi diskutují a vše hned zavrhnou. Vzdělání i výchovu přenechávají škole. Nemají zájem věnovat se svým dětem po práci. Chybí větší spolupráce.*
32. *Rodiče se daleko více zajímají o své děti, děti jsou více opečovávané, často až k "opičí lásce". Pokud si dítě stěžuje na školu, učitele nebo kamarády, snaží se řešit situaci často sami. Setkávám se i s tím, že vynechávají pedagogy a snaží se zastihnout dítě, se kterým je jejich potomek v konfliktu. V médiích se více mluví o konfliktech na školách - agresi, šikaně, návykových látkách, kyberšikaně, rodiče jsou více úzkostní.*
33. *Rodiče se stydí přiznat, že jejich dítě má znevýhodnění nebo postižení. Trvá jim déle přiznat si stav svého dítěte.*
34. *Rodiče velice často odmítají spolupracovat se školou a pedagogy, nebo nerespektují nastavená pravidla.*
35. *Různé názory PP a ZZ na výchovně vzdělávací proces. Velký nátlak na PP ze strany ZZ a neustálá kontrola jeho práce a hledání chyb.*
36. *Rodič má vždycky pravdu. Učitel není autoritou ani u rodičů ani u dětí.*

37. *Společnost je teď čím dál víc vyhrocená a každý má potřebu mermomoci obhajovat svá práva.*
38. *špatná komunikace a nezájem zákonných zástupců*
39. *Špatná, nedostačující nebo eexistující komunikace mezi pedagogy a rodiči. Potažmo nezájem rodičů nebo pedagogů.*
40. *Velmi zaostává komunikace. Každým rokem je to horší. Mladá generace rodičů již nemá respekt k učiteli, proti chybí vzájemná komunikace. Dochází tak zbytečně ke konfliktům.*
41. *Větší tlak na pedagogy i na žáky*
42. *Ve vzájemném respektu. Rodič zapomíná, jak důležitá profese učitele je.*
43. *V nedostatečné kompetentní komunikaci pedagogů se zákonnými zástupci*
44. *v neochotě zákonných zástupců spolupracovat a uznat a podpořit autoritu pedagogů*
45. *Vnímám neúctu k pedagogům ze strany rodičů, rodiče děti chrání a omlouvají, nedokáží uznat, že právě jejich děti se mohou chovat nevhodně*
46. *V přístupu rodičů ke vzdělávání jejich dítěte se SVP. Převážná část rodičů se snaží doržet naplánované postupy ve vzdělávání žaka se SVP, jsou ochotni se pravidelně scházet, komunikovat a spolupracovat. Bohužel zbytek rodičů mají laxní přístup k potřebám svého dítěte a vše nechávají na učitelích.*
47. *Vysoké nároky rodičů*
48. *Za dobu mé praxe jsem se neshledala s žádným konfliktem. Ovšem myslím si, že problém je převážně v komunikaci a ve vzájemném respektu.*
49. *Zájmy rodičů a pedagogů se mohou často lišit.*
50. *Zákonní zástupci se domnívají, že je svoboda a žádné povinnosti. Navíc stát včetně OSPODu apod.nepomáhá školám při "vymáhání" povinné školní docházky. Ve společnosti se celkově snížila úroveň morálky a slušného chování. Škola nemá žádné možnosti, jak chování zákonných zástupců korigovat.*
51. *Za léta praxe mohu říci, že konflikty byly, jsou a budou. Nyní mi přijde, že jsou mnohem častější, protože rodiče přestávají mít repsekt k učitelům. Před 20 lety si rodič nedovolil oponovat učiteli. V nynější době je tomu naopak. Rodič diktuje, nařizuje a kontroluje vše, co učitel dělá. Vzájemný respekt ubírá na váze ve ztahu učitel x rodič. K tomu ovšem patří i vzájemná komunikace.*
52. *Zhoršuje se chování žáků ve škole a i přístup jejich rodičů k řešení těchto situací*
53. *Zhoršující se chování jejich dětí*

54. změny ve společnosti

55. Zvyšující se nároky na učitele a malá časová dotace

56. Špatná komunikace, málo respektu

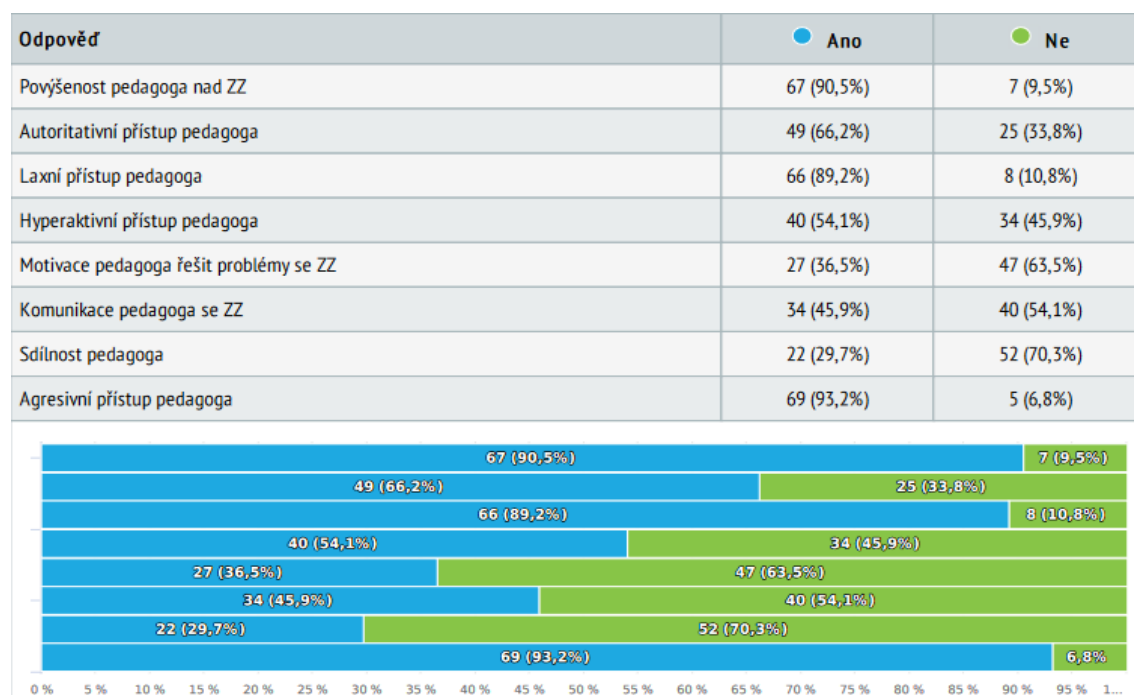
57. Zhoršení chování žáků a žádná snaha řešení tohoto problému ze strany rodičů

58. příliš vysoké nároky rodičů

Z odpovědí respondentů vyplývá, že největším důvodem ke zvětšení konfliktních situací je nerespektování pedagoga ze strany rodičů, dále pak samotný přístup rodičů ke vzdělávání jejich dětí a v neposlední řadě je to špatná až žádná komunikace mezi pedagogy a rodiči žáků se SVP. Často se v odpovědích vyskytovaly i zvýšené nároky rodičů na své děti. Svými nároky žáky se SVP přehlcojí a stresují, díky tomu mohou žáci dosahovat horších výsledků, celkově jejich psychické rozpoložení může být narušeno, v dalším případě se může přehlčení žáka podepsat i na jeho chování. Zhoršení chování žáků se SVP je podle respondentů další důvod zvětšení konfliktů mezi rodiči a pedagogy.

Pokuste se prosím podívat na činnost pedagogického pracovníka (PP) obecně (nejen nad svým) a vyberte faktory, které naopak mohou rizikové situace ve vztahu se zákonným zástupcem (ZZ) vyvolávat „na naší straně“.

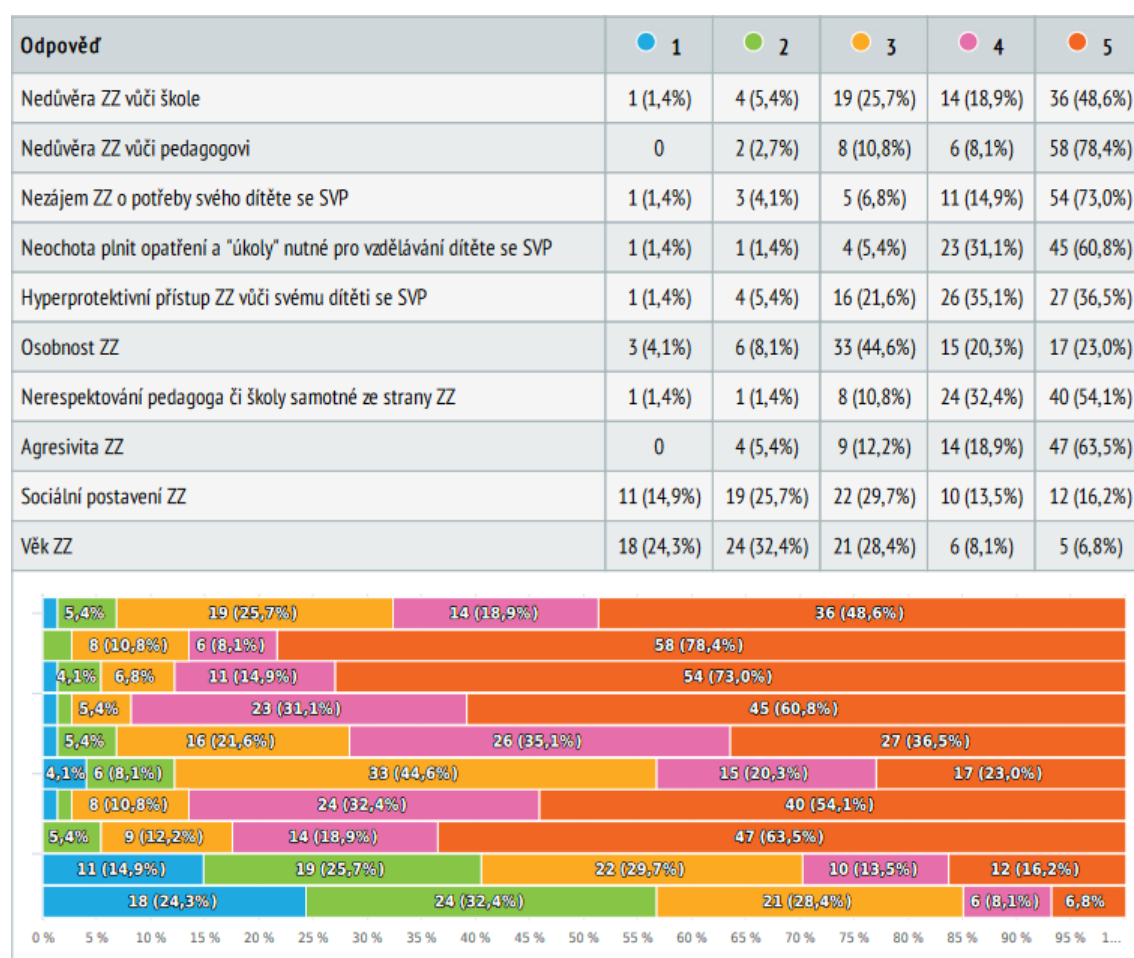
Touto otázkou jsme chtěli po respondentech, aby se zamysleli nad svojí profesí obecně, tedy nejen na svou, ale celkově nad profesí pedagoga a vybrat faktory, které by mohly naopak ze strany pedagogů vyvolávat konflikty.

Tabulka č. 6: Vyvolání konfliktů „z naší strany“

Z tabulky můžeme vidět, že největším důvodem vzniku rizikových faktorů ve vztahu mezi pedagogem a rodiči žáka se SVP je povýšenost pedagoga, laxní a agresivní přístup pedagoga. Z předchozí otázky jsme se dozvěděli, že jeden z důvodů vzniku rizikových faktorů je špatná komunikace. Z odpovědi respondentů na otázku, zda komunikace ze strany pedagoga ovlivňuje vznik konfliktů mezi učiteli a rodiči vyplývá, že ze strany pedagogů konflikty nevznikají.

Co považujete za rizikový faktor ve vzájemné komunikaci se zákonným zástupcem (ZZ) žáka se SVP? (Na škále od 1 do 5, kdy 1 je vůbec a 5 je rozhodně, označte rizikové faktory.)

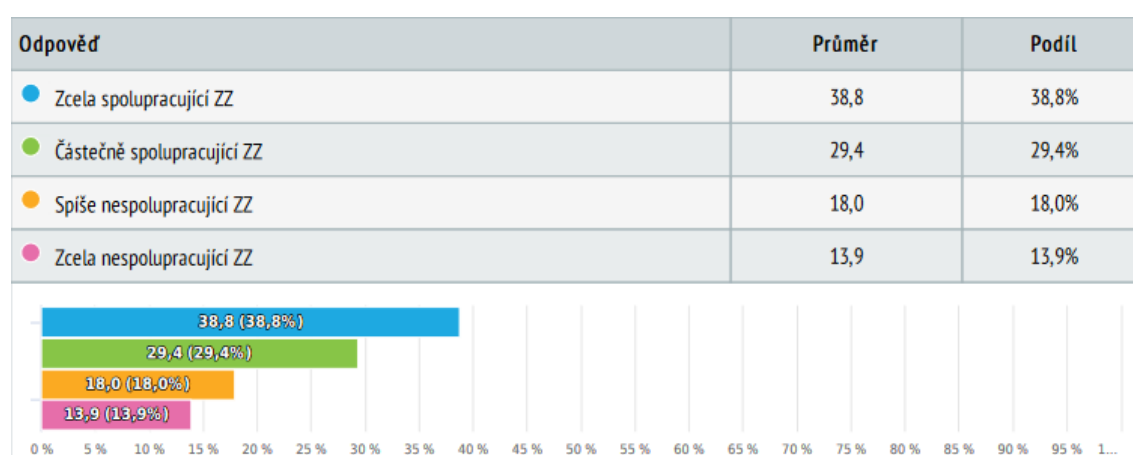

Tabulka č. 7: Rizikové faktory ve vzájemné komunikaci

Tato otázka je škálového typu. V tabulce můžeme vidět, že 36 respondentů považuje nedůvěru zákonných zástupců (ZZ) vůči škole jako jeden z rizikových faktorů, avšak vážnějším faktorem je dle 58 respondentů nedůvěra ZZ vůči pedagogovi. Jako další rizikový faktor je podle respondentů zájem ZZ o potřeby svého dítěte, tuto možnost označilo 54 respondentů jako *Rozhodně ano*. Neochota plnit opatření nutné pro vzdělávání dítěte se SVP označilo 45 respondentů jako *Rozhodně ano*. Zda je

hyperprotektivní přístup ZZ jeden z rizikových faktorů, se respondenti jednoznačně neshodli (5, tedy *Rozhodně ano*, označilo 27 respondentů, 4 označilo 26 respondentů, 3 označilo 16 respondentů). Osobnost rodiče je pro respondenty středně důležitá, tedy že má určitý význam, ale zároveň není klíčovým faktorem. Mezi další rizikové faktory respondenti zařadili nerespektování pedagoga a agresivitu ZZ. Stejně jako u osobnosti ZZ není pro respondenty důležité sociální postavení ZZ, ani jejich věk.

Zhodnoťte prosím zákonné zástupce (ZZ), s nimiž spolupracujete, do čtyř skupin podle úrovně ne/spolupráce, a to tak, že celkový součet hodnocení pro všechny skupiny musí činit 100%.

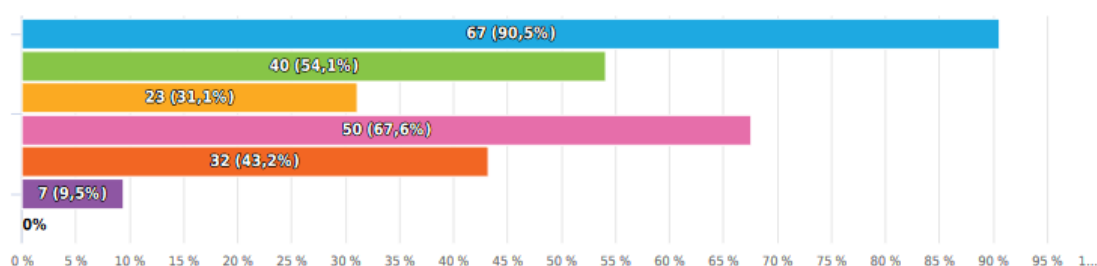
Tabulka č. 8: Rozdělení ZZ podle ne/spolupráce

Od této části dotazníku jsou položky zaměřeny na profesní pozici respondentů a jejich zkušenosti.

V otázce měli respondenti rozdělit 100% mezi čtyři skupiny zákonných zástupců (ZZ), se kterými v profesi spolupracují. Z tabulky můžeme vidět, že 38,8% respondentů spolupracuje se skupinou *Zcela spolupracující ZZ*, *Částečně spolupracující rodiče* označilo 29,4% respondentů, *Spíše nespolepracující ZZ* označilo 18% respondentů a *Zcela nespolepracující ZZ* označilo 13,9% respondentů. Nejčastěji tedy respondenti spolupracují se skupinou zcela spolupracující.

Uved'te tři Vámi preferované formy komunikace se zákonnými zástupci dítěte se SVP:

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
● Osobně	67	90,5%
● Elektronickou žákovskou knížkou	40	54,1%
● Emailem	23	31,1%
● Telefonicky	50	67,6%
● Na třídních schůzkách	32	43,2%
● Prostřednictvím žáka	7	9,5%
● Jiná (prosím uveďte)	0	0,0%

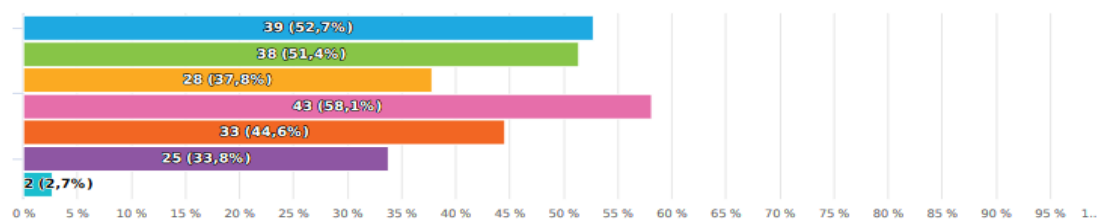

Tabulka č. 9: Komunikace ze strany PP

Nejpreferovanější forma komunikace je pro 67 respondentů osobní setkání s rodiči žáka se SVP. Jako další formu komunikace označilo 50 respondentů komunikaci přes telefon. Třetí nejpreferovanější formou komunikace je pro 40 respondentů využití elektronické žákovské knížky.

Vyberte, jakým způsobem s Vámi zákonní zástupci nejčastěji komunikují: (Můžete vybrat více odpovědí.)

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
● Osobně	39	52,7%
● Elektronickou žákovskou knížkou	38	51,4%
● Emailem	28	37,8%
● Telefonicky	43	58,1%
● Na třídních schůzkách	33	44,6%
● Prostřednictvím žáka	25	33,8%
● Jinak (prosím uveďte)	2	2,7%

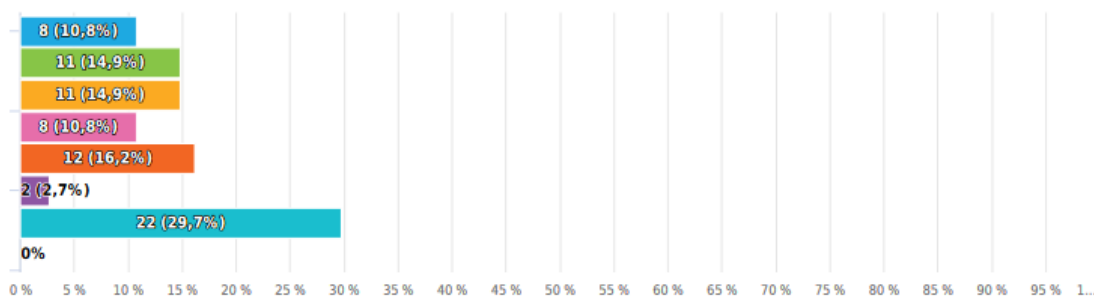

Tabulka č. 10: Komunikace ze strany ZZ

Nejčastější formou komunikace ze strany zákonných zástupců žáků se SVP je telefonicky. Tuto možnost zaznačilo 43 respondentů. Mezi další způsoby komunikace podle tabulky respondenti řadí osobní setkání, přes elektronickou žákovskou knížku a na třídních schůzkách. Dva respondenti uvedli další možnost komunikace, a to přes platformu MS Teams. V položce byla možnost zaznačit více odpovědí.

S jakou intenzitou s Vámi zákonní zástupci komunikují?

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
● Denně	8	10,8%
● Jednou za týden	11	14,9%
● 2x do měsíce	11	14,9%
● Jednou za měsíc	8	10,8%
● Na třídních schůzkách	12	16,2%
● Jednou za pololetí	2	2,7%
● V případě výskytu problému ve škole	22	29,7%
● Vůbec	0	0,0%

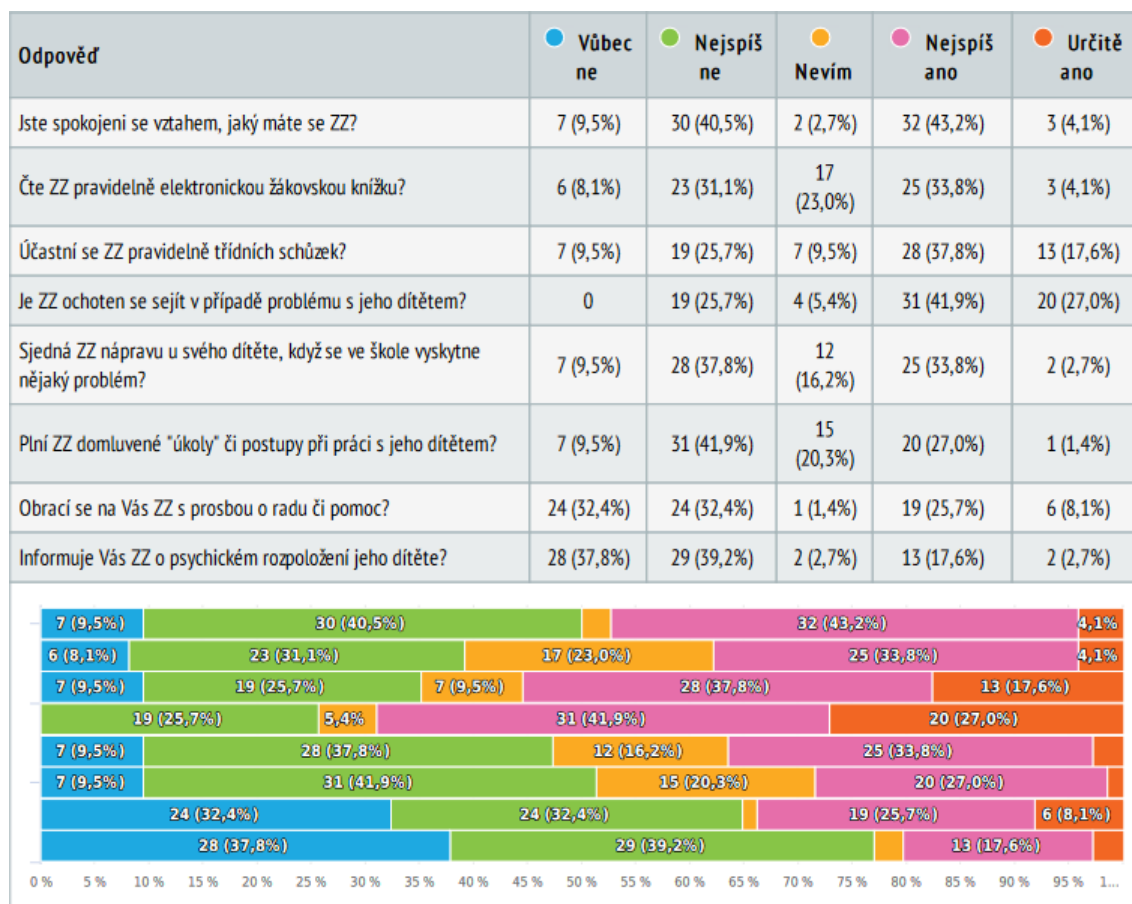
Tabulka č. 11: Intenzita komunikace ze strany ZZ

Intenzita komunikace ze strany zákonných zástupců je různá. Podle respondentů rodiče spíše komunikují jednou týdně nebo 2x do měsíce – tyto možnosti označilo 11 respondentů. Jako další označilo 12 respondentů komunikaci na třídních schůzkách. Zarážející v této otázce je, že nejvíce respondentů, tedy 22, označilo jako nejčastější komunikaci pouze v případě výskytu problému ve škole. Můžeme spekulovat, zda je problém u respondentů myšlen jako výchovný nebo je problém ve vzdělávání. Každé dítě je individuální, tudíž nevíme přesně, o jaký problém se jedná. Navzdory tomu je odpověď respondentů zarážející.

Nyní se dostáváme do části dotazníku, kde jsme respondenty poprosili, aby se zaměřili na zákonného zástupce, se kterým ve své profesi spolupracují. Podle otázky, kde rozdělovali spolupráci mezi 4 skupiny zákonných zástupců, jsme respondenty požádali,

aby se zaměřili na konkrétního zákonného zástupce ze skupiny *Spíše nespolupracující ZZ* nebo *Zcela nespolupracující ZZ*.

Vyberte odpověď:

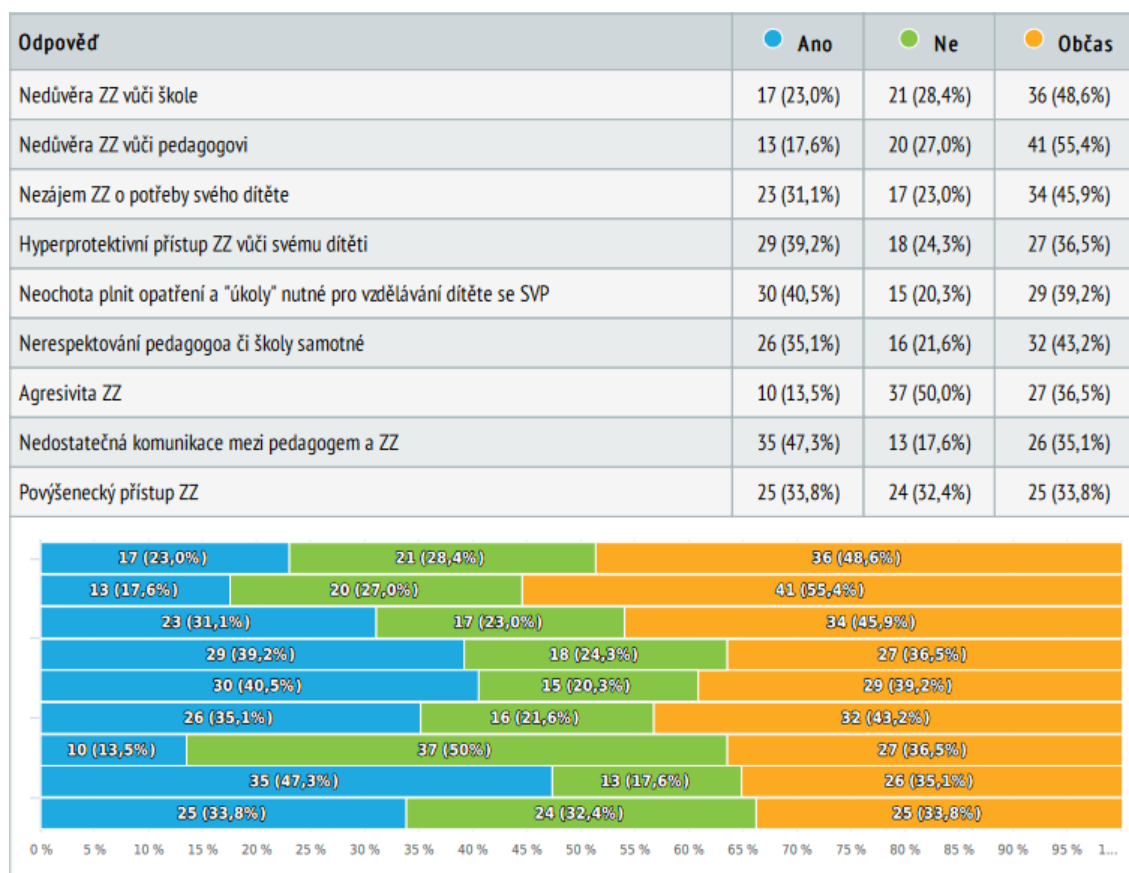

Tabulka č. 12: Výběr odpovědí

Na otázku, zda jsou respondenti spokojeni se vztahem, který mají se zákonným zástupcem (ZZ), byly odpovědi 50 na 50. Třicet respondentů odpovědělo *Nejspíš ne* a 32 respondentů odpovědělo *Nejspíš ano*. Další otázkou bylo, zda čte ZZ pravidelně elektronickou žákovskou knížku. 23 respondentů odpovědělo *Nejspíš ne*, 17 respondentů odpovědělo *Nevím* a 25 respondentů odpovědělo *Určitě ano*. 28 respondentů zaznačilo, že se ZZ pravidelně účastní třídních schůzek, 31 respondentů uvedlo, že jsou ZZ ochotni se sejít v případě problému s jeho dítětem. Na otázku, zda ZZ sjedná nápravu u svého dítěte, odpovědělo 28 respondentů *Nejspíš ne* a 25 respondentů uvedlo *Nejspíš ano*. Jestli plní ZZ domluvené „úkoly“ nebo postupy při práci s dítětem se SVP odpovědělo 31 respondentů *Nejspíš ne*. Při otázce, zda se ZZ obrátí na respondenty s prosbou nebo o radu zaznačilo 24 respondentů *Nejspíš ne* i *Vůbec ne*. Poslední otázka se ptala respondentů, zda je ZZ informují o psychickém rozpoložení jejich dítěte. 28 respondentů uvedlo, že je rodiče vůbec neinformují a 29 respondentů uvedlo, že je spíš neinformují.

Pouze dva respondenti uvedli, že je rodiče informují o psychickém rozpoložení jejich dítěte, dalších 13 respondentů uvedlo *Nejspíš ano*. Můžeme tedy říct, že 15 respondentů dostává informace od ZZ o psychickém rozpoložení jejich dítěte.

Objevuje se některý z těchto rizikových faktorů ve Vašem vztahu se zákonným zástupcem (ZZ)?

Tabulka č. 13: Rizikový faktor ve vztahu

V této otázce se měl respondent zaměřit na vztah se zákonným zástupcem, a zda se některý z uvedených rizikových faktorů v jejich vztahu objevuje. Podle odpovědí respondentů se každý uvedený rizikový faktor občas v jejich vztahu se zákonným zástupcem objevuje. Faktor, který se nejméně objevuje ve vztazích je agresivita zákonného zástupce. Naopak nejčastější rizikový faktor, který se objevuje v jejich vztahu, je nedostatečná komunikace, to označilo 35 respondentů a u 26 respondentů je nedostatečná komunikace pouze občas. Dalším faktorem, který se občas objeví ve vztahu mezi respondenty a zákonnými zástupci, je nedůvěra ze strany zákonných zástupců.

Vyberte, zda souhlasíte s tímto výrokem:

Odpověď	● Vůbec ne	● Nejspíš ne	● Nevím	● Nejspíš ano	● Určitě ano
Úroveň spolupráce mezi rodinou a školou je především ovlivněna vedením školy	8 (10,8%)	35 (47,3%)	7 (9,5%)	19 (25,7%)	5 (6,8%)
ZZ by měl sdílet s učiteli informace o událostech v rodině, které by mohly mít vliv na výkon a chování žáka	0	2 (2,7%)	3 (4,1%)	37 (50,0%)	32 (43,2%)
Považuji za důležité, aby mě ZZ informoval o chování svého dítěte doma	1 (1,4%)	16 (21,6%)	3 (4,1%)	30 (40,5%)	24 (32,4%)
Obvykle se postoj ZZ k pedagogovi odráží i v postoji žáka k pedagogovi	1 (1,4%)	10 (13,5%)	9 (12,2%)	20 (27,0%)	34 (45,9%)
Pokud jde o diskuzi se ZZ o úspěších nebo chování jeho dítěte, preferoval/a bych setkání mimo školní prostředí, například u žáka doma	41 (55,4%)	25 (33,8%)	7 (9,5%)	0	1 (1,4%)
Pravidelná komunikace se ZZ alespoň jednou měsíčně může předejít zbytečným problémům a nedorozuměním	1 (1,4%)	3 (4,1%)	5 (6,8%)	24 (32,4%)	41 (55,4%)
Mám pocit, že mi ZZ důvěřuje	2 (2,7%)	9 (12,2%)	23 (31,1%)	33 (44,6%)	7 (9,5%)
Mívám obavy před rozhovorem se ZZ na třídních schůzkách nebo osobních setkání	19 (25,7%)	20 (27,0%)	12 (16,2%)	16 (21,6%)	7 (9,5%)
Stále ještě nejsem zcela sebejistý/á při komunikaci s rodiči	24 (32,4%)	20 (27,0%)	6 (8,1%)	18 (24,3%)	6 (8,1%)

Odpověď	Vůbec ne	Nejspíš ne	Nevím	Nejspíš ano	Určitě ano
Úroveň spolupráce mezi rodinou a školou je především ovlivněna vedením školy	8 (10,8%)	35 (47,3%)	7 (9,5%)	19 (25,7%)	5 (6,8%)
ZZ by měl sdílet s učiteli informace o událostech v rodině, které by mohly mít vliv na výkon a chování žáka	0	2 (2,7%)	3 (4,1%)	37 (50,0%)	32 (43,2%)
Považuji za důležité, aby mě ZZ informoval o chování svého dítěte doma	1 (1,4%)	16 (21,6%)	3 (4,1%)	30 (40,5%)	24 (32,4%)
Obvykle se postoj ZZ k pedagogovi odráží i v postoji žáka k pedagogovi	1 (1,4%)	10 (13,5%)	9 (12,2%)	20 (27,0%)	34 (45,9%)
Pokud jde o diskuzi se ZZ o úspěších nebo chování jeho dítěte, preferoval/a bych setkání mimo školní prostředí, například u žáka doma	41 (55,4%)	25 (33,8%)	7 (9,5%)	0	1 (1,4%)
Pravidelná komunikace se ZZ alespoň jednou měsíčně může předejít zbytečným problémům a nedorozuměním	1 (1,4%)	3 (4,1%)	5 (6,8%)	24 (32,4%)	41 (55,4%)
Mám pocit, že mi ZZ důvěřuje	2 (2,7%)	9 (12,2%)	23 (31,1%)	33 (44,6%)	7 (9,5%)
Mívám obavy před rozhovorem se ZZ na třídních schůzkách nebo osobních setkání	19 (25,7%)	20 (27,0%)	12 (16,2%)	16 (21,6%)	7 (9,5%)
Stále ještě nejsem zcela sebejistý/á při komunikaci s rodiči	24 (32,4%)	20 (27,0%)	6 (8,1%)	18 (24,3%)	6 (8,1%)

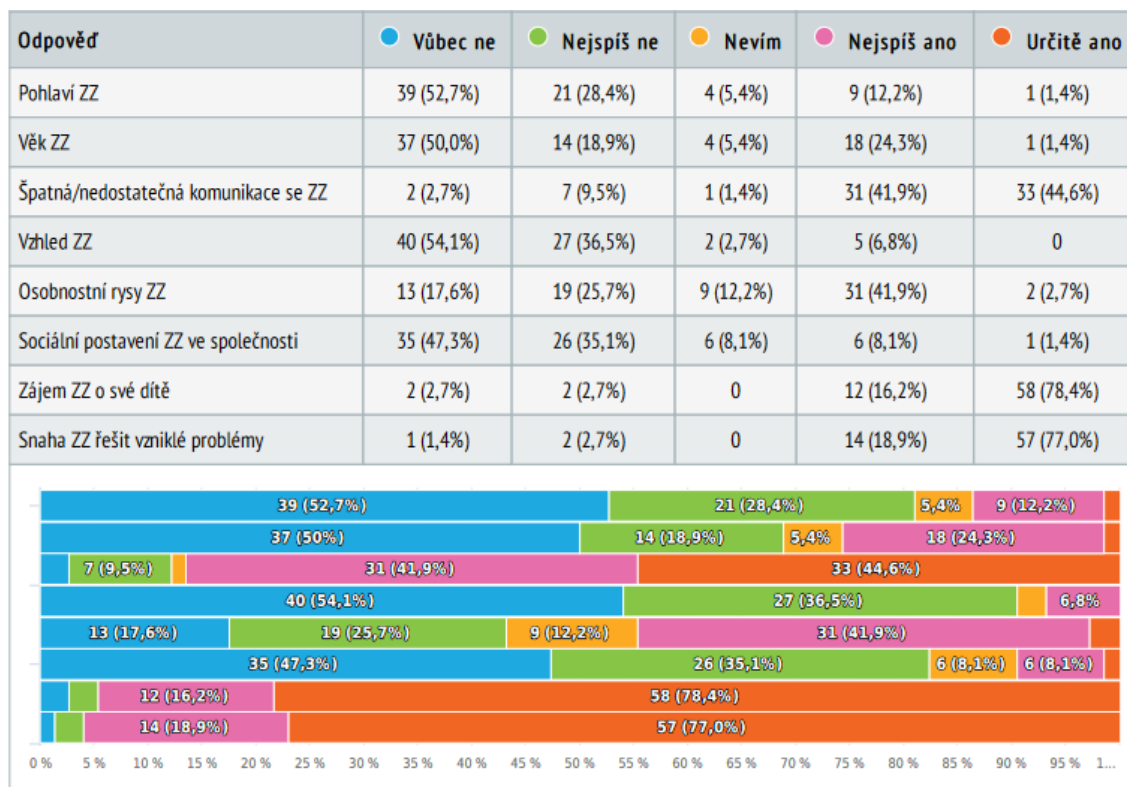
Tabulka č. 14: Souhlas s výroky

Podle tabulky můžeme říci, že respondenti nesouhlasí s výrokem, že úroveň spolupráce je ovlivněna především vedením školy. Kde se respondenti shodují, je v tvrzení, že by měl zákonný zástupce informovat pedagogy o událostech v rodině nebo o chování jejich dítěte. Podání těchto informací může ovlivnit přístup pedagoga k dítěti se SVP při výuce. Pedagog tak může přizpůsobit výuku a přístup k dítěti. Dále se respondenti shodují v tvrzení, že postoj zákonných zástupců je ovlivněn postoji jejich dítěte k pedagogovi. Většina pedagogů nesouhlasí s tím, aby se řešení problémů nebo diskuze o úspěších dítěte zákonného zástupce řešila mimo školní prostředí. Ale s pravidelnou komunikací většina respondentů souhlasí. Pravidelná komunikace může předejít vzniku rizikových faktorů a nedorozumění. Dále můžeme vidět, že někteří

respondenti si nejsou jisti, zda jim zákonní zástupci důvěřují. Z toho můžou mít obavy v komunikaci s rodiči na třídních schůzkách nebo celkově z komunikace s rodiči, což vyplívá z posledních tvrzení tabulky.

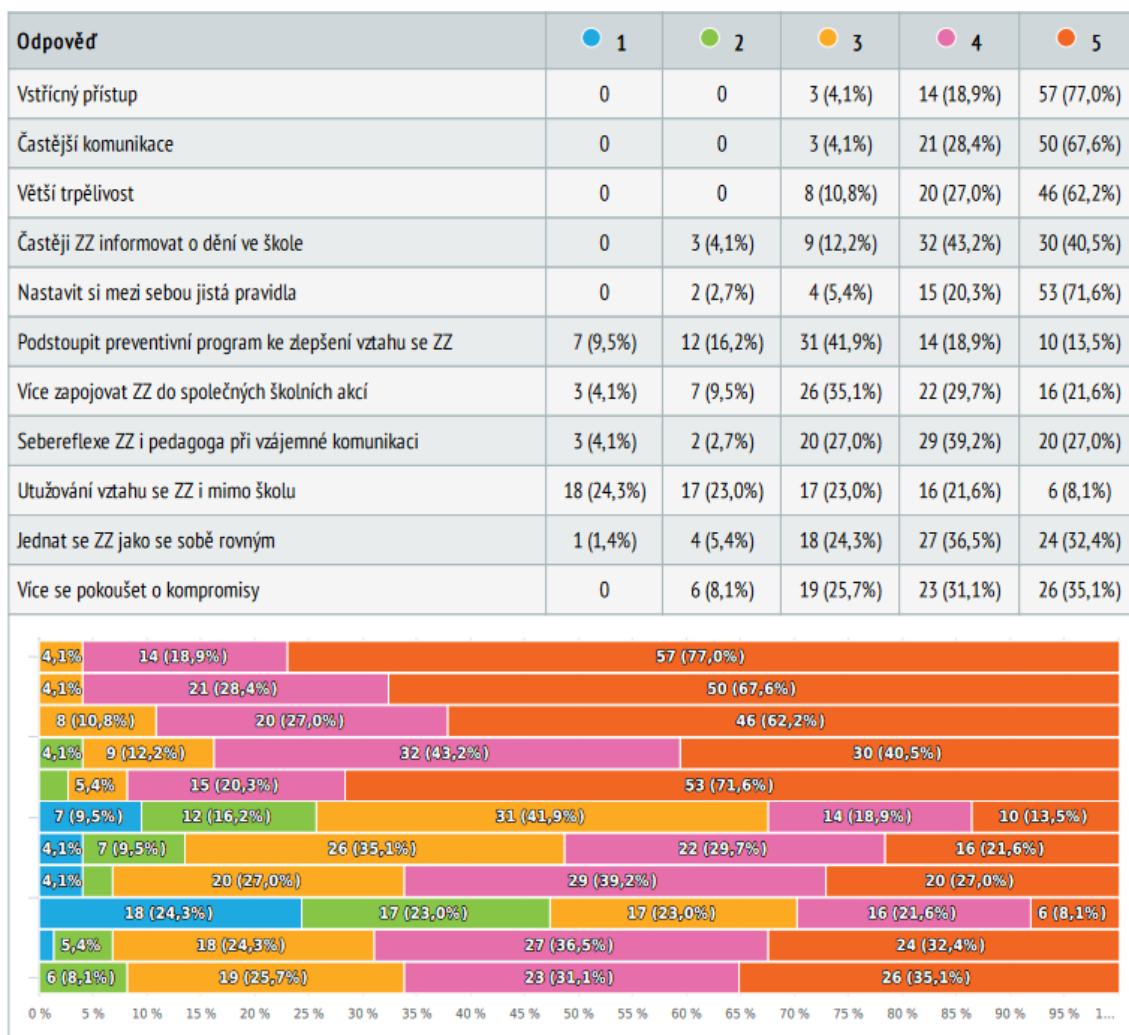
Uved'te, zda a nakolik ovlivňuje Váš vztah se zákonným zástupcem (ZZ) následující skutečnost:

Tabulka č. 15: Ovlivnění vztahu z daných skutečností

Podle tabulky můžeme říct, že pohlaví, věk, vzhled ani sociální postavení zákonných zástupců neovlivňují vztah většiny respondentů. Co ale ovlivňuje vztah mezi respondenty a zákonnými zástupci je špatná/nedostatečná komunikace, osobnost zákonných zástupců, jejich snaha o řešení vzniklých problémů a hlavně jejich zájem o své dítě se SVP.

Na škále od 1 do 5 vyberte nejadekvátnější možnosti prevence vzniku rizikových faktorů ve vztahu se zákonným zástupcem (ZZ). (Na škále od 1 do 5, kdy 1 je vůbec a 5 je rozhodně, označte rizikové faktory.)

Tabulka č. 16: Nejadekvátnější prevence

Většina respondentů se shoduje, že mezi možnosti prevence vzniku rizikových faktorů ve vztahu se zákonným zástupcem je vstřícný přístup, častější komunikace, nastavení pravidel, které jak učitel, tak rodič musí dodržovat, dále je důležité jednání se zákonným zástupcem jako se sobě rovným a pokoušet se o kompromisy. 31 respondentů je nakloněna i možnosti účastnit se preventivního programu, který by dopomohl zlepšit vztah se zákonným zástupcem. Dále se shodují, že by k zlepšení vztahu mohlo dopomoci sebereflexe zákonného zástupce i pedagoga a zapojení zákonných zástupců do dění školy (např. školní akce – sportovní dny, dny otevřených dveří atd.). Někteří respondenti nevidí důležitost udržovat vztahy se zákonným zástupcem i mimo školu, ale přibližně 25 respondentů si myslí, že je to jedna z cest, jak předejít vzniku rizikových faktorů.

Jaké jiné možnosti prevence vzniku rizikových faktorů Vás napadají?

Toto je otevřená otázka, kde měli respondenti uvést další možnosti prevence vzniku rizikových faktorů ve vztahu se zákonnými zástupci. Někteří respondenti tuto otázku nevyplnili, další odpověděli, ale neuvedli další možnosti. Dohromady tedy odpovědělo 67 respondentů. Odpovědi respondentů jsou uvedeny níže.

1. *Být nad věcí a v klidu.*
2. *Častěji komunikovat, udržovat vztahy i mimo školu*
3. *Častější diskuse se ZZ*
4. *Častější schůzky*
5. *Definování a sdílení společných cílů.*
6. *dostačující*
7. *Důležité bylo uvedeno.*
8. *Individuální přístup*
9. *Individuální přístup*
10. *Individuální přístup, častěji komunikovat, přátelský přístup*
11. *Individuální přístup, větší snaha o přátelský vztah*
12. *Individuální přístup, vztajemný respekt*
13. *Jasně daná pravidla komunikace a dodržování profesionálního odstupu*
14. *Jasnější vedení komunikace ze strany vedení školy, větší podpora učitelů.*
15. *komunitní akce, společenské akce*
16. *Lépe se poznat, vybudovat si přátelský vztah, který je založen na respektu.
Nejdůležitější je častá komunikace. Více rodiče zapojit do akcí školy.*
17. *Lidský přístup k druhé bytosti*
18. *Momentálně mě nic nenapadá*
19. *Možnost využít školního psychologa, častější komunikace*
20. *nabídnout ZZ spoluúčast při speciálně pedagogické péči*
21. *Například zavést pravidla pravidelné komunikace se ZZ, nekontaktovat je jen při potížích.*
22. *Nastavení hranic, byt jednotné ve výchově, důslednost.*
23. *Návštěva hodin.*
24. *nevím*
25. *Nevím*
26. *Nic mě již nenapadá*

27. *Nic mě nenapadá*
28. *Nic více mě nenapadá*
29. *Ochota komunikace ze strany rodičů.*
30. *otevřená komunikace*
31. *Otevřenost rodiče i pedagoga, jednání narovinu, žádné přetvářky*
32. *Peer-to-peer mentoring*
33. *Písemná komunikace či komunikace se svědkem a podepsaným zápisem ze schůzky.*
34. *Podpora ze strany vedení*
35. *Pokud se jedná o konkrétní problém daného žáka, bylo by vhodné ho zavřít do procesu řešení, aby se k tomu mohl sám vyjádřit.*
36. *Pravidelná a transparentní komunikace mezi učiteli a rodiči*
37. *Pravidelné informační schůzky*
38. *Pravidelnější schůzky se ZZ*
39. *Pravidelné schůzky, kde si učitel a rodič mohou sdělit potřebné informace a shodnotit žákovo působení na škole. Ideálně jednou týdně.*
40. *Pravidelné schůzky ve škole (alespoň 4x za měsíc)*
41. *Preventivní programy, školní psycholog k dispozici*
42. *Především pracovat s žákem*
43. *Respekt*
44. *Respekt vůči tomu, co si ZZ s sebou přináší za vlastní zkušenosti z dětství, života s vlastním dítětem se SVP... jaká traumata se promítají do chování ZZ*
45. *vůči škole*
46. *Společné vzdělávací projekty.*
47. *Upřímnost, projevit zájem o další vývoj, vzdělání a výchovu dítěte, vzájemné předání zkušeností, zhodnocení vztahu,...*
48. *Včasné objasňování výchovných kroků PP.*
49. *Větší vstřícnost a sdílnost, uvědomit si, že učitel není nepřítel.*
50. *Více akcí a zapojení školy v místní komunitě, spolupráce jak s rodiči tak s žáky.*
51. *Více kompetencí pro učitele ve výchovném procesu žáků*
52. *Více komunikace , preventivní opatření*
53. *Vstřícný přístup, pravidelná sezení*
54. *Vše byly uvedeny v dotazníku další mě nenapadají*

55. *Vyzvednout důležitost vzdělání žáků ve společnosti. Aby si společnost uvědomila, že dobré vzdělání je předpokladem kvalitních služeb. Neopovrhovat žádným zaměstnáním - respektovat každého člověka ve společnosti - ať už pracujete jako uklízečka nebo lékařka. Vše je potřebné.*
56. *Vzájemná tolerance*
57. *Vzájemný respekt*
58. *Vzájemný respekt, částečné zapojení ZZ do chodu školy*
59. *Vzájemný respekt. Když už spolu nevycházíme, tak aspoň dodržovat jistá pravidla.*
60. *Vzdělávací programy pro rodiče i pedagogy, transparentnost a důvěra*
61. *Zájem ZZ o rozvoj dítěte, důvěra v pedagoga a respektování jeho návrhů při práci a dítětem*
62. *Za me určite ta komunikace je klicova*
63. *Zapojovat do komunikace co nejvíc i žáka, abychom předešli možným nedorozuměním.*
64. *Zlepšení povědomí ZZ o fungování školy.*
65. *Zvýšení prestiže a postavení učitele ve společnosti.*
66. *žádné*
67. *Žádné*

V odpovědích respondentů, aby se předešlo vzniku rizikových faktorů, se často objevuje vstřícný přístup nejen pedagoga, ale i rodiče, vzájemný respekt, lépe se poznat se zákonným zástupcem, zapojovat ho více do vzdělávání jeho dítěte, častější schůzky, ale i zastání ze strany vedení školy. Velmi důležité je pro respondenty zlepšení komunikace, individuální přístup a nastavení pravidel, které budou všichni (pedagog, rodič i dítě) dodržovat.

Dle Vašeho názoru, co by Vám pomohlo k úspěšnému zvládnutí rizikových faktorů ve vztahu se zákonnými zástupci? (Rozepte se.)

Tato otázka je otevřená. Respondenti měli odpovídat, co by jim osobně pomohlo k úspěšnému zvládnutí rizikových faktorů ve vztahu se zákonnými zástupci. 4 respondenti vůbec neodpověděli na otázku, jsou zde tedy odpovědi od 70 respondentů. Odpovědi respondentů jsou uvedeny níže.

1. *Budování vzájemného respektu a porozumění mezi rodiči a učiteli je zásadní. Učitelé by měli respektovat názory a potřeby rodičů, stejně jako rodiče by měli respektovat odborné znalosti a dovednosti učitelů.*
2. *Častější komunikace, být více otevřený*
3. *Častější komunikace s rodiči, společné konzultace s rodiči, aby nedocházelo k problémům.*
4. *Častější komunikace, školení pedagogů, podpora školy*
5. *Častější osobní schůzky se ZZ při řešení výchovných problémů žáků, jelikož ZZ nejsou často ochotni se osobně dostavit. Dále, možnost jak žáků, tak ZZ navštívit bezplatně školního psychologa*
6. *Častěji komunikovat, neodsuzovat učitele (ani rodiče), snažit se o větší spolupráci*
7. *Dobrá informovanost*
8. *Dodržování pravidel, vstřícný přístup, častější komunikace, ochota řešit problémy.*
9. *dokázat se vcítit do rodinných problémů ZZ a má-li ZZ zájem pomoci s řešením nejen školních problémů*
10. *Důležité je být autentický, nad věcí, nebát se. Když chceme dítěti pomoci, měl by to být i zájem rodiče. Neovlivníme, jací rodiče nám přijdou. Můžeme ale očekávat, že přijdou i protivní, na školu, sebe, či celý svět nazlobení rodiče, kteří nás použijí jako "polštář", do kterého se buď vykřičí, nebo vypláchnou... Pak ale snad budou schopni lépe naslouchat a spolupracovat. Pedagog, který nezvládá emoce rodiče a staví se hned do autoritativní role zřejmě nedělá svou práci dobře.*
11. *Jasná podpora ze strany vedení školy a od kolegů.*
12. *Jasně stanovená pravidla komunikace s rodiči*
13. *Jelikož jsem začínající učitel, přivítala bych větší připravenost studentů VŠ na práci se ZZ v problémových i běžných situacích*
14. *Kdybych ZZ lépe znala*
15. *komunikace a včasné řešení problémů*
16. *Kurzy nebo školení s praktickými návody a tipy, jak zvládat tyto situace.*
17. *Kurzy, semináře s nácviky komunikace s rodiči a řešení krizových situací*
18. *Kvalitnější vzdělání v oblasti komunikace s rodiči a v řešení problémových situací.*
19. *Lépe se poznat s rodičem, mít mezi sebou respekt*
20. *Lépe se s rodičem seznámit, nemít ho jen jako dalšího rodiče v seznamu. Uvědomit si, že ke každému musíme přistupovat individuálně. Na druhé straně i rodič by měl*

mít tento zájem. Vybudováním vztahu, který je založen na vzájemném respektu a spolupráce, je klíč k úspěchu.

21. *Lepší přístup ZZ*
22. *Lepší společenská prestiž pedagogů a vychovatelů obzvlášť. Nejsme paní na hlídání....*
23. *Lepší spolupráce s OSPOD*
24. *Myslím si, že jsem již dostatečně zkušená a dokážu zvládnout rizikové faktory v komunikaci se zákonným zástupcem.*
25. *Nastavení pravidel v komunikaci a spolupráci mě jako učitele s rodičem.*
26. *Nějaký kurz i samostatný předmět v rámci studia.*
27. *nevím*
28. *Ocenění a uznání osoby učitele od ZZ.*
29. *Ochota rodičů ke spolupráci. Respekt rodičů = respekt žáků.*
30. *otevřená komunikace, ochota spolupráce, zájem o dítě*
31. *podpora kolegů, vedení školy*
32. *Podpora vedení, zajištění jasných práv učitelů, které by rodiče museli respektovat.*
33. *Pracovník, který by řešil administrativu a učitel by pak měl více času řešit problémy.*
34. *Pravidelně se s rodiči setkávat, lépe se poznat, navrhnout nějaká pravidla a ty dodržovat*
35. *Profesionální rozvoj učitelů: Školení učitelů v oblasti komunikace, konfliktů a spolupráce s rodiči může zlepšit jejich dovednosti v jednání s různými typy rodin.*
36. *Především důvěra a nastavení si cílů, kterých chceme se ZZ dosáhnout vůči žákovi.*
37. *Psychická odolnost, podpora vedení.*
38. *sebereflexe ZZ*
39. *Tolerantní přístup, důvěra ve mě. Že rodič bude věřit, že vím, co dělám a proč to dělám.*
40. *Udržovat vztahy i mimo školu, lépe se poznat.*
41. *Ujistit rodiče, že máme společný zájem - dítě a jeho další vývoj - mít dobré vzdělání, vztahy se spolužáky a učiteli, aby se cítil bezpečně a byl v pohodě, aby si uvědomil svá práva, ale i povinnosti. Vzájemně se respektovat - učitel - rodič : mluvit otevřeně, ale nebyť agresivní, mluvit klidně, jasně, srozumitelně, věcně.*

- Umět naslouchat, ale nenechat se rodičem ovládat, řídit rozhovor, být sebevědomý, ale ne arogantní,...*
- 42. Určitě pomáhá vlastní práce na sobě... sebereflexe, autoregulace chování, vzdělávání a hlavně obrovská empatie a pochopení pro ZZ*
  - 43. Vedení školy má stát na straně svých pedagogů, zejména při jednáních se ZZ.*
  - 44. Ve svém věku mám bohaté zkušenosti a tyto využívám.*
  - 45. Větší důvěra a vědomí toho, že děláme to nejlepší, co můžeme, aby jejich dítě prospívalo a chodilo do MŠ rádo.*
  - 46. Větší informovanost rodičů o speciálních potřebách a dalších koznostech*
  - 47. Větší kolegiálnita ve škole*
  - 48. Větší opora v zákonech, opora výchovného poradce a vedení.*
  - 49. Větší podpora vedení školy a kolegů*
  - 50. Větší podpora ve školním řádu.*
  - 51. Větší podpora ze strany vedení*
  - 52. Větší proškolení v komunikaci s ZZ a v řešení problémů, které mohou vzniknout špatnou spoluprací PP a ZZ*
  - 53. Větší trpělivost*
  - 54. Větší uznání pro práci pedagogů ve společnosti*
  - 55. Větší zkušenosti s touto problematikou, jsem začínající učitel.*
  - 56. Větší znalosti jak komunikovat a problémovými rodiči*
  - 57. Více se s rodičem poznat. Důvěřovat si a respektovat se navzájem. Rodič by v nás měl mít přítele, který mu poradí a řekne, co má dělat. Samozřejmě učitel si musí zachovat i formální stránku.*
  - 58. Vidět snahu rodiče o zlepšení vzdělávání svého dítěte. Aktivní přístup rodiče ovlivňuje celkovou spoluprací.*
  - 59. V nejhorším případě intervence 3. strany. Jinak v mém případě nejsou žádné závažnější rizikové faktory a komunikace je dostatečná.*
  - 60. Vstřícnost ZZ, ochota zapojit se do řešení problému,*
  - 61. Vzájemná tolerance, respekt.*
  - 62. Vzájemně se respektovat. Nemusíme se mít v lásce, ale skrz vzdělávání a výchovu žáka se SVP se spolu naučit alespoň vycházet.*
  - 63. Vzájemný respekt a porozumění.*
  - 64. vzájemný respekt a snaha o porozumění*
  - 65. Vzájemný respekt, častěji komunikovat*

66. *Vzhledem ke své praxi (35 let) a funkci výchovného poradce (18 let) mě nenapadá nic. Většinou je snaha pouze na straně školy.*
67. *Zajistit s rodičem takový vztah, který je založen na úctě a respektu. Komunikace je základ, takže pravidelné schůzky by mohly pomoci zlepšit vzájemné vztahy.*
68. *Zapojovat rodiče do dění školy - sportovní akce, den otevřených dveří, besedy atd.*
69. *Zase jen komunikace*
70. *Zejména podpora vedení školy. Pokud si ZZ myslí, že si na pedagoga může kdykoliv "došlápnout" a vždy mu to vyjde, pedagog nemá zastání, a tudíž nemá mnoho způsobů, jak rizikové faktory řešit.*

K úspěšnému zvládnutí rizikových faktorů respondenti uvádějí větší podporu ze strany vedení školy, vzájemný respekt, častější komunikace, lépe se poznat se zákonným zástupcem a udržovat s ním i vztahy mimo školu. Často se v odpovědích objevuje sebereflexe pedagoga a jeho psychická pohoda. Ujistění rodičů, že máme společný zájem je pro respondenty také důležité. Když shrneme tyto odpovědi, cesta ke zvládnutí rizikových faktorů vede přes vzájemný respekt, častější komunikaci a zastání vedení školy.

Chtěl/a byste ještě něco dodat?

Tato otázka je otevřená a je poslední otázkou tohoto dotazníku. Jelikož tato otázka byla dobrovolná, neodpověděli na ni všichni respondenti. Uvedeme pouze některá tvrzení, které nám respondenti zanechali.

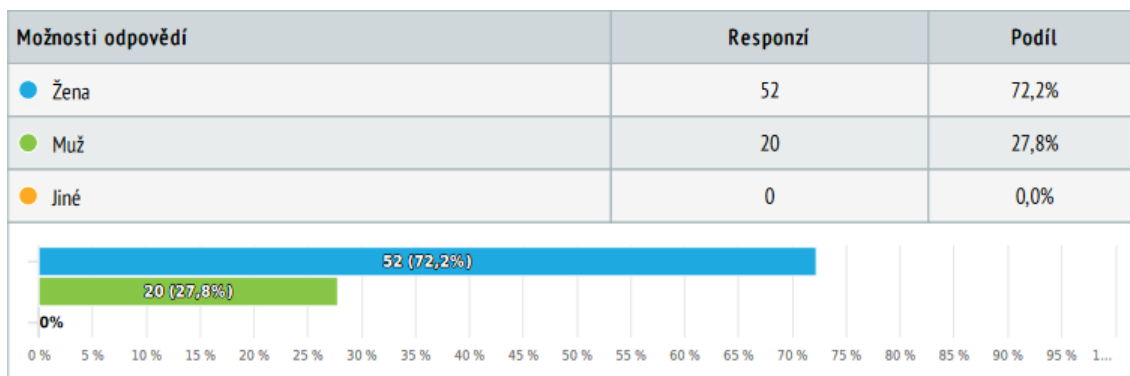
1. *Co se tématu týče, není mnoho účinných způsobů, jak tuto problematiku řešit, či dokonce vyřešit. Lidi jsou různí ať jsou to pedagogové nebo rodičové. Vzájemné spory tu byly, jsou a budou. Myslím si, že jediný lék je opravdu ta vzájemná trpělivost a tolerance.*
2. *Dát najevo dítěti i rodičům že mi záleží na tom, abychom problémy vyřešili společně, v klidu, postupně, že si na ně udělám čas, ale stejně vyžadují od nich - udělat si čas na mě, na školu, ale i na sebe doma. Ideálně - aby rodiče i děti pochopili, že učitel není jejich nepřítel, ale ten, kdo snaží jim něco předat, poradit, pomoci, ale vyžaduje i respekt a uznání autority.*
3. *Ve školství je nejdůležitější být asi člověkem a učit žáky být také dobrými lidmi se správnými hodnotami a neplnit jen kvóty plánů, být ve stresu a nebo si honit ego.*

Stejně ty děcka budou na učitele vzpomínat buď jako na fajn člověka, co mu něco dal, nebo na člověka, co ho jen otravoval, nebo si nevzpomenou vůbec.

- 4. Chybí i více praxe na VŠ. Řešení chování a motivace žáků.*
- 5. Je dobré, pokud má škola stanovený jasný komunikační systém se ZZ, např. ne všichni pedagogové chtějí sdílet svá osobní telefonní čísla.*
- 6. Konflikty byly, jsou a budou, záleží na nás, jak se k nim postavíme a jak velkou budeme mít snahu je řešit.*
- 7. Obecně je důležitá vyšší informovanost a komunikace všech účastníků*
- 8. Obecně si myslím, že i ZZ samotní by se měli pravidelně informovat o krocích a pravidlech komunikace se školou a pedagogy. Předešlo by se tak možným nepříjemným situacím, jako např. kontaktování pedagoga ve večerních hodinách nebo předem nedomluvená návštěva ZZ ve škole.*
- 9. Pokud se rodič rozhodne, že škola pro něj není*
- 10. Rodiče dnes celkově nerespektují pedagogy a je pak těžké s nimi cokoli řešit*
- 11. spousta učitelů není profesně vyškolená na komunikaci s rodiči*
- 12. Učitelé jsou hodně přetěženi, takže je jasné, že na komunikaci nezbyvá čas.*
- 13. Velká byrokratická zátěž pedagogů a s tím spojený nedostatek času. Upínání se k projektům, aby šlo realizovat např. logopedickou pomoc dětem, či specializované činnosti či zájmové útvary.... Ohodnocení vzhledem k republikovým průměrům - ubírání prestiže, přetíženost pedagogů.*
- 14. Ve školství jsem teprve krátkou dobu, ale myslím si, že konflikty vznikají pouze tehdy, když je jedna strana nechce řešit.*
- 15. Většinou si každý pedagog řídí komunikaci s rodiči jak se mu to hodí, někdy to může být spíš na škodu.*
- 16. V případě nezájmu rodičů nezmůže pedagog nic*

5.4.2 Dotazník pro zákonné zástupce žáku se SVP

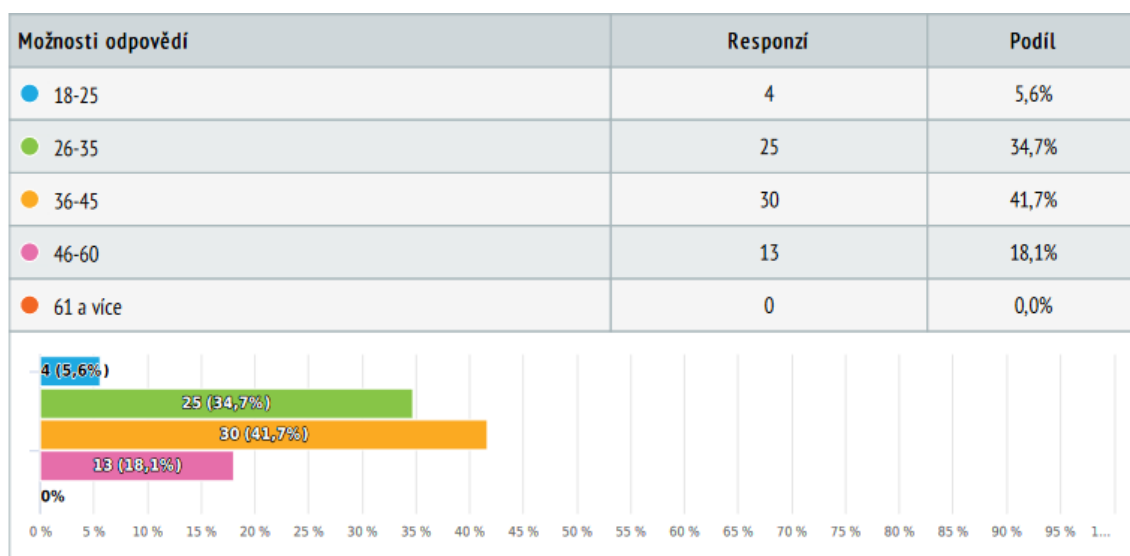
Vaše pohlaví:

Tabulka č. 17: Pohlaví ZZ

Dotazník pro zákonné zástupce vyplnilo 52 žen a 20 mužů. Dohromady tedy 72 zákonných zástupců. Z tabulky vyplývá, že na dotazník odpovídaly převážně ženy.

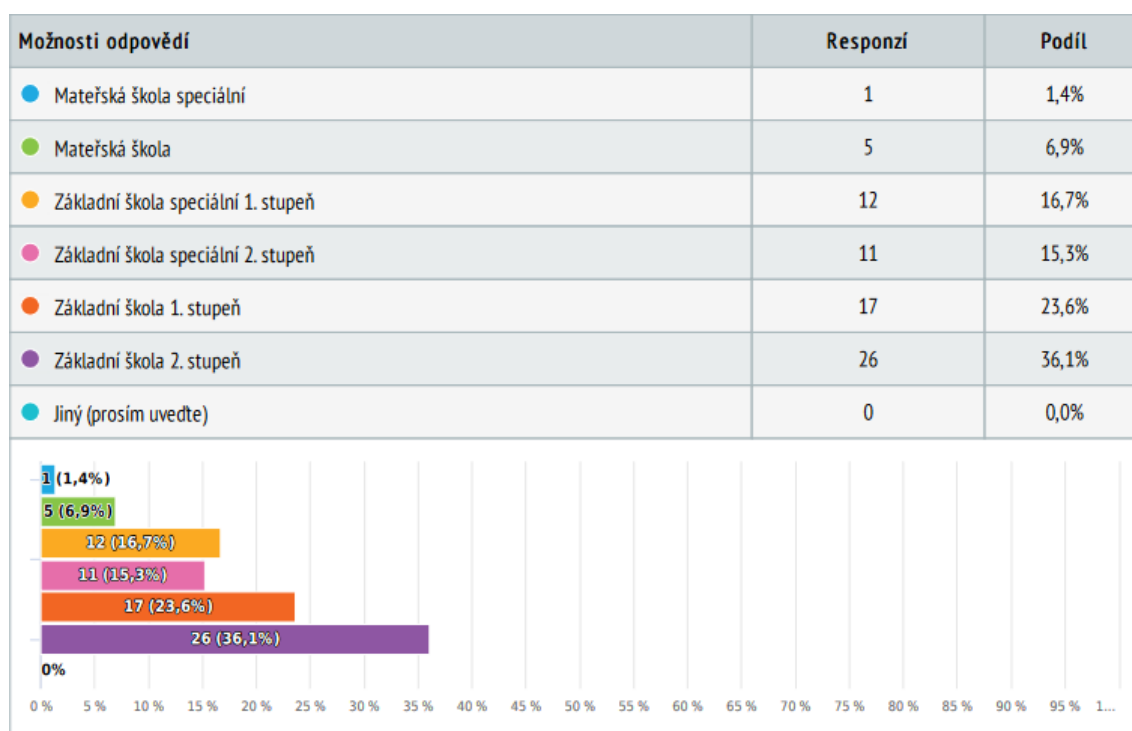
Váš věk:

Tabulka č. 18: Věk ZZ

Dotazník vyplnili 4 respondenti ve věku 18 až 25 let, 25 respondentů ve věku 26 až 35 let, 30 respondentů ve věku 36 až 45 let, 13 respondentů ve věku 46 až 60 let. Kategorii 61 a více let nevyplnil nikdo. Z tabulky můžeme vidět, že největší zastoupení zákonných zástupců má skupina ve věku 36 až 45 let.

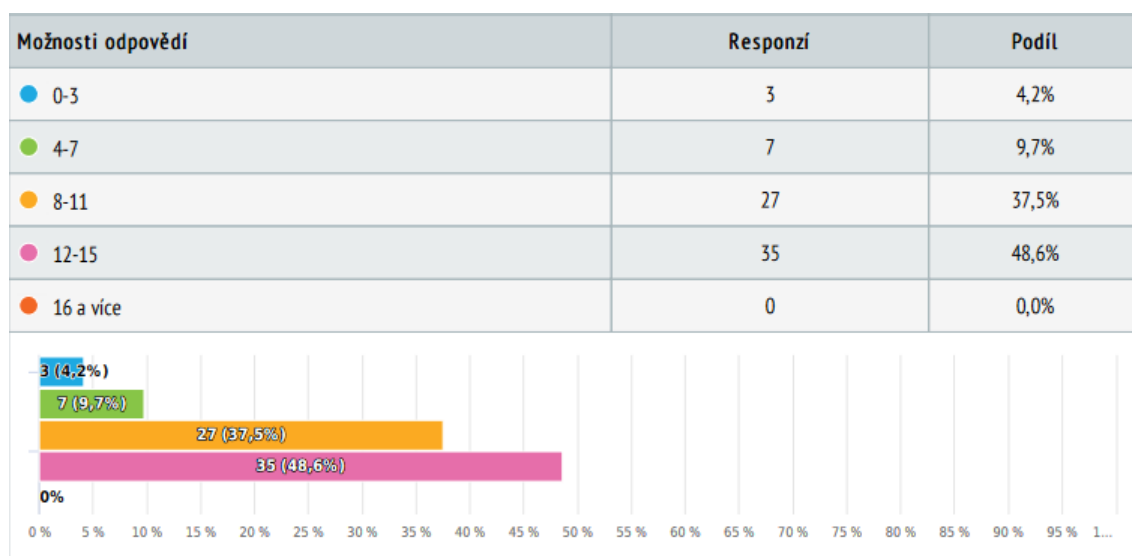
Na jaký typ školy dochází Vaše dítě?

Tabulka č. 19: Školy, kam docházejí děti ZZ

Z tabulky vyplývá, že nejvíce respondentů, tedy 26, má dítě se SVP, které dochází na základní školu na 2. stupeň. Na základní školu na 1. stupeň dochází 17 dětí se SVP. Na základní školu speciální na 2. stupeň dochází 11 dětí se SVP a na základní školu na 1. stupeň dochází 12 dětí se SVP. Nejméně zastoupená je mateřská škola speciální a mateřská škola.

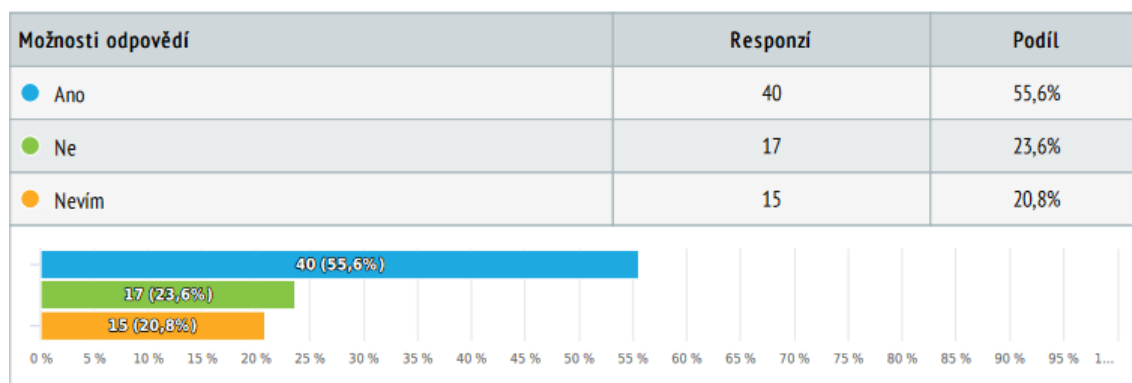
Kolik let je Vašemu dítěti?

Tabulka č. 20: Věk dítěte se SVP

Nejvíce dětí respondentů, tedy 35, je zastoupeno v kategorii 12 až 15 let. Další početnou skupinou jsou děti respondentů ve věku 8 až 11 let, kde je jich 27. Ve věku 4 až 7 let je 7 dětí a v kategorii 0 až 3 roky jsou pouze 3 děti. Kategorie 16 a více let nikdo nezaznamenal. Z tabulky můžeme vidět, že nejvíce je zde zastoupeno dětí se SVP ve věku 12 až 15 let.

Zvyšuje se dle Vašich zkušeností v dnešní době rozsah konfliktních událostí mezi pedagogickými pracovníky a zákonnými zástupci žáka se SVP? (např. ve srovnání s dobou před pěti-deseti lety)

Tabulka č. 21: Zvýšení rozsahu konfliktů z pohledu ZZ

Na otázku, zda se zvyšuje rozsah konfliktů mezi pedagogickými pracovníky a zákonnými zástupci žáků se SVP odpovědělo 40 respondentů *Ano*, 17 respondentů odpovědělo *Ne* a 15 respondentů odpovědělo *Nevím*. Z tabulky vyplývá, že přibližně 56 % respondentů si myslí, že se rozsah konfliktů během pěti až deseti let zvyšuje.

V čem shledáváte důvod zvyšujícího se nárůstu konfliktních situací mezi pedagogy a zákonnými zástupci? Rozepište se prosím. (Pokud jste v předchozí otázce vybrali odpověď *Ne*, pokračujte prosím v otázce č. 7.)

Zde se jedná o otevřenou otázku, kde měli odpovídat ti respondenti, kteří v předešlé otázce odpověděli *Ano* nebo *Nevím*. Dohromady tedy mělo odpovědět 55 respondentů. Na tuto otázku měli respondenti odpovídat ze své zkušenosti a popsat zde, v čem přesně shledávají nárůst konfliktních situací. Odpovědi respondentů jsou uvedeny níže.

1. Celkově menší komunikace mezi rodiči a učiteli. Učitelé ani rodiče spolu moc nekomunikují. Rodičům by mohlo vadit i osobnost učitele, prostě jim nesejde.
2. Časová náročnost

3. *Dcera je na škole sice spokojená, ale vadí mi přístup učitele k ní. Měl by se o ni zajímat a s námi řešit vzniklé problémy. Někdy to řeší, až když je pozdě.*
4. *Dítě nemá na druhém stupni vůbec ze strany učitelů podporu*
5. *Dřív to bylo mnohem horší. Neustálé žalování, pozvánky do školy atd... informovanost žádná. Vždy chyba rodiče, dítě za to nemůže...:-(*
6. *Inkluze*
7. *Já osobně problém nemám, ale myslím si, že převážně sdílení informací mezi učitelem a rodičem je kámen úrazu. Nejspíš i komunikace.*
8. *Komunikace, která je povýšena především ze strany PP*
9. *Na druhém stupni vůbec ani nevědí, co je dítě s SVP a jak se k němu chovat*
10. *Nadřazenost pedagogů, myslí si o sobě víc než jsou. Odsuzují nás jako rodiče.*
11. *Nadřazenost PP nad rodičema*
12. *Názory na výchovu a chování.*
13. *Nedokážu posoudit ve srovnání s dobou před deseti lety. Mám jen jedno dítě, tzn. jen jedno období.*
14. *nedostatečná komunikace se školou*
15. *Nejsem si jistý, jestli konfliktů přibývá, ale většinou mi přijde, že je problém v komunikaci a hlavně, jak si rodiče sednou s učitelem. Co se týče naší pani učitelky, tak je skvělá.*
16. *Někdy až nepřiměřeně vysoké nároky na dítě.*
17. *Někteří učitelé používají metody, se kterými nesouhlasím*
18. *Nelíbí se mi, jak někteří učitelé hodnotí moje děti, podle mě je systém známkování nespravedlivý.*
19. *Nelíbí se mi ze je ucitel zasedly na dite*
20. *Nemáme čas se pořád přizpůsobovat časově výmyslům školky*
21. *nemohu posoudit*
22. *nevím, jestli se zvyšuje, ale řekla bych, že někteří pedagogové nejsou ochotni pomoci žákům, když to pro ně znamená práci navíc*
23. *Nevím jestli stoupá, ale ty konflikty tady jsou pořád. Samozřejmě jak s kterým učitelem. Chápu, že je to těžká profese, ale učitel by neměl opomíjet žádného žáka. Také si myslím, že je problém v komunikaci a ve vzájemném vztahu.*
24. *Nevím, přijde mi, že je to nahoru dolů. S jedním učitelem nemám problém a s druhým se neshodneme. Většinou vážne komunikace nebo že učitel nedodrží to, na čem jsme se dohodli.*

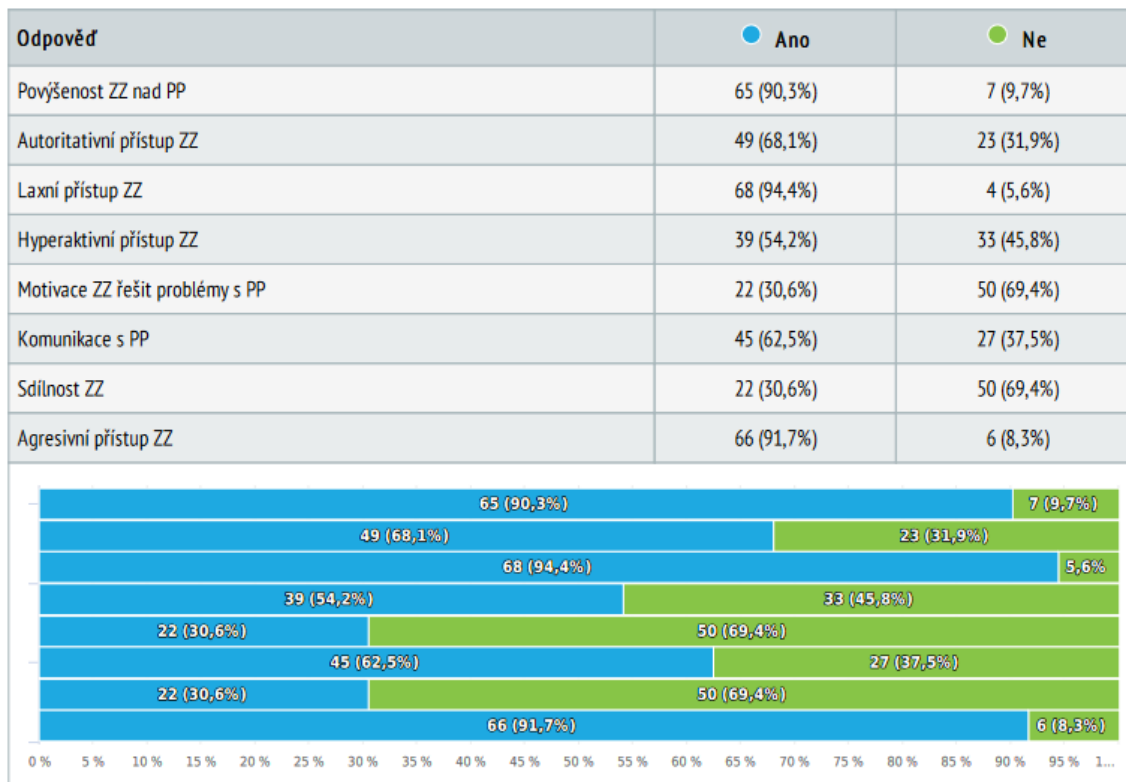
25. učitelé používají takové metody, se kterými rozhodně nesouhlasím a je jim to vlastně jedno
26. Nezáměřím při řešení situací, hledání důvodu proč to nejde, neochota hledat kompromis aby vše fungovalo. Neochota dělat i věci, které mají nařazené s poradny
27. Podle mě je dnešní doba trochu jiná než byla dřív. Posunuje se stále kupředu, to se týče nejen vzdělání, ale i výchovy. Někteří starší pedagogové tohle nevnímají. Líbí se mi učení škola hrou. Z toho podle mne potom vznikají ty konflikty. Někteří učitelé si myslí, že jsou více, než děti. A to je špatně.
28. Podle mě je to "americká výchova dětí"= oni můžou všechno
29. Pořád po nás školka něco vyžaduje, my ale nemáme čas se jim přizpůsobovat.
30. Problémem je určitě komunikace mezi rodiči a učiteli. Chápu, že práce učitele je velmi náročná, ale neměl by zapomínat, že má povinnost informovat rodiče o všem, co se týká dítěte.
31. Především v nedostatku respektu k PP, tohle povolání není již tak vážené jako před lety, a proto se to odrazí i na vztahu rodič-učitel
32. Především vztahem rodičů a dětí, který se poté odrazí na povýšenecké komunikaci s pedagogem
33. Přijde mi, že je to furt stejný. Nevidím rozdíl mezi dobou před 10ti lety a teď.
34. Přijde mi, že je vše stejné, jako vždy bylo. Bud' s učitelem mám problém nebo ne. Záleží jak se s ním dokážu shodnout.
35. Rodiče ani učitelé nemají čas řešit věci navíc
36. Rodiče si nechtějí připustit fakt, že jejich dítě má speciální potřeby
37. Škola nechce řešit problémy
38. učitel na dítě nemá čas, má jich na starost moc a potom nestihá
39. Škola není ochotná přizpůsobit se časovým možnostem rodiče
40. Škola nezvládá efektivně řešit problémy
41. Škola nikdy nechce dělat kompromisy a nevychází vstříc rodinným potřebám.
42. Škola pořád po rodičích něco chce, musíme se pořád přizpůsobovat, ale oni nikdy nedělají žádné kompromisy.
43. špatná komunikace se zákonnými zástupci, nejasně nastavená pravidla hodnocení, mám pocit, že každý učitel si hodnocení upravuje tak jak se mu to hodí

44. *špatná nebo vůbec žádná komunikace! I když se snažím s učitelem spojit, skoro nikdy mi neodepíše, takže za ním musím do školy a tam se chová, jakobych ho obtěžovala!*
45. *Špatná nebo vůbec žádná komunikace, vztah mezi učitelem a rodičem je spíš na formální rovině než aby byl vstřícný a přátelský.*
46. *Učitelé jsou přehlcení prací a nemají tolik času řešit věci mimo výuku.*
47. *Učitelé na druhém stupni neumí pracovat s dětmi s doporučením*
48. *Učitelé nejsou ochotní snížit nereálné požadavky.*
49. *Učitelé nejsou schopní pracovat s mým dítětem tak, jak by správně měli.*
50. *učitele neprojevují zájem o dítě se svp, vědí, že má nějaké omezení, ale neberou je v potaz!*
51. *Učitelé nerespektují potřeby dítěte*
52. *Učitel nepracuje s žáky individuálně, z toho prameni špatné vztahy mezi rodiči a pedagogy*
53. *V komunikaci a především ve vzájemném respektu, především méně respektu některých rodičů k učitelům*
54. *ztráta autority pedagogů*
55. *z vlastních zkušeností učitelka naprosto nezohledňuje spec. vzdělávací potřeby žáka, současně s ředitelkou zpochybňuje synovu dg. a dítě přetěžuje, stresuje, vyhrožuje, řve atd.*

Z odpovědí respondentů vyplývá, že největším důvodem ke zvětšení konfliktních situací je špatný přístup pedagoga ke vzdělávání a podpoře dítěte se SVP, dále pak špatná komunikace mezi pedagogy a rodiči žáků se SVP, a v neposlední řadě je to nerespektování rodičů, i jejich dětí se SVP. V odpovědích se dále objevila zmínka o nezkušenostech pedagogů, nemají zkušenosti ani znalosti s prací s dítětem se SVP, požadují vysoké nároky na dítě i na rodiče. Dalším důvodem je časová náročnost. Rodiče chápou, že je pedagog vytížený, ale stále je jeho práce se o dítě se SVP postarat a zároveň i informovat rodiče o dění ve škole. Většina rodičů proto nevychází s pedagogy, kteří učí jejich dítě se SVP.

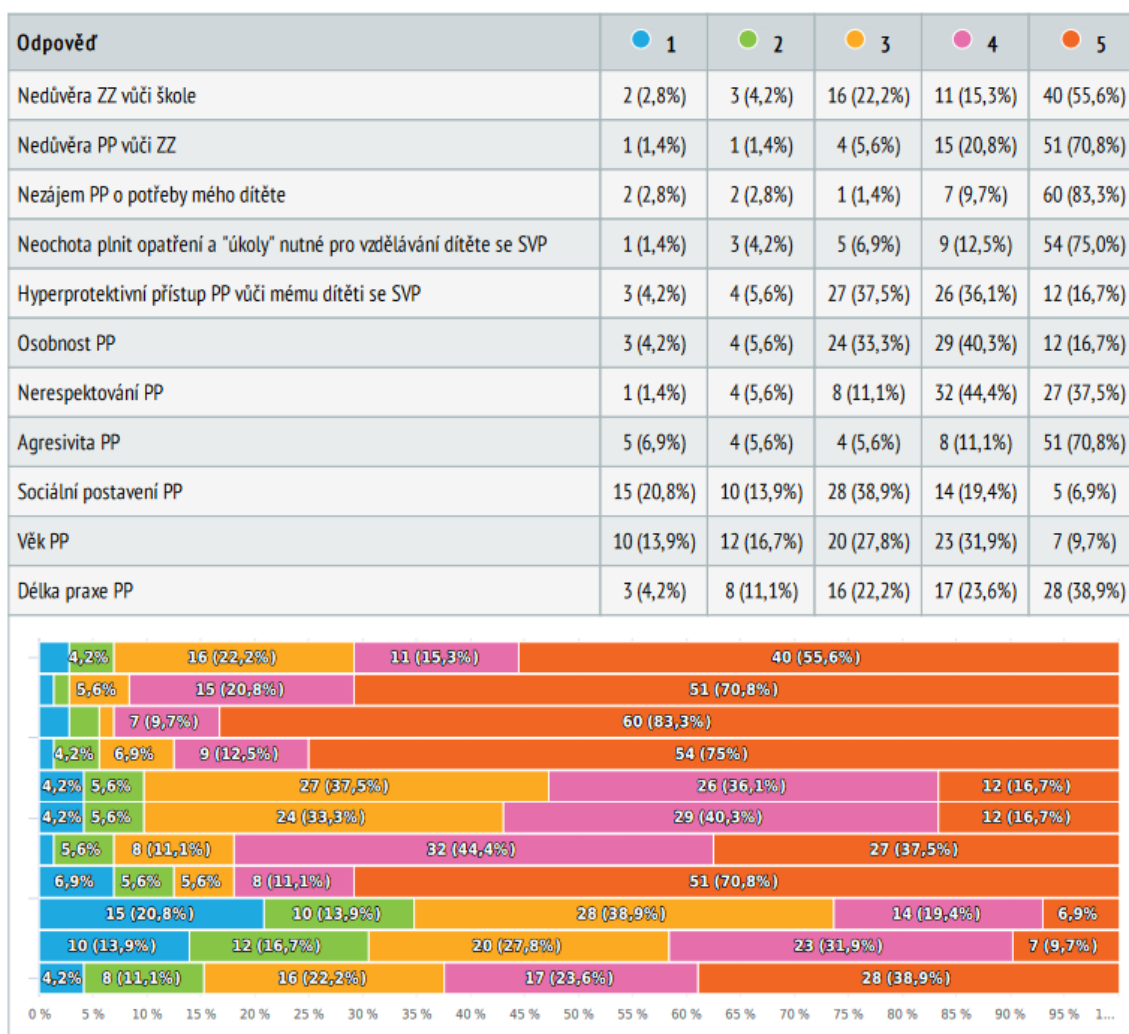
Pokuste se prosím podívat na činnost zákonných zástupců (ZZ) obecně (nejen nad svým) a zaznačte faktory, které naopak mohou rizikové situace ve vztahu s pedagogickým pracovníkem (PP) vyvolávat „na naší straně“.

Tabulka č. 22: Vyvolání konfliktů „z naší strany“

Z tabulky můžeme vidět, že největším důvodem vzniku rizikových faktorů ve vztahu mezi pedagogem a rodiči žáka se SVP je, stejně jako z pohledu pedagogických pracovníků, povýšenost zákonného zástupce (ZZ), laxní a agresivní přístup zákonného zástupce. Dalšími faktory, které mohou ovlivnit vztah s pedagogickým pracovníkem je autoritativní přístup ZZ, špatná komunikace, ale i hyperprotektivní přístup rodičů ke svým dětem se SVP. Naopak motivace řešit problémy a sdílnost ZZ nepovažují respondenti za důležité ve vztahu s pedagogickými pracovníky.

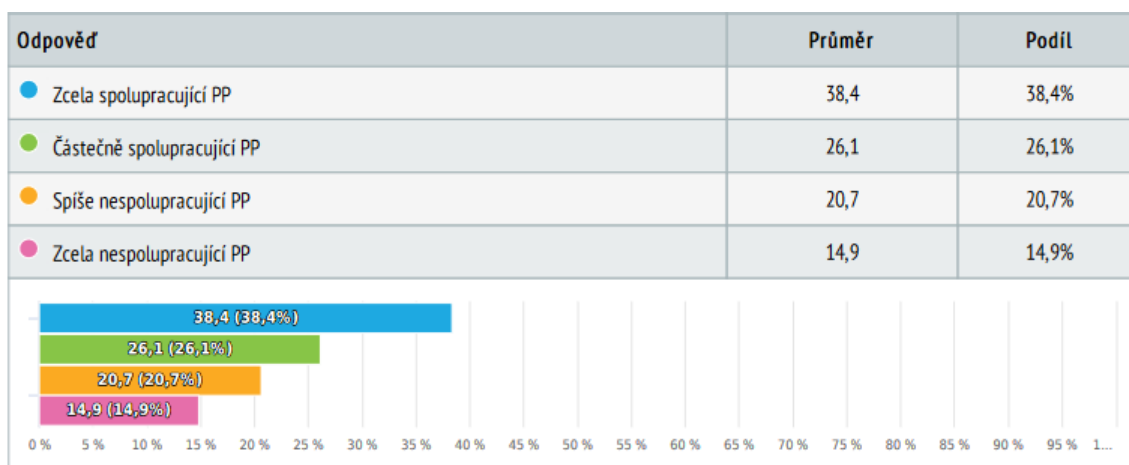
Co považujete za rizikový faktor ve vzájemné komunikaci s pedagogickým pracovníkem (PP)? (Na škále od 1 do 5, kdy 1 je vůbec a 5 je rozhodně, označte rizikové faktory.)

Tabulka č. 23: Rizikové faktory ve vzájemné komunikaci

Tato otázka je škálového typu. V tabulce můžeme vidět, že 60 respondentů považuje nezájem pedagogického pracovníka o potřeby jejich dítěte za jeden z nejdůležitějších rizikových faktorů. Mezi další rizikové faktory řadí 54 respondentů neochotu plnit opatření, která jsou nutná pro vzdělávání jejich dítěte se SVP. Dále pak 51 respondentů uvádí, že velkým problémem je agresivita a nedůvěra pedagoga v zákonného zástupce. Nedůvěru zákonného zástupce vůči škole je další faktor, který zaznačilo 40 respondentů. Dalším důležitým faktorem, který může vyvolat konflikt ve vztahu s pedagogem, je nerespektování pedagoga jak dítě se SVP tak i jeho rodiče, hyperprotektivní přístup pedagoga a jeho osobnost. V neposlední řadě je pro respondenty velmi důležitý sociální postavení, věk a délka praxe pedagogického pracovníka.

Zhodnoťte prosím pedagogické pracovníky (PP), s nimiž spolupracujete, do čtyř skupin podle úrovně ne/spolupráce, a to tak, že celkový součet hodnocení pro všechny skupiny musí činit 100%.

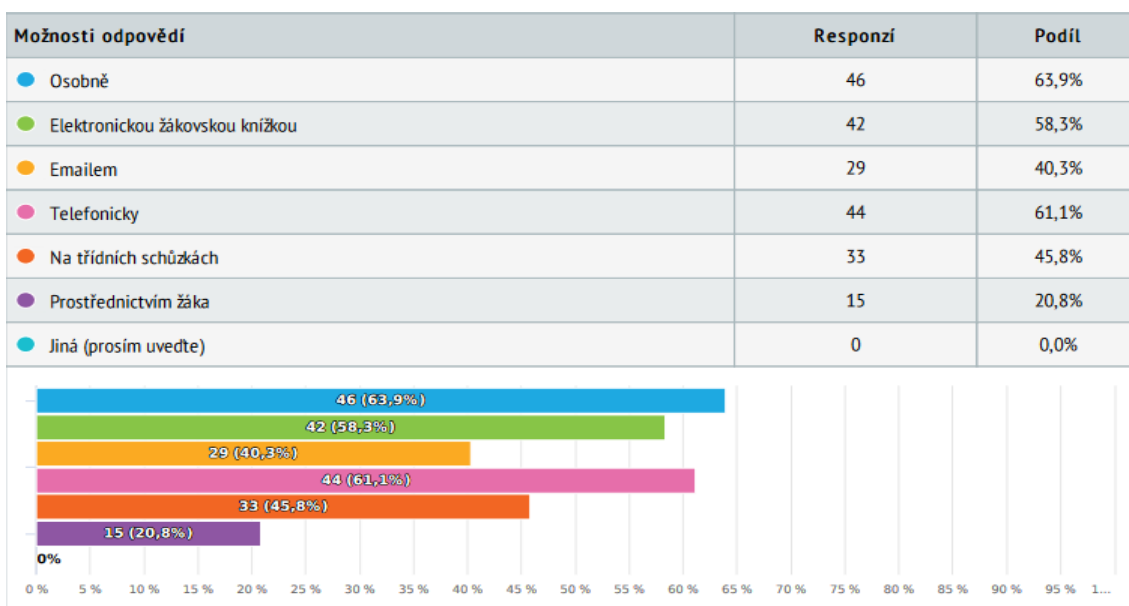

Tabulka č. 24: Rozdělení ZZ podle ne/spolupráce

Od této části dotazníku jsou položky zaměřeny na profesní pozici respondentů a jejich zkušenosti.

V otázce měli respondenti rozdělit 100% mezi čtyři skupiny pedagogických pracovníků (PP), se kterými spolupracují. Z tabulky můžeme vidět, že 38,4 % respondentů spolupracuje se skupinou *Zcela spolupracující PP*, *Částečně spolupracující PP* označilo 26,1 % respondentů, *Spíše nespolepracující PP* označilo 20,7 % respondentů a *Zcela nespolepracující PP* označilo 14,9 % respondentů. Nejčastěji tedy respondenti spolupracují se skupinou *Zcela spolupracující PP*.

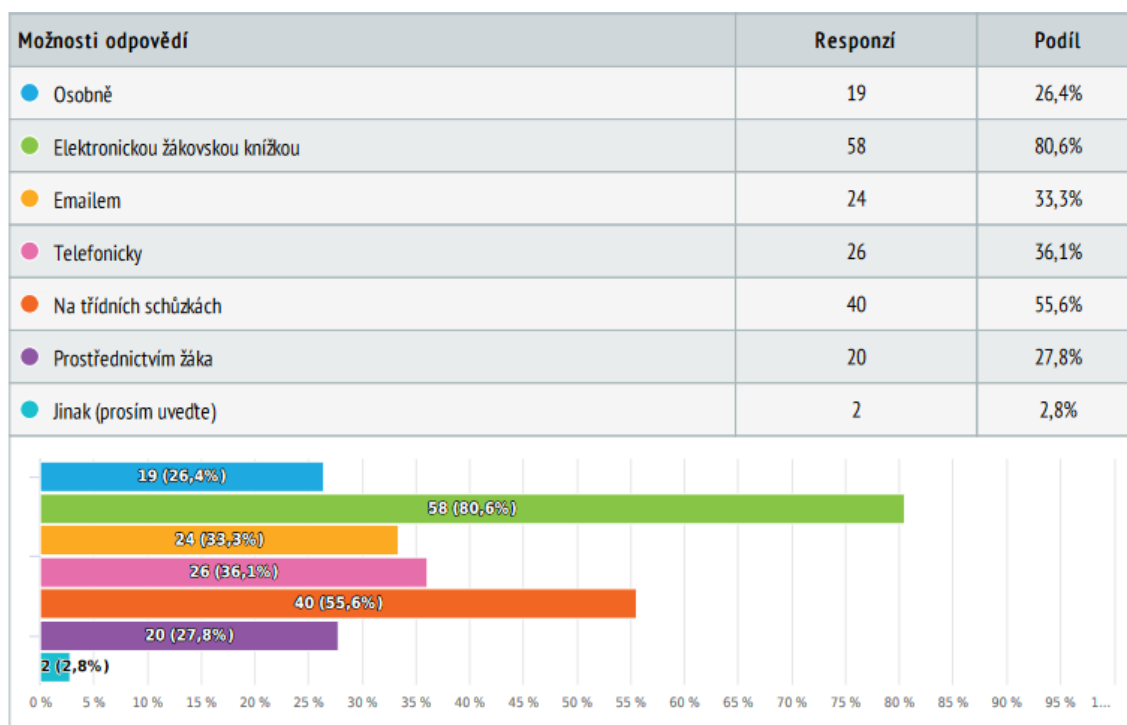
Uved'te tři Vámi preferované formy komunikace s pedagogickými pracovníky:

Tabulka č. 25: Komunikace ze strany ZZ

Z tabulky vyplívá, že nejčastější forma komunikace u respondentů je osobní setkání. Tuto možnost označilo 46 respondentů. Další častá forma komunikace je telefonicky (44 respondentů) nebo elektronickou žákovskou knížkou (42 respondentů). Respondenti využívají dále ke komunikaci e-mail, třídní schůzky nebo komunikují prostřednictvím žáka. Tato možnost má nejméně respondentů.

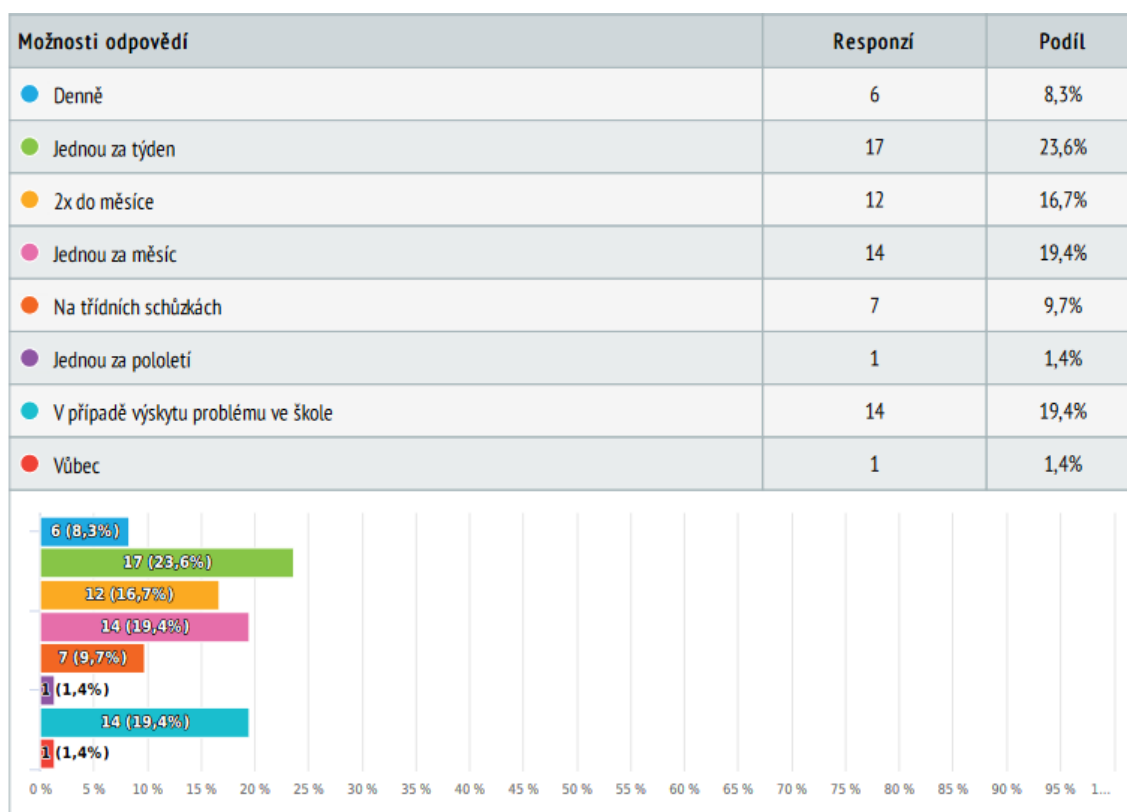
Vyberte, jakým způsobem s Vámi pedagogičtí pracovníci nejčastěji komunikují:

Tabulka č. 26: Komunikace ze strany PP

Nejčastější formou komunikace ze strany pedagogických pracovníků je přes elektrickou žákovskou knížku. Tuto možnost zaznačilo 58 respondentů. Mezi další způsoby komunikace respondenti řadí komunikaci na třídních schůzkách, telefonicky a emailem. Méně častou formou je komunikace prostřednictvím žáka nebo při osobním setkáním. Dva respondenti uvedli další možnost komunikace, a to přes platformu MS Teams. V položce byla možnost zaznačit více odpovědí.

S jakou intenzitou s Vámi pedagogičtí pracovníci komunikují?

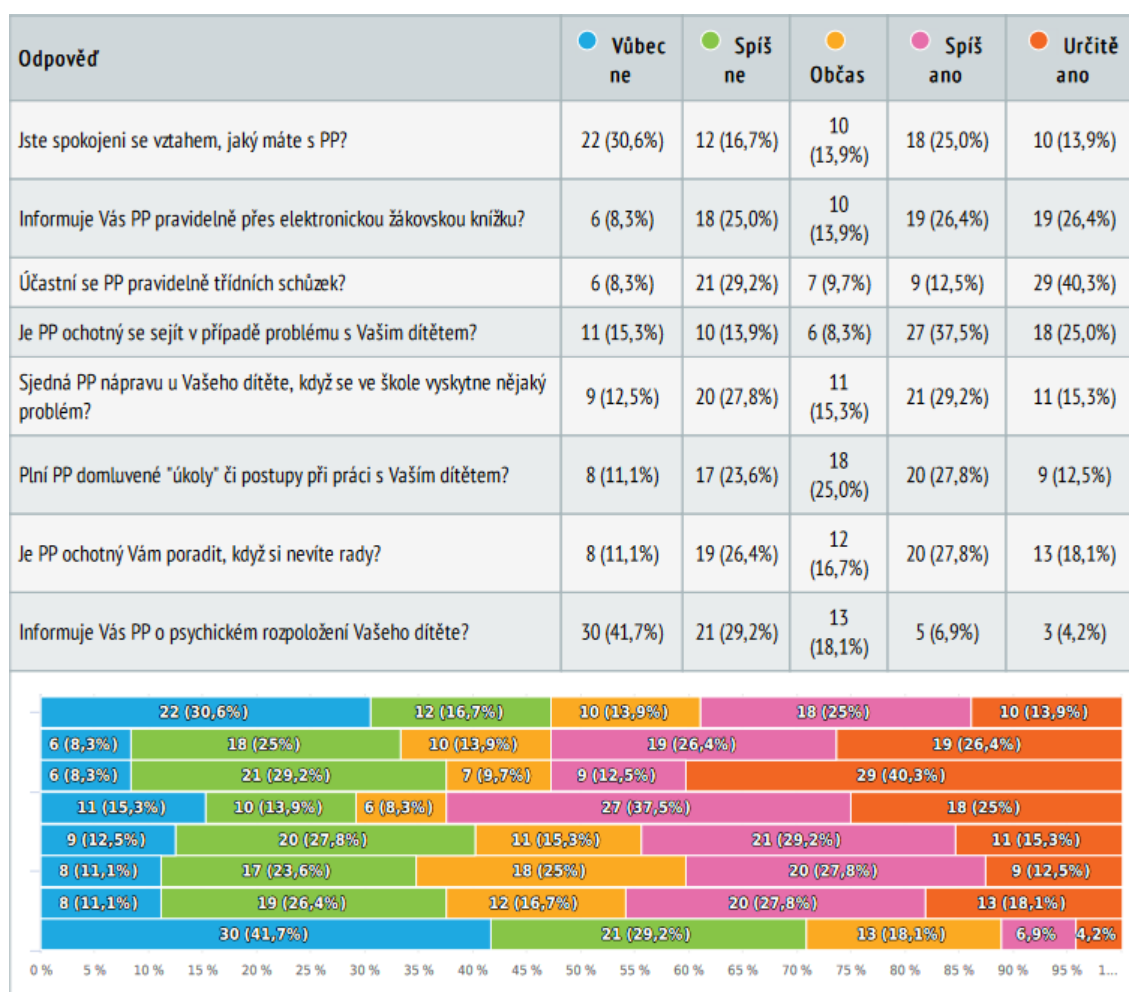

Tabulka č. 27: Intenzita komunikace ze strany PP

Intenzita komunikace ze strany pedagogických pracovníků je různá. Podle respondentů nejčastěji komunikují jednou týdně, označilo tak 17 respondentů. Jako další četnost komunikace označili respondenti možnosti jednou za měsíc a v případě výskytu problému ve škole – tyto možnosti označilo 14 respondentů. Dále respondenti označili denní komunikaci a komunikaci na třídních schůzkách. Zarážející odpovědí na tuto položku je výběr komunikace jednou za pololetí nebo vůbec žádná komunikace. I když tuto zkušenost má pouze jeden respondent, je velice podivné, že se vůbec tato možnost vyskytuje ve spolupráci pedagoga a rodiče žáka se SVP.

Nyní se dostáváme do části dotazníku, kde jsme respondenty poprosili, aby se zaměřili na pedagogického pracovníka, se kterým ve své profesi spolupracují. Podle otázky, kde rozdělovali spolupráci mezi 4 skupiny pedagogických pracovníků, jsme respondenty požádali, aby se zaměřili na konkrétního pedagogického pracovníka ze skupiny *Spíše nespolupracující PP* nebo *Zcela nespolupracující PP*.

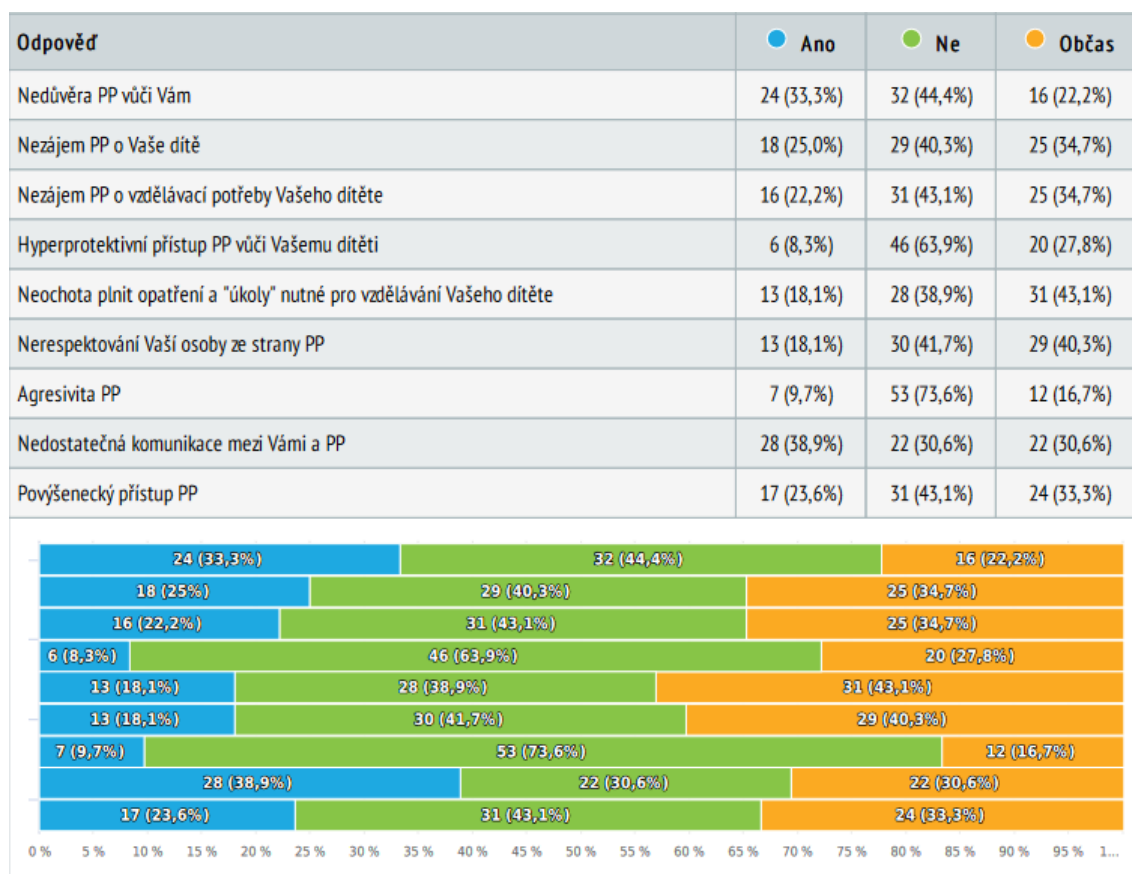
Vyberte odpověď:

Tabulka č. 28: Výběr odpovědí

Na otázku, zda jsou respondenti spokojeni se vztahem, který mají se pedagogickým pracovníkem (PP), odpovídali spíše negativně. 22 respondentů uvedlo, že jsou zcela nespokojeni se vztahem, který mají s PP, a 12 respondentů uvedlo, že spíše nejsou spokojeni. Když spojíme tyto dvě odpovědi, 34 respondentů mají negativní vztah s PP. 18 respondentů uvedlo, že jsou spíše spokojeni se vztahem, který mají a 10 respondentů nemají žádný problém. Dá se říct, že 28 respondentů je spokojeno se vztahem, který mají s PP. S informovaností jsou respondenti převážně spokojeni, 18 respondentů uvedlo, že spíše spokojeni nejsou. Na otázku, zda se PP pravidelně účastní třídních schůzek, odpovědělo 21 respondentů *Spíše ne* a 29 respondentů *Určitě ano*. V dalších položkách můžeme vidět, že žádná odpověď nemá větší přesah odpovědí. Většinou je podobný počet respondentů k určité odpovědi. V poslední položce je však nárůst negativních odpovědí, kdy respondenti odpovídají, zda je PP informuje o psychickém rozpoložení jejich dítěte. Můžeme vidět, že většina respondentů odpovídá *Vůbec ne*, *Spíše ne* nebo *Občas*.

Objevuje se některý z těchto rizikových faktorů ve Vašem vztahu s pedagogickým pracovníkem (PP)?

Tabulka č. 29: Rizikový faktor ve vztahu

V této otázce se měl respondent zaměřit na vztah s pedagogickým pracovníkem (PP), a zda se některý z uvedených rizikových faktorů v jejich vztahu objevuje. Podle odpovědí respondentů se každý uvedený rizikový faktor občas ve vztahu s pedagogickým pracovníkem objevuje. Faktor, který se nejméně v jejich vztahu objevuje, je hyperprotektivní přístup a agresivita PP. Naopak nejčastějším faktorem je nedostatečná komunikace mezi respondentem a pedagogem. Dalším častým faktorem je nedůvěra pedagoga v zákonného zástupce, tedy respondenta samotného.

Vyberte, zda souhlasíte s tímto výrokem:

Odpověď	● Vůbec ne	● Nejspíš ne	● Nevím	● Nejspíš ano	● Určitě ano
Úroveň spolupráce mezi rodinou a školou je především ovlivněna vedením školy	8 (11,1%)	15 (20,8%)	14 (19,4%)	21 (29,2%)	14 (19,4%)
Pedagog by měl sdílet s rodiči informace o událostech ve škole, které by mohly mít vliv na výkon a chování žáka	0	0	0	23 (31,9%)	49 (68,1%)
Považuji za důležité, aby mě pedagog informoval o chování mého dítěte ve škole	0	0	1 (1,4%)	17 (23,6%)	54 (75,0%)
Obvykle se postoj rodiče k pedagogovi odráží i v postoji žáka k pedagogovi	7 (9,7%)	11 (15,3%)	11 (15,3%)	29 (40,3%)	14 (19,4%)
Pokud jde o diskuzi s pedagogem o úspěších nebo chování mého dítěte, preferoval/a bych setkání mimo školní prostředí, například u nás doma	43 (59,7%)	17 (23,6%)	7 (9,7%)	5 (6,9%)	0
Pravidelná komunikace s pedagogem alespoň jednou měsíčně může předejít zbytečným problémům a nedorozuměním	1 (1,4%)	6 (8,3%)	7 (9,7%)	31 (43,1%)	27 (37,5%)
Mám pocit, že mi pedagog důvěřuje	14 (19,4%)	9 (12,5%)	21 (29,2%)	21 (29,2%)	7 (9,7%)
Mívám obavy před rozhovorem s pedagogem na třídních schůzkách nebo osobních setkání	11 (15,3%)	19 (26,4%)	11 (15,3%)	16 (22,2%)	15 (20,8%)
Stále ještě nejsem zcela sebejistý/á při komunikaci s pedagogem	17 (23,6%)	16 (22,2%)	8 (11,1%)	17 (23,6%)	14 (19,4%)

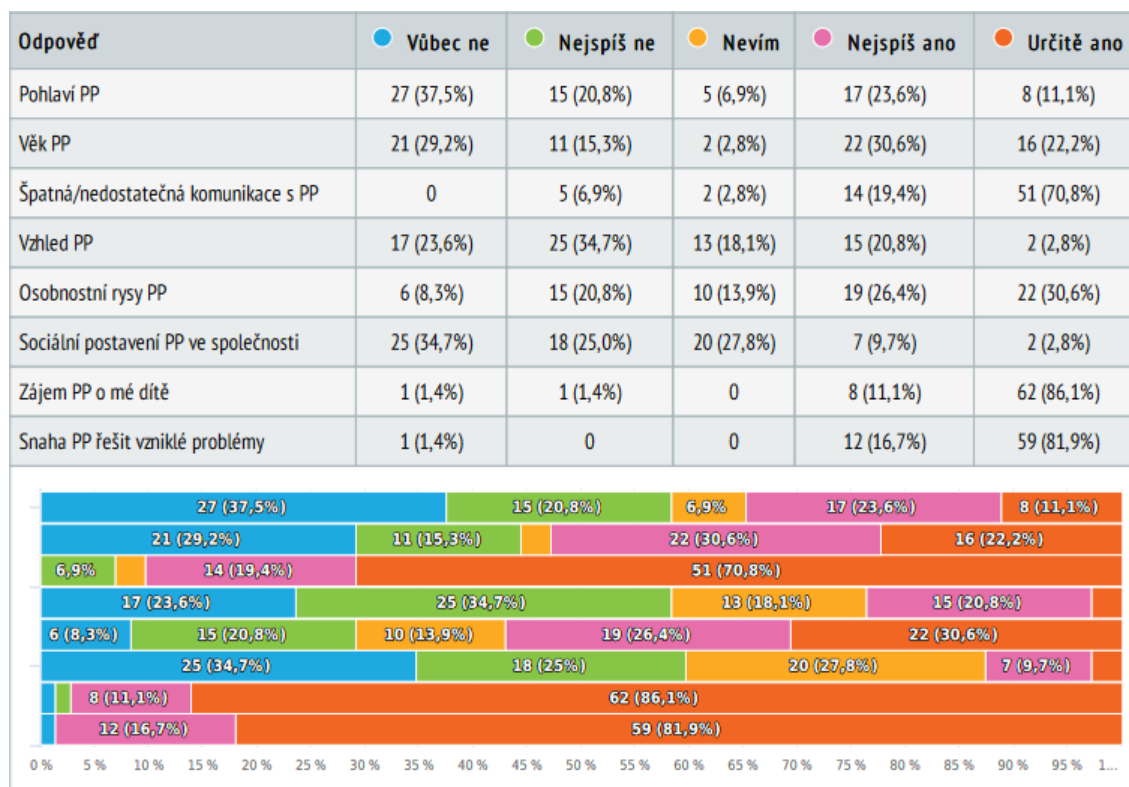
Odpověď	Vůbec ne	Nespíš ne	Nevím	Nespíš ano	Určitě ano
Úroveň spolupráce mezi rodinou a školou je především ovlivněna vedením školy	8 (11,1%)	15 (20,8%)	14 (19,4%)	21 (29,2%)	14 (19,4%)
Pedagog by měl sdílet s rodiči informace o událostech ve škole, které by mohly mít vliv na výkon a chování žáka	0	0	0	23 (31,9%)	49 (68,1%)
Považuji za důležité, aby mě pedagog informoval o chování mého dítěte ve škole	0	0	1 (1,4%)	17 (23,6%)	54 (75,0%)
Obvykle se postoj rodiče k pedagogovi odráží i v postoji žáka k pedagogovi	7 (9,7%)	11 (15,3%)	11 (15,3%)	29 (40,3%)	14 (19,4%)
Pokud jde o diskuzi s pedagogem o úspěších nebo chování mého dítěte, preferoval/a bych setkání mimo školní prostředí, například u nás doma	43 (59,7%)	17 (23,6%)	7 (9,7%)	5 (6,9%)	0
Pravidelná komunikace s pedagogem alespoň jednou měsíčně může předejít zbytečným problémům a nedorozuměním	1 (1,4%)	6 (8,3%)	7 (9,7%)	31 (43,1%)	27 (37,5%)
Mám pocit, že mi pedagog důvěřuje	14 (19,4%)	9 (12,5%)	21 (29,2%)	21 (29,2%)	7 (9,7%)
Mívám obavy před rozhovorem s pedagogem na třídních schůzkách nebo osobních setkání	11 (15,3%)	19 (26,4%)	11 (15,3%)	16 (22,2%)	15 (20,8%)
Stále ještě nejsem zcela sebejistý/á při komunikaci s pedagogem	17 (23,6%)	16 (22,2%)	8 (11,1%)	17 (23,6%)	14 (19,4%)

Tabulka č. 30: Souhlas s výroky

Z tabulky můžeme vidět, že většina respondentů souhlasí s výrokem, že by měl pedagog informovat zákonné zástupce o událostech, které by mohli mít vliv na jejich dítě se SVP a zároveň by je měl informovat o chování dítěte se SVP ve škole. 43 respondentů nesouhlasí s výrokem, že by byla lepší komunikace s pedagogem mimo školní prostředí. Dále respondenti souhlasí, že by bylo dobré mít pravidelné schůzky s pedagogem. Mohlo by se tak předcházet vzniku rizikových faktorů a vzniku různých nedorozumění. Respondenti uvádí, že dle jejich názoru jim pedagog věří, avšak oni samotní mají obavy z komunikace s pedagogem.

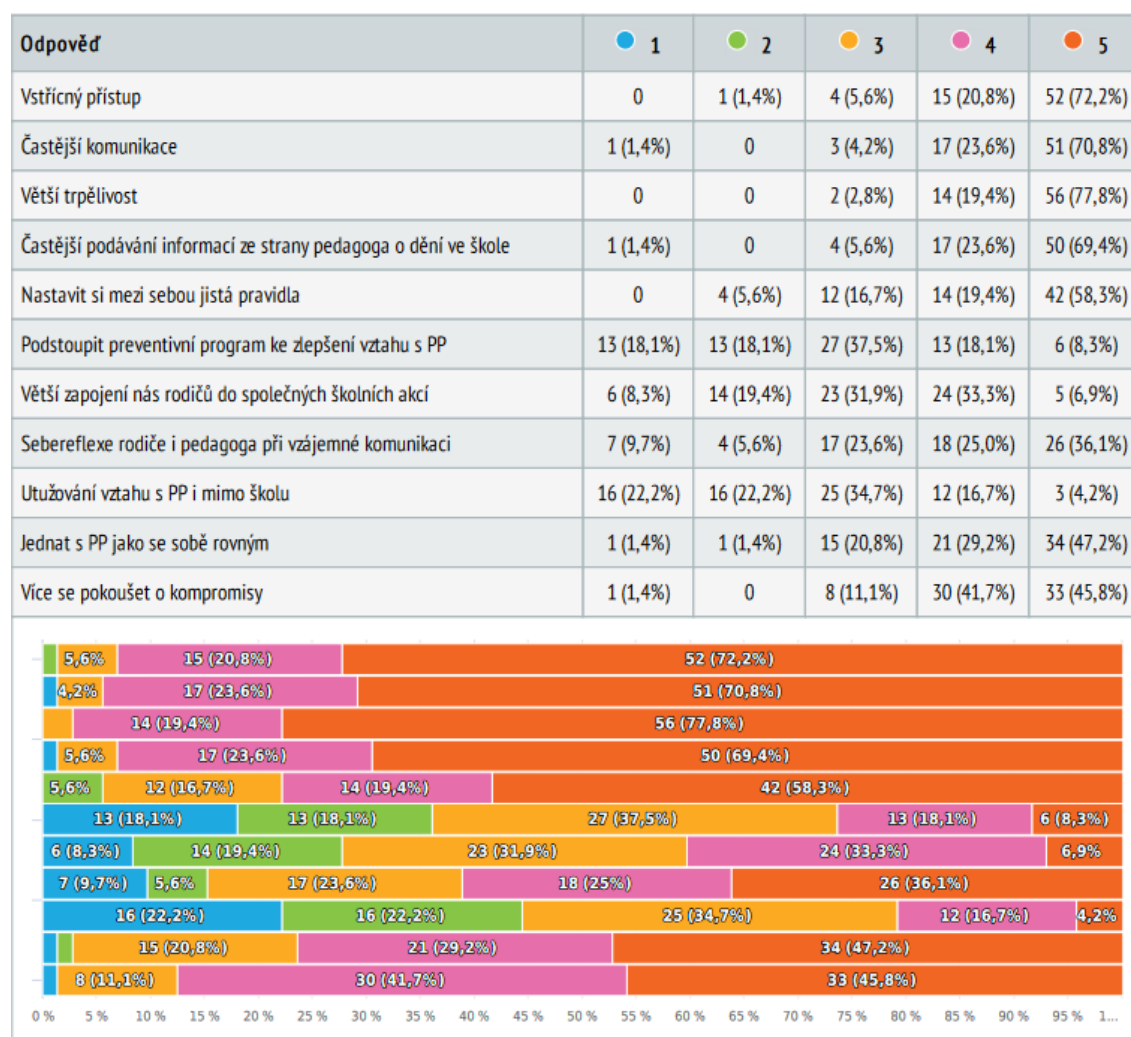
Uved'te, zda a nakolik ovlivňuje Váš vztah s pedagogickým pracovníkem (PP) následující skutečnost:

Tabulka č. 31: Ovlivnění vztahu z daných skutečností

Podle tabulky můžeme říct, že pohlaví, věk, vzhled ani sociální postavení pedagogického pracovníka neovlivňuje vztah respondentů s pedagogem. Naopak co velmi ovlivňuje vzájemný vztah mezi respondenty a pedagogem je hlavně zájem o jejich dítě se SVP a snaha pedagoga řešit vzniklé problémy. Dalším důležitým vlivem je špatná/nedostatečná komunikace, osobností rysy pedagoga a pro některé i věk pedagogického pracovníka.

Na škále od 1 do 5 vyberte nejadekvátnější možnosti prevence vzniku rizikových faktorů ve vztahu s pedagogickým pracovníkem (PP): (Na škále od 1 do 5, kdy 1 je vůbec a 5 je rozhodně, označte rizikové faktory.)

Tabulka č. 32: Nejadekvátnější prevence

Z tabulky můžeme říct, že je pro respondenty nejdůležitější možnost prevence vzniku rizikových faktorů ve vztahu s pedagogickým pracovníkem větší trpělivost ze strany pedagoga. Dále pak vstřícný přístup, častější komunikace, častěji podávat informace o dění ve škole a o jejich dítěti, více se pokoušet o kompromisy, jednat spolu jako se sobě rovným, nepovyšovat se a v neposlední řadě využít sebereflexi při vzájemné komunikaci. Jako méně důležité, respondenti uvádí podstoupení preventivních programů, utuzování vztahů s pedagogem mimo školní prostředí a větší zapojení rodičů do školních akcí. I když jsou tyto možnosti pro respondenty méně důležité, stále můžeme podle tabulky říci, že mohou vést ke zlepšení spolupráce.

Jaké jiné možnosti prevence vzniku rizikových faktorů Vás napadají?

Toto je otevřená otázka, kde měli respondenti uvést další možnosti prevence vzniku rizikových faktorů ve vztahu s pedagogickými pracovníky. Někteří respondenti tuto otázku nevyplnili, další odpověděli, ale neuvedli další možnosti. Dohromady tedy odpovědělo 64 respondentů. Odpovědi respondentů jsou uvedeny níže.

1. *Aby se učitelé naučili s žáky lépe pracovat a dodržovali doporučení z poradny*
2. *Aby si ucitel zjistil fakta a pak az obvinoval dite ze neco provedlo a ne ze dite jednou neco provedlo a nasledne dela vzdy vse on*
3. *Asi častěji komunikovat. Individuální přístup a nehrát si na pána světa.*
4. *Celkově více komunikace, spolupráce a snaha o řešení problémů*
5. *častěji komunikovat, jednat přímo*
6. *častější komunikace*
7. *častější konzultace s učitelem, respektovat omezení mého dítěte, podávat pravidelně inforamce o dění ve škole*
8. *Čatější sezení, ne jednou za měsíc. Větší sdílnost a komunikace.*
9. *Dostatečné vzdělání pedagoga*
10. *Emoční inteligence a empatie*
11. *individuální a empatický přístup ke každému žákovi*
12. *Individuální přístup*
13. *Individuální přístup*
14. *Individuální přístup k ZZ*
15. *Individuální přístup, lepší přístup pedagoga, častější komunikace*
16. *Individuální přístup, vsřícnější přístup učitele, častější komunikace*
17. *jasná pravidla a pravidelná/dostatečná komunikace*
18. *Jasně daná pravidla hodnocení*
19. *Klidnější přístup pedagoga i rodiče, nemluvit jako robot, ale srozumitelně*
20. *Kompromisy ze strany učitelů a větší empatie*
21. *Lepší komunikace v rodině*
22. *Lidský přístup učitele, ale i rodiče*
23. *Nastavení si společných cílů*
24. *Někdo by měl školy kontrolovat, že dělají, co mají.*
25. *Neodsuzovat mě a mé dítě, PP by měl brát v potaz moje námítky na jeho práci*
26. *Nevim*

27. *Nevím*
28. *nevím*
29. *Nevím*
30. *Nevím*
31. *nevím*
32. *Nevím jine*
33. *Nevím nejsem pedagog*
34. *Nic mě nenapadá*
35. *Občas mi připadá, že PP vidí věci příliš černě a přehnaně na ně reagují. Což může vést ke vzniku výměny názorů a tím i ke snížení vzájemného respektování se.*
36. *Ocenění a uznání PP rodiči*
37. *Otevřená komunikace*
38. *Poskytování podpory pro učitele ve formě supervize, koučinku nebo poradenství, aby se lépe vyrovnali se stresujícími situacemi a konflikty s rodiči.*
39. *Pravidelne školení pedagogů*
40. *Přednášky v rámci školy, učitel musí ovlivňovat dítě během hodiny ve všech předmětech,*
41. *Respektování individuálních potřeb a okolností každé rodiny. To může zahrnovat flexibilitu v komunikaci a řešení specifických problémů.*
42. *sebereflexe žáka, pedagoga a rodiče*
43. *Škola by měla být víc transparentní*
44. *Škola by měla mít jasně dané, jak budou učitele žáky hodnotit, jinak si každý dělá, co chce a to není spravedlivé.*
45. *Škola by se měla hlavně snažit víc informovat rodiče a sdílet co nejvíc informací o průběhu výuky*
46. *Škola nerespektuje dostatečně potřeby žáků a zbytečně je stresuje, proto pak mamé negativní přístup.*
47. *Školení pedagogů v oblasti komunikace*
48. *učitel by měl ke každému přistupovat podle toho, jaké má potřeby. Co se týče přístupu k rodiči, měl by být více sdílný a přátelský*
49. *Učitelé by měli víc hlavně respektovat naše děti.*
50. *Učitelé by měli víc řešit problémy v chování dětí a informovat o tom rodiče*
51. *Učitelé by se měli dohodnout na jednotném přístupu, ne že si každý dělá, co chce.*
52. *Učitelé by se měli víc naučit prakticky pracovat s mým dítětem, někdy je to hrůza*

53. *Učitelé musí vědět, jak s dítětem s SVP vůbec správně pracovat, jinak je všechno zbytečné.*
54. *Větší aktivita od pedagogů co se týče chování dětí a psychických potřeb*
55. *Větší pochopení ze strany pedagogů*
56. *Větší proškolení pedagogů v problematice SVP*
57. *Školení pro pedagogy v rámci práce s žáky se speciálními potřebami*
58. *Více komunikovat, respektovat se, zbytečně nevyhledávat problémy tam, kde nejsou.*
59. *Víc informovat rodiče o dění a chování dětí*
60. *Vzájemná komunikace*
61. *Vzájemný Respekt*
62. *Zájem o situaci v rodině, ze kterého plyne velká část "nedorozumění" mezi PP, žákem a rodičem.*
63. *Zapojit do komunikace i dítě*
64. *Zlepší vzájemných vztahů. Myslím si, že když by měl učitel s rodičem přátelský vztah, hned by se spolupracovalo lépe.*

V odpovědích respondentů, se jako prevence vzniku rizikových faktorů se často objevuje vstřícný přístup pedagoga, vzájemný respekt a úcta k rodičům, individuální přístup k dítěti i rodičům. Respondenti zmiňují i školení pro pedagogické pracovníky v problematice práce s žáky se SVP, větší empatii a vyspělost. Mezi nejčastější možnosti respondenti uvádějí častější komunikaci, pravidelné schůzky a větší informovanost rodičů o dění ve škole a o problémech, co se ve škole vyskytnou, i jejich následném řešení. Někteří respondenti se přiklání k vybudování přátelského vztahu s pedagogickým pracovníkem.

Dle Vašeho názoru, co by Vám pomohlo k úspěšnému zvládnutí rizikových faktorů ve vztahu s pedagogickým pracovníkem? (Rozepište se.)

Tato otázka je otevřená. Respondenti měli odpovídat, co by jim osobně pomohlo k úspěšnému zvládnutí rizikových faktorů ve vztahu s pedagogickým pracovníkem. 3 respondenti vůbec neodpověděli na otázku, jsou zde tedy odpovědi od 69 respondentů. Odpovědi respondentů jsou uvedeny níže.

1. *Aby byl učitel fér a hned vše řekl narovinu. Je to lepší, než se přetvářet.*
2. *Aby už konečně pochopili co je ADHD*

3. *Atmosféra při řešení problémů by měla být přijatelnější*
4. *Častěji komunikovat, hodnější přístup učitele k dítěti i rodiči, častěji dávat informace o dění ve škole*
5. *Častější komunikace*
6. *Častější komunikace, větší sdílnost z obou stran*
7. *častější konzultace, více se setkávat a předávat di informace*
8. *Častější kounikace, aby se mnou učitel nemlvil jako s blbcem. Více se scházet.*
9. *častější schůzky, včasné upozornění PP na problémy*
10. *Dle mého názoru především vstřícný a individuální přístup*
11. *Empatie a pochopení PP v situacích, které nastanou a především individuální přístup*
12. *Hlavně komunikovat!*
13. *Individuální přístup a především větší respekt zákonem zástupci*
14. *jasné nastavení pravidel komunikace a vstřícnost pedagoga při komunikaci*
15. *jednat bez emocí a poukazovat pouze na fakta*
16. *Aby se učitel opravdu zajímal*
17. *učitel by se měl snažit mému dítěti vyjít vstříct*
18. *Kdybych věděla, že učitelé respektují potřeby mého dítěte s naží se opravdu pomoc.*
19. *Komunikovat, přátelský vztah, respekt*
20. *Kdyby učitelé projevili větší zájem a vlídnost k mému dítěti*
21. *Když se budou učitelé chovat slušně a s respektem*
22. *Klima cele školy, které nastavuje ředitel školy, to se odráží i na vztahu pedagogů k ZZ*
23. *Komunikace a dodržování pravidel*
24. *- komunikační dovednosti především na straně PP (schopnost komunikovat v krizových situacích/ s "obtížným klientem")*
25. *Konzultace s odborníkem, učitelé často nevědí, co sami dělají.*
26. *Lépe se poznat s pedagogem. Přátelský vztah by byl mnohem lepší, než jen ten formální.*
27. *Lépe se seznámit s učitelem, mít s ním přátelský vztah. Respektovat se navzájem.*
28. *Lepší resení problemu a nekdy i jiny pristup v komunikaci a ne ze uciteli napisi a ho to obtezuje*
29. *Lepší komunikace, přátelský přístup, méně formálnosti*

30. *lepší přístup ve sdělování informací, častěji odpovídat*
31. *Lepší vztahy s učitelem, častější komunikace*
32. *Menší časová vytíženost pedagoga*
33. *Nemám žádné problémy, ale domnívám se, že vše je o plnohodnotné komunikaci nejen telefonickou formou, ale také osobní.*
34. *nevím*
35. *Nevím*
36. *netuším, vše bylo už řečeno*
37. *Obtíže v komunikaci s PP nemám, rizikové situace nevznikají, buď je PP vstřícný a má pochopení, pak je možno s ním jednat, nebo není a pak s ním situace neřeším, protože to smysl nedává a najdu jiného PP, se kterým lze komunikovat.*
38. *Organizování společných vzdělávacích projektů, kde se rodiče mohou zapojit do výuky a pomoci učitelům s realizací projektů.*
39. *Peer-to-peer mentoring: Zajištění možností pro rodiče a učitele sdílet své zkušenosti a osvědčené postupy prostřednictvím mentorství a vzájemné podpory*
40. *Pokud budu vědět, že se učitel mému dítěti věnuje jak má.*
41. *Pokud se pedagog chová ke mně i k mému dítěti slušně a snaží se nám pomoc, ne jen sám sobě.*
42. *Pomohlo by mi, kdyby k žádným rizikovým faktorům nedocházelo. Ale to není dost dobře možné. Jak PP tak i ZZ má na ono dítě rozdílný pohled.*
43. *Pedagog profesní a rodič rodičovský. A tyto se diametrálně liší.*
44. *Pořádání pravidelných sociálních akcí, jako jsou pikniky, sportovní dny nebo kulturní večery, které mohou posílit komunitní vazby mezi rodiči a učiteli.*
45. *Pravidelná evaluace a hodnocení vztahů mezi rodiči a učiteli, zahrnující zpětnou vazbu od obou stran, s cílem identifikovat a řešit případné problémy*
46. *Pravidelná komunikace s PP. Vlídny přístup k mému dítěti*
47. *Pravidelná komunikace, vstřícnost a především nezaujatost a odsuzování situací, které nastanou*
48. *Přátelský rozhovor,*
49. *Především respekt a spolupráce mezi mnou a PP v řešení situací*
50. *Respekt od PP a především zájem řešit dané situace individuálně*
51. *Rodič se často cítí ve školce/škole nepříjemně*
52. *Srozumitelná komunikace se školou a učiteli*
53. *Učitel by neměl být povýšený a jednat s rodiči profesionálně*

54. *Vědět, že je tu někdo, na koho se mohu obrátit.*
55. *Vědět, že na vše nejsem sama. Že je tu učitel, na kterého se mohu obrátit, když si nebudu vědět rady.*
56. *větší podpora a ochota řešit problémy*
57. *Větší pochopení*
58. *Větší profesionalita chování pedagogů*
59. *Větší snaha učitelů při výuce*
60. *Větší vstřícnost a naslouchání, já jako rodič své dítě znám nejlépe vím co je pro nej nejlepší*
61. *Větší zapojení ZZ do každodenního dění školy*
62. *Více přející přístup učitelů, hledají pořád jen chyby.*
63. *Více přívětivé prostředí ve škole při osobní schůzce*
64. *Více vstřícné prostředí pro rodiče*
65. *v naší situaci především změna učitelky a ředitelky zš*
66. *Vstřícnost učitele a pozitivní přístup*
67. *Vzájemná komunikace a prosazování stejného stylu výuky*
68. *Vzájemná spolupráce*
69. *Zlepšit komunikaci s učitelem, častěji se setkávat, dělat kompromisy*

K úspěšnému zvládnutí rizikových faktorů respondenti uvádějí častější komunikaci a snahu o její zlepšení, vstřícný a tolerantní přístup pedagoga, vzájemný respekt a projevení zájmu o dítě. Někteří respondenti zmiňují příjemnější prostředí na školské půdě i mimo ni, rádi by se zapojili do dění ve škole (např. na školních akcích). Další možností zvládnutí rizikových faktorů uvádí individuální přístup, nastavení jasně daných pravidel, které obě strany musí dodržovat a v neposlední řadě podávání informací o vzdělávání dítěte se SVP. Respondenti by uvítali takový postoj pedagogického pracovníka, který by je uklidnil, a mohli by mu věřit.

Chtěl/a byste ještě něco dodat?

Tato otázka je otevřená a je poslední otázkou tohoto dotazníku. Jelikož tato otázka byla dobrovolná, neodpověděli na ni všichni respondenti. Uvedeme pouze některá tvrzení, které nám respondenti zanechali.

1. *Celkově neochota pedagogů. A u asistentů úplná neochota, nejlépe nedělat nic a odsedět si to vzadu v lavici.*

2. *Často od učitelů nic neočekávám, protože vím, že toho mají moc*
3. *Často si škola sama protiřečí, vedení tvrdí, jak se snaží podporovat žáky, ale v hodinách to pak vypadá úplně jinak.*
4. *Doufám, že se komunikace celkově zlepší*
5. *Chápu, že pedagogové toho mají hodně, ale to my všichni a někdy by na to mohli brát víc ohled, my taky nemáme čas pořád jen sedět s dítětem a řešit domácí úkoly.*
6. *Jak je možné, že někteří učitelé jsou schopni respektovat mě i moje děti a někteří si naopak myslí, že jsou nad zákonem?*
7. *Komunikace se školou je pro rodiče většinou o řešení problémů a to není úplně motivující*
8. *Nechápu, jak si někteří učitelé můžou myslet, že nemusí na mé dítě brát vůbec ohledy, k čemu je teda potom poradna a doporučení, když to nemá žádný dopad na výuku.*
9. *Nechápu, jak si učitelé můžou myslet, že moje dítě nepotřebuje úlevy ve výuce, když má jasně stanovenou diagnózu.*
10. *Někteří učitelé se snaží, ale záleží na vedení.*
11. *Občas mívám problém s učiteli ve škole, kam dochází mé dítě, ale většinou vše vyřešíme. Ale stojí to mnoho úsilí a času. Myslím si, že kdybychom měli vstřícnější vztah mezi sebou, bylo by vše snazší. Ale ze strany učitele takovou snahu nevidím.*
12. *Pedagogové málo informují rodiče o celkovém dění ve škole, zaměřují se pouze na známky a úkoly*
13. *Pořád mě překvapuje, že učitelé neumí pracovat s dětmi s SVP, evidentně je potřeba aktualizovat přípravy učitelů na praxi*
14. *Rodič se zná sice s učitelem, ale ředitele často třeba vůbec nepotká*
15. *Spousta učitelů vůbec nemá co ve škole dělat*
16. *S učiteli nemám špatné vztahy, spíš mi přijde, že ten jejich přístup se po letech hodně zmenšuje. Dítě potřebuje pomoci a ne, že se k němu učitel postaví zády a nezajímá se o něj. Není to tak u všech, ale u jednoho učitele se s tím momentálně potýkáme. Chtěl bych ještě dodat, že by mě zajímalo, jak Váš výzkum dopadne. Toto téma ne každý chce řešit.*
17. *tím, že učitel nerespektuje potřeby mého dítěte přestávám mít chuť s tímto učitelem spolupracovat! měli by brát v potaz jeho potřeby a ne je ignorovat!*
18. *Učitelé často přehlíží moje dítě, protože si myslí, že je ztracený případ a ani mu nedají šanci.*

19. *Učitelé na druhém stupni obecně nemají o žáky s SVP zájem, pomůže maximálně asistent, ale ten často vůbec není.*
20. *Učitelé se celkově chovají hrozně povýšeně a je těžké s nimi spolupracovat.*
21. *učitelé se často soustředí jen na výsledky, ale už ne na žáka samotného*
22. *Vedení by mohlo občas projevit zájem o vztah s rodičem*
23. *Vedení často s rodičem vůbec nekomunikuje*
24. *Záleží vždycky na vedení školy, učitel někdy nenadělá nic.*

5.5 Vyhodnocení výzkumných otázek

Cílem této práce je zjistit, které rizikové faktory ve vztahu mezi pedagogickými pracovníky a zákonnými zástupci žáků se SVP jsou nejčastější a to z pohledu speciálních pedagogů, školních speciálních pedagogů a rodičů žáků se SVP. V kapitole 5.1 jsme si předem stanovili výzkumné otázky. Na základě odpovědí respondentů z dotazníkového šetření se pokusíme výzkumné otázky zodpovědět.

Výzkumná otázka č. 1

V jakých situacích se rizikové faktory ve vztazích mezi pedagogickými pracovníky (SP a ŠSP) a zákonným zástupcem žáka se SVP projevují?

Dle dotazníkového šetření se nejvíce rizikové faktory objevují při konfliktních situacích, kdy se pedagogičtí pracovníci a zákonní zástupci žáků se SVP nedokážou dohodnout způsobu na výchovy a vzdělávání žáka se SVP. Nejčastěji k nim dochází díky nedostatečné komunikaci, kvůli které dochází k nedorozumění a špatnému uchopení vzniklého problému. Jako další situaci můžeme uvést agresivní chování zákonných zástupců nebo pedagogických pracovníků, při kterém dochází snižování respektu pedagoga vůči rodiči a naopak. Z odpovědí obou dotazníků dále vyplývá, že další konfliktní situaci může vyvolat povýšenecký přístup a jednání pedagogického pracovníka, ale i zákonného zástupce.

Výzkumná otázka č. 2

Jaký rizikový faktor je ve vztahu mezi pedagogickým pracovníkem (SP a ŠSP) a rodičem žáka se SVP nejčastější?

Z pohledu pedagogických pracovníků se nejčastěji ve vztahu mezi pedagogickými pracovníky a zákonnými zástupci žáků se SVP objevují rizikové faktory jako je nedůvěra zákonného zástupce v pedagoga, nezájem zákonného zástupce o své dítě se SVP,

agresivita zákonného zástupce, nerespektování pedagoga a v neposlední řadě nedostatečná komunikace. Z dotazníkového šetření dále vyplívá, že častým rizikovým faktorem z pohledu pedagogických pracovníků je neochota plnit opatření, která jsou nutná pro vzdělávání žáka se SVP.

Z pohledu zákonných zástupců se nejčastěji ve vztahu mezi pedagogickými pracovníky a zákonnými zástupci žáků se SVP objevují rizikové faktory jako je nezájem pedagoga o potřeby jejich dítěte se SVP, neochota plnit stanovená opatření nutné pro vzdělávání žáka se SVP, dále pak nedůvěra pedagoga vůči zákonným zástupcům a v neposlední řadě nedostatečná komunikace. Z dotazníkového šetření dále vyplívá, že častým rizikovým faktorem z pohledu zákonných zástupců je nepřipravenost pedagoga na práci s žákem se SVP a jeho neochota s takovým žákem pracovat.

Z obou pohledů můžeme říct, že nejčastějším rizikovým faktorem je špatná komunikace mezi pedagogickými pracovníky a zákonnými zástupci žáka se SVP. Dále pak nedůvěra obou stran, neochota plnit stanovené opatření ke vzdělávání žáka se SVP a agresivita jak u pedagogických pracovníků, tak i u zákonných zástupců.

Výzkumná otázka č. 3

Jaké aspekty (sociální, behaviorální, komunikační, vzhledové) mají vliv na vztah pedagogických pracovníků (SP a ŠSP) a rodičů žáka se SVP?

Z pohledu pedagogických pracovníků mají vliv na vztah se zákonnými zástupci žáků se SVP převážně komunikační aspekty a především zájem o jejich dítě se SVP. Sociální postavení, věk, pohlaví ani osobnostní rysy zákonných zástupců neovlivňují pedagogické pracovníky v jejich vztahu s nimi.

Z pohledu zákonných zástupců žáků se SVP mají vliv na vztah s pedagogickými pracovníky také komunikační aspekty a zájem o jejich dítě se SVP. Někteří respondenti v dotazníkovém šetření uvádějí, že jejich vztah ovlivňuje délka jejich profesní praxe, osobnostní aspekty pedagoga a jeho chování vůči dítěti se SVP.

Z obou pohledů můžeme tedy říct, že nejčastějšími aspekty, které mají vliv na vztah pedagogických pracovníků a zákonných zástupců žáků se SVP jsou komunikační aspekty a zájem o jejich dítě se SVP. Některé rodiče ovlivňují osobnostní rysy pedagogů a délka jejich praxe.

Výzkumná otázka č. 4

Jaké jsou dle pedagogických pracovníků (SP a ŠSP) možnosti prevence vzniku rizikových faktorů ve vztahu s rodičem žáka se SVP?

Z dotazníkového šetření, kde jsme položili otázku, jaké možnosti prevence vzniku rizikových faktorů by pomohli pedagogickým pracovníkům ve vztahu se zákonnými zástupci jsme zjistili, že většině pedagogů by pomohl vstřícný přístup ze strany zákonných zástupců, častější komunikace, pravidelné schůzky, větší trpělivost a častější podávání informací od zákonných zástupců žáků se SVP, ale i ze strany pedagogických pracovníků samotných. Jako další možnosti respondenti v dotazníku uváděli vytvoření jasných pravidel, které budou obě strany dodržovat, jednání s úctou a respektem a více se pokoušet o kompromisy.

Výzkumná otázka č. 5

Jaké jsou dle rodičů žáků se SVP možnosti prevence vzniku rizikových faktorů ve vztahu s pedagogickými pracovníky (SP a ŠSP)?

V dotazníkovém šetření, kde jsme položili otázku, jaké možnosti prevence vzniku rizikových faktorů by pomohli zákonným zástupcům žáků se SVP ve vztahu se zákonnými zástupci jsme zjistili, že většině by pomohl vstřícný přístup pedagogů, větší trpělivost a častější komunikace. S tím jsou spojeny i pravidelné konzultace, které zákonní zástupci také považují za velmi důležité. Jako další uvádí zapojení zákonných zástupců do dění školy (např. školní akce – sportovní dny, pikniky atd.). Mezi další možnosti prevence zákonní zástupci uvádí individuální přístup k nim i k žákovi se SVP, zároveň uvádějí, že by vznik rizikových faktorů mohlo ovlivnit školení pedagogických pracovníků v práci se žáky se SVP.

Výzkumná otázka č. 6

Co by pedagogičtí pracovníci (SP a ŠSP) potřebovali k lepšímu zvládnutí rizikových faktorů ve vztahu s rodiči žáka se SVP?

Pedagogickým pracovníkům by podle dotazníkového šetření pomohla častější komunikace se zákonnými zástupci, vstřícný a přátelský vztah a hlavně porozumění ze stran zákonných zástupců. Mnoho pedagogických pracovníků uvádí otevřenost rodiče a umožnění zákonným zástupcům podílet se na vzdělávání svého dítěte se SVP a na dění ve školském prostředí (školní akce atd.). Dle dalších respondentů by pedagogové ocenili

i zastání vedení školy. Dle odpovědí v dotazníku pro pedagogické pracovníky je zastání od vedení školy mnohem menší, než by mělo být. S tím souvisí další možnost zvládnutí rizikových faktorů a to trpělivost ze stran rodičů. Pedagogičtí pracovníci jsou velmi vytížení a nemají na starost pouze jen jednoho žáka, což si mnozí zákonní zástupci neuvědomují. V neposlední řadě je pro pedagogické pracovníky důležité zavést jasná pravidla, která budou všichni dodržovat, jak pedagogové, tak i rodiče a žáci se SVP.

Výzkumná otázka č. 7

Co by rodiče žáků se SVP potřebovali k lepšímu zvládnutí rizikových faktorů ve vztahu s pedagogickými pracovníky (SP a ŠSP)?

Podle dotazníkového šetření je pro zákonné zástupce žáků se SVP velmi důležitá častější komunikace, vstřícný a individuální přístup pedagogů. Mnoho respondentů uvádí častější konzultace, aby se předešlo vzniku konfliktů nebo nedorozumění ve vzdělávání jejich dítěte se SVP. S tím souvisí i stanovení jasných pravidel, které by dle respondentů měl dodržovat jak pedagog, tak i rodič samotný. V neposlední řadě je pro zákonné zástupce důležitý přátelský vztah s pedagogickým pracovníkem, což podle odpovědí zákonných zástupců v dotazníku není vždy možné.

6 Diskuze

Hlavním cílem diplomové práce je zjištění nejčastěji se objevujících rizikových faktorů ve vztazích pedagogických pracovníků, konkrétně z pohledu speciálních pedagogů a školních speciálních pedagogů a zákonných zástupců žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Jako výzkumnou metodu jsme zvolili kvantitativní výzkum. Pro získání potřebných dat k výzkumu jsme využili dotazníkové šetření, kterým jsme získali velký počet respondentů z obou pohledů, tedy jak z pohledu pedagogických pracovníků (SP a ŠSP) tak i z pohledu zákonných zástupců žáků se SVP. Výzkumný vzorek byl vybrán podle předem stanoveného hlavního cíle, jednalo se tedy o speciální pedagogy pracující ve školách zřízené podle §16 odst. 9 školského zákona, školní speciální pedagogy pracující ve školách hlavního proudu a rodiče žáků se SVP v Olomouckém kraji. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 74 respondentů na straně pedagogických pracovníků a 72 respondentů na straně zákonných zástupců žáků se SVP. Pomocí systematické analýzy jsme položky a odpovědi dotazníkového šetření vyhodnotili a tím si odpověděli na předem stanovený hlavní cíl a dílčí cíle (stanovilo se 7 dílčích cílů), ze kterých byly následně vytvořeny výzkumné otázky.

Ze strany pedagogických pracovníků (SP a ŠSP) se dotazníkového šetření zúčastnilo 74 respondentů, z toho 54 žen a 20 mužů. Je zde tedy velké zastoupení ženského pohlaví, ovšem jedná se o respondenty pouze z Olomouckého kraje. Ze strany zákonných zástupců žáků se SVP se dotazníkového šetření zúčastnilo 72 respondentů, z toho 52 žen a 20 mužů. Opět zde máme větší zastoupení ženského pohlaví.

Z výsledků dotazníkového šetření můžeme říct, že ve vztahu mezi pedagogickými pracovníky a zákonnými zástupci žáků se SVP vyskytují rizikové faktory, které mohou ovlivnit jejich vzájemný vztah a narušit tak průběh vzdělávání a výchovy žáka se SVP. Nutné je však zmínit, že ne u všech respondentů, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření, se tyto faktory vyskytují, neb každý z nich má jiné zkušenosti, podle kterých dotazník vyplňovali. Podrobnější analýza odpovědí respondentů jsou v podkapitole 5.4.1 *Dotazník pro pedagogické pracovníky* a v podkapitole 5.4.2 *Dotazník pro zákonné zástupce*.

Co se týče zodpovězení hlavního cíle výzkumného šetření, a to které rizikové faktory se nejčastěji vyskytují ve vztahu pedagogických pracovníků (SP a ŠSP) a zákonných zástupců žáků se SVP, můžeme po důkladném vyhodnocení všech odpovědí

konstatovat, že nejčastějším rizikovým faktorem je nedostatečná komunikace mezi pedagogickými pracovníky a zákonnými zástupci žáka se SVP. Dále pak nedůvěra a snížená spolupráce obou stran, neochota plnit stanovené opatření ke vzdělávání žáka se SVP a agresivní přístup jak u pedagogických pracovníků, tak i u zákonných zástupců. Jako další faktor můžeme uvést nepravidelnost konzultačních sezení a laxní přístup k řešení výskytu problému s výchovou a vzděláváním žáků se SVP. Někteří respondenti ze stran zákonných zástupců uvádí jako další rizikový faktor věk a délku pedagogické praxe pedagogických pracovníky. S tím souvisí další rizikový faktor nedůvěra v pedagoga ze stran rodiče. Je však důležité zmínit, že se dotazníkového šetření zúčastnili respondenti, kteří nemají ve svém vztahu s pedagogickými pracovníky nebo zákonnými zástupci žádné konflikty a jejich vztah je bezkonfliktní. Konkrétní odpovědi respondentů je možné si přečíst v podkapitole 5.4.1 Dotazník pro pedagogické pracovníky a v podkapitole 5.4.2 Dotazník pro zákonné zástupce.

Ve výzkumném šetření se mohli vyskytnout i limity práce. Limitujícím faktorem mohlo být špatné porozumění otázek ze stran respondentů. Položky v dotaznících mohly být složitě položené a respondenti jim tak nemuseli správně porozumět. Dalším limitujícím faktorem je samotná problematika výzkumu, kdy k tomuto tématu nebylo možné najít více prací se stejným zaměřením, tudíž není možné tuto práci srovnat s dalšími studii s touto problematikou.

Podle některých respondentů, kteří se zúčastnili výzkumného šetření, je tato problematika málo řešená a nedostává se jí tolik pozornosti, kolik by si zasloužovala. Na základě tohoto tvrzení uvádíme doporučení pro další možné šetření, a to širší zkoumání dané problematiky. Za zvážení by stálo například zahrnout do zkoumání nejen Olomoucký kraj, ale i ostatní kraje. Navrhujeme tedy celorepublikový výzkum jako možnost další kvalifikační práce. Další možnou oblastí zkoumání je hlubší zpracování možností prevence rizikových faktorů či možnosti zvládnutí rizikových faktorů, které by mohli usnadnit práci pedagogickým pracovníkům, ale i zákonným zástupcům.

Závěr

Diplomová práce *Rizikové faktory ve vztazích pedagogických pracovníků a zákonných zástupců žáků se SVP* zjišťovala výskyt nejčastějších rizikových faktorů ve vztahu mezi pedagogickými pracovníky, konkrétně speciálními pedagogy pracující ve školách zřízených podle §16 odst. 9 školského zákona, školními speciálními pedagogy pracující ve školách hlavního proudu a zákonnými zástupci žáků se SVP. Konkrétní pedagogické pracovníky jsme zvolili pro jejich důležitou a velmi náročnou práci, kterou v rámci své profese vykonávají.

Teoretická část diplomové práce se zabývá popisem témat, která souvisejí s danou problematikou. Práce obsahuje kapitoly, které popisují žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, dále pak popis podpůrných opatření, které se k žákovi se SVP stahují a možnosti vzdělávání žáka se SVP. Další kapitola popisuje zákonného zástupce žáka se SVP, jeho práva a povinnosti. Rovněž charakterizuje rodinu žáka se SVP, spolupráci a komunikaci se zákonnými zástupci žáka se SVP. Jako další kapitolu jsme zvolili popis pedagogického pracovníka, jeho práva a povinnosti i popis konkrétní pedagogické pozice, a to školní speciální pedagog jeho vlastnosti a standardní činnosti. Poslední kapitolou před výzkumnou částí diplomové práce jsou právě rizikové faktory ve vztazích pedagogických pracovníků a zákonných zástupců žáků se SVP. V této kapitole jsou popsány možné rizikové faktory, které se mohou vyskytnout ve vztahu pedagogických pracovníků a zákonných zástupců žáka se SVP. V empirické části je uveden hlavní cíl a dílčí cíle výzkumného šetření společně s výzkumnými otázkami. Dále je zde popsána metodologie výzkumu, výběr výzkumného vzorku a podrobná analýza výsledků dotazníkového šetření. Pro výzkumné šetření byly vytvořeny dva dotazníky, jeden pro pedagogické pracovníky a druhý pro zákonné zástupce žáků se SVP. V podkapitole 5.4.1 *Dotazník pro pedagogické pracovníky (SP a ŠSP)* a v podkapitole 5.4.2 *Dotazník pro zákonné zástupce žáka se SVP* jsou uvedeny konkrétní položky z dotazníku a jejich následné vyhodnocení. V další kapitole empirické části je vyhodnocení výzkumných otázek.

Díky nasbírání dostatečného množství odpovědí jsme mohli odpovědět na všechny výzkumné otázky a splnit tak hlavní cíl výzkumného šetření. Na základě výzkumného šetření jsme zjistili, které rizikové faktory se nejčastěji vyskytují ve vztahu mezi pedagogickými pracovníky a zákonnými zástupci žáků se SVP. Následně jsme doporučili další možnosti výzkumného šetření pro zpracování dalších kvalifikačních prací.

Referenční seznam

Knižní zdroje

1. BARTOŇOVÁ, M., BAZALOVÁ, B., & PIPEKOVÁ, J. (2007). *Psychopedie: texty k distančnímu vzdělávání*. Paido. ISBN 978-80-7315-161-4.
2. BASLEROVÁ, Pavlína; MICHALÍK, Jan a FELCMANOVÁ, Lenka. *Katalog podpůrných opatření: obecná část : pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání*. 3. vydání, 1. vydání ve Wolters Kluwer ČR. Praha: Wolters Kluwer, 2023. ISBN 978-80-7676-633-4.
3. BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a ŠMARDOVÁ, Vlasta. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let. Moderní metodika pro rodiče a učitele*. Brno: Computer Press, 2022. ISBN 978-80-266-1804-1.
4. ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4640-1.
5. ČECH, Tomáš a HORMANDLOVÁ, Tereza. *Profesní obraz školního speciálního pedagoga v podmínkách základní školy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020. ISBN 978-80-244-5861-8.
6. HANÁKOVÁ, Adéla a URBANOVSKÁ, Eva. *Bezpečnost v kontextu osob se specifickými potřebami*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2023. ISBN 978-80-244-6336-0.
7. HAVELKA, David a BARTOŠOVÁ, Kateřina. *Speciální sourozenci: život se sourozencem s postižením*. Praha: Portál, 2019. ISBN 978-80-262-1475-5.
8. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5326-3.
9. JANDERKOVÁ, Dita. *Rozvoj učitele a péče o sebe*. Já, učitel. Praha: Raabe, [2019]. ISBN 978-80-7496-437-4.
10. KENDÍKOVÁ, Jitka. *Školák se speciálními vzdělávacími potřebami*. Dobrá škola. Praha: Raabe, [2017]. ISBN 978-80-7496-305-6.
11. KENDÍKOVÁ, Jitka. *Vzdělávání žáka s SVP*. Dobrá škola. Praha: Raabe, [2016]. ISBN 978-80-7496-213-4.
12. KENDÍKOVÁ, Jitka a VOSMIK, Miroslav. *Jak zvládnout problémy dětí se školou?: děti se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole - praktická*

- příručka pro rodiče, učitele a další odborné pracovníky*. 2. vydání. [Praha]: Pasparta, [2016]. ISBN 978-80-88163-36-7.
13. KNOTOVÁ, Dana. *Školní poradenství*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4502-2.
  14. KROUPOVÁ, Kateřina. *Slovník speciálněpedagogické terminologie: vybrané pojmy*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5264-8.
  15. KUBRICKÝ, Jan. *Kompetence učitele v oblasti využívání www stránek pro výuku*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4874-9.
  16. KUCHARSKÁ, Anna. *Školní speciální pedagog*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0497-8.
  17. KUNHARTOVÁ, Monika; POTMĚŠIL, Miloň a POTMĚŠILOVÁ, Petra. *Náročné otcovství: být otcem dítěte s postižením*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3600-9.
  18. JENSEN, Elsebeth a JENSEN, Helle. *Dialog: profesionálně vedená spolupráce učitelů s rodiči*. Praha: 4values, 2023. ISBN 978-80-908475-2-1.
  19. MICHALÍK, Jan. *Diagnostika speciálních vzdělávacích potřeb: u dětí, žáků a studentů s potřebou podpůrných opatření ze zdravotních důvodů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020. ISBN 978-80-244-5891-5.
  20. MICHALÍK, Jan; BASLEROVÁ, Pavlína a FELCMANOVÁ, Lenka. *Podpůrná opatření ve vzdělávání*. Praha: Člověk v tísní, [2015]. ISBN 978-80-87456-57-6.
  21. PIVARČ, Jakub. *Na cestě k inkluzi: proměny pedagogických procesů ve vzdělávání a jejich pojetí učiteli a zástupci vedení ZŠ*. [Praha]: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2020. ISBN 978-80-7603-206-4.
  22. PROCHÁZKA, Miroslav. *Metodik prevence a jeho role na základní škole*. V Praze: Pasparta, 2019. ISBN 978-80-88290-28-5.
  23. PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.
  24. RABUŠICOVÁ, Milada. *Škola a (versus) rodina*. V Brně: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3598-6.
  25. RŮŽIČKOVÁ, Veronika. *Speciální pedagog jako profese*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2018. ISBN 978-80-244-5468-9.
  26. SLOWÍK, Josef. *Inkluzivní speciální pedagogika*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2022. ISBN 978-80-271-3010-8.

27. SMEJKAL, Michal. *Pracovní poměr pedagogických pracovníků*. Právní instituty. V Praze: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-925-9.
28. ŠPATENKOVÁ, Naděžda a URBANOVSKÁ, Eva. *Krize a krizová intervence*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-247-5327-0.
29. VÁGNEROVÁ, Marie, 2012. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0225-7.
30. VALENTA, Milan. *Slovník speciální pedagogiky*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0937-9.
31. VALENTA, Milan; MÜLLER, Oldřich; VÍTKOVÁ, Marie; MICHALÍK, Jan; KOZÁKOVÁ, Zdeňka et al. *Psychopedie*. Šesté aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Parta, 2021. ISBN 978-80-7320-290-3.
32. VIKTORIN, Jan. *Inkluzivní vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením na základních školách: výzkumný projekt*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. ISBN 978-80-210-9076-7.
33. ZIKL, Pavel. *Děti s tělesným a kombinovaným postižením ve škole*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3856-7.

Internetové zdroje

1. BASLEROVÁ, Pavlína a MICHALÍK, Jan. *Podpůrná opatření včera a dnes*. Online. In: . Dostupné z: <https://www.rizeniskoly.cz/casopisy/skolni-poradenstvi-v-praxi/podpurna-opatreni-vcera-a-dnes.m-9841.html> [citováno 2024-04-09].
2. EVROPSKÁ KOMISE. *Podpora a poradenství ve vzdělávání*. Online. 2024. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/national-education-systems/czechia/oddelene-specialni-vzdelavani> [citováno 2024-04-10].
3. CHENG, Andrew W. Y. a LAI, Cynthia Y. Y. *Parental stress in families of children with special educational needs: a systematic review*. Online. *Frontiers in Psychiatry*. 2023, roč. 14. ISSN 1664-0640. Dostupné z: <https://doi.org/10.3389/fpsy.2023.1198302> [citováno 2024-04-11].
4. MŠMT ČR. *Podpůrná opatření*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/podpurna-opatreni> [citováno 2024-04-10].
5. MŠMT. *Průvodce ředitele společným vzděláváním*. Online. 2016. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/36884?highlightWords=Pr%C5%AFvodce+%C5%99>

- [editele+spole%C4%8Dn%C3%BDm+vzd%C4%9BI%C3%A1v%C3%A1n%C3%ADm](#) [citováno 2024-04-10].
6. NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Asistent pedagoga*. Online. 2022. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/t/ap.html> [citováno 2024-04-10].
  7. NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Plán pedagogické podpory (PLPP)*. Online. 2022. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/t/plpp-digi.html> [citováno 2024-04-10].
  8. NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Rámcové vzdělávací programy pro vzdělávání žáků se zdravotním postižením*. Online. 2022. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/t/ramcove-vzdelavaci-programy-pro-vzdelavani-zaku-se.html> [citováno 2024-04-10].
  9. OP VVV. *Šetření postojů široké veřejnosti a rodičů ke společnému vzdělávání*. 2022. Online. In: . Dostupné z: <https://opvvv.msmt.cz/balicek-dokumentu/setreni-postoju-siroke-verejnosti-a-rodicu-ke-spolecnemu-vzdelavani.htm> [citováno 2024-04-10].
  10. REN, Lixin a FAN, Jieqiong. *Informant discrepancies in the rating of Chinese preschoolers' approaches to learning: Looking for the role of parent–teacher relationships*. Online. *Infant and Child Development*. 2021, roč. 30, č. 1. ISSN 1522-7227. Dostupné z: <https://doi.org/10.1002/icd.2206> [citováno 2024-04-13].
  11. SANTIAGO, Rachel T.; GARBACZ, S. Andrew; BEATTIE, Tiffany a MOORE, Christabelle L. *PARENT-TEACHER RELATIONSHIPS IN ELEMENTARY SCHOOL: AN EXAMINATION OF PARENT-TEACHER TRUST*. Online. *Psychology in the Schools*. 2016, roč. 53, č. 10, s. 1003-1017. ISSN 0033-3085. Dostupné z: <https://doi.org/10.1002/pits.21971> [citováno 2024-04-13].
  12. Vyhláška č. 72/2005 Sb. Online. 2016. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-72> [citováno 2024-04-09].
  13. Vyhláška č. 27/2016 Sb. Online. 2016. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-27> [citováno 2024-04-09].
  14. Zákon č. 89/2012 Sb. Online. 2012. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20140101#cast2> [citováno 2024-04-09].
  15. Zákon č. 561/2004 Sb. Online. 2004. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561> [citováno 2024-04-09].

16. *Zákon č. 563/2004 Sb.* Online. 2004. Dostupné z:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563> [citováno 2024-04-09].
17. ZANELLO, Elisa; CALUGI, Simona; RUCCI, Paola; PIERI, Giulia; VANDINI, Silvia et al. *Continuity of care in children with special healthcare needs: a qualitative study of family's perspectives.* Online. Italian Journal of Pediatrics. 2015, roč. 41, č. 7. ISSN 1824-7288. Dostupné z:
<https://doi.org/10.1186/s13052-015-0114-x> [citováno 2024-04-11].

Seznam zkratek

PP – pedagogický pracovník

ZZ – zákonný zástupce

SP – speciální pedagog

ŠSP – školní speciální pedagog

SVP – speciální vzdělávací potřeby

RVP ZV – Rámcový vzdělávací plán pro základní vzdělávání

RVP ZŠS – Rámcový vzdělávací plán pro základní školy speciální

ŠVP – Školní vzdělávací program

PO – podpůrné opatření

PPP – pedagogicko-psychologická poradna

SPC – speciálněpedagogické centrum

ŠPZ – školské poradenské pracoviště

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

PLPP – plán pedagogické podpory

IVP – individuální vzdělávací plán

VO – výzkumná otázka

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Pohlaví PP

Tabulka č. 2: Věk PP

Tabulka č. 3: Typ školy kde PP pracuje

Tabulka č. 4: Délka praxe PP

Tabulka č. 5: Zvýšení rozsahu konfliktů z pohledu PP

Tabulka č. 6: Vyvolání konfliktů „z naší strany“

Tabulka č. 7: Rizikové faktory ve vzájemné komunikaci

Tabulka č. 8: Rozdělení ZZ podle ne/spolupráce

Tabulka č. 9: Komunikace ze strany PP

Tabulka č. 10: Komunikace ze strany ZZ

Tabulka č. 11: Intenzita komunikace ze strany ZZ

Tabulka č. 12: Výběr odpovědí

Tabulka č. 13: Rizikový faktor ve vztahu

Tabulka č. 14: Souhlas s výroky

Tabulka č. 15: Ovlivnění vztahů z daných skutečností

Tabulka č. 16: Nejadekvátnější prevence

Tabulka č. 17: Pohlaví ZZ

Tabulka č. 18: Věk ZZ

Tabulka č. 19: Školy, kam docházejí děti ZZ

Tabulka č. 20: Věk dítěte se SVP

Tabulka č. 21: Zvýšení rozsahu konfliktů z pohledu ZZ

Tabulka č. 22: Vyvolání konfliktů „na naší straně“

Tabulka č. 23: Rizikové faktory ve vzájemné komunikaci

Tabulka č. 24: Rozdělení PP podle ne/spolupráce

Tabulka č. 25: Komunikace ze strany ZZ

Tabulka č. 26: Komunikace ze strany PP

Tabulka č. 27: Intenzita komunikace ze strany PP

Tabulka č. 28: Výběr odpovědí

Tabulka č. 29: Rizikový faktor ve vztahu

Tabulka č. 30: Souhlas s výroky

Tabulka č. 31: Ovlivnění vztahu z daných skutečností

Tabulka č. 32: Nejadekvátnější prevence

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník pro PP

Příloha č. 2: Dotazník pro ZZ

Příloha č. 1: Dotazník pro PP

Rizikové faktory ve vztazích pedagogických pracovníků a zákonných zástupců žáků se SVP (pro PP)

Dobrý den,

jsem studentkou magisterského studia Univerzity Palackého v Olomouci, obor Speciální pedagogika pro 2. stupeň základních škol a střední školy. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění následujícího dotazníku, který mi pomůže dokončit výzkum pro moji diplomovou práci. Diplomovou práci zastřešuje prof. Mgr. PaedDr. Jan Michalík, Ph.D.

Výzkum se skládá ze dvou dotazníků: jeden pro pedagogické pracovníky (dále jen PP) a druhý pro zákonné zástupce (ZZ) dítěte se SVP (speciální vzdělávací potřeby). Výzkum je zaměřen na zjištění rizikových faktorů, které se mohou vyskytnout ve vztahu mezi PP a ZZ. Dále pak zjišťuji, které rizikové faktory jsou nejčastější (např. špatná komunikace, sociální postavení PP či ZZ, věk PP či ZZ, délka praxe PP atd.). Výsledky výzkumu mohou pomoci předcházet jejich vzniku. Výzkum má dva dotazníky proto, abych měla pohled z obou stran, tedy z pohledu PP i ZZ.

Tento dotazník je určen pro pedagogické pracovníky.

Dotazník je dobrovolný a zcela anonymní. Vyplnění dotazníku Vám zabere přibližně 20 minut. Pokud byste měli nějaké dotazy, připomínky či potíže, neváhejte mě kontaktovat. Stejně tak mi můžete napsat, pokud by Vás zajímaly souhrnné výsledky výzkumu – s potěšením Vám výsledky poskytnu.

Předem Vám děkuji za spolupráci.

Bc. Veronika Jandová

veronika.jandova01@upol.cz

1. Vaše pohlaví:

- a. Žena
- b. Muž
- c. Jiné

2. Váš věk:

- a. 18–25
- b. 26–35
- c. 36–45
- d. 46–60
- e. 61 a více

3. Na jakém typu školy vykonáváte pedagogickou profesi?

- a. Mateřská škola speciální
- b. Mateřská škola
- c. Základní škola speciální 1. stupeň
- d. Základní škola speciální 2. stupeň
- e. Základní škola 1. stupeň
- f. Základní škola 2. stupeň
- g. Jiný (kde) .....

4. Uveďte prosím Vaší pracovní pozice na škole, kde vykonáváte pedagogickou činnost:

.....

5. Délka Vaší pedagogické praxe je:

- a. Do 5 let
- b. 5–10 let
- c. 11–15 let
- d. 16–25 let
- e. 25 let a více

Tato část dotazníku obsahuje obecné otázky.

6. Zvyšuje se dle Vašich zkušeností v dnešní době rozsah konfliktních událostí mezi pedagogickými pracovníky a zákonnými zástupci žáka se SVP? (např. ve srovnání s dobou před pěti-deseti lety)

- a. Ano
- b. Ne

c. Nevím

7. V čem shledáváte zvyšující se nárůst konfliktních situací mezi pedagogy a zákonnými zástupci? Rozepište se prosím. (Pokud jste v předchozí otázce vybrali odpověď Ne, pokračujte prosím v otázce č. 8.)

.....

8. Pokuste se prosím podívat na činnost pedagogického pracovníka (PP) obecně (nejen nad svým) a vyberte faktory, které naopak mohou rizikové situace ve vztahu se zákonným zástupcem (ZZ) vyvolávat „na naší straně“.

a. Povýšenost pedagoga nad ZZ	Ano	Ne
b. Autoritativní přístup pedagoga		
c. Laxní přístup pedagoga		
d. Hyperaktivní přístup pedagoga		
e. Motivace pedagoga řešit problémy se ZZ		
f. Komunikace pedagoga se ZZ		
g. Sdílnost pedagoga		
h. Agresivní přístup pedagoga		
i. Jiné (uved'te)		

9. Co považujete za rizikový faktor ve vzájemné komunikaci se zákonným zástupcem (ZZ) žáka se SVP? (Na škále od 1 do 5, kdy 1 je vůbec a 5 je rozhodně, označte rizikové faktory.)

a. Nedůvěra ZZ vůči škole	1	2	3	4	5
b. Nedůvěra ZZ vůči pedagogovi					
c. Nezájem ZZ o potřeby svého dítěte					
d. Hyperprotektivní přístup ZZ vůči svému dítěti					
e. Neochota plnit opatření a „úkoly“ nutné pro vzdělávání dítěte					
f. Osobnost ZZ					
g. Nerespektování pedagoga či školy samotné					
h. Agresivita ZZ					
i. Sociální postavení ZZ					
j. Věk ZZ					
k. Jiný (uved'te)					

Tato část dotazníku obsahuje otázky, které se zaměřují na Vaši profesní pozici.

10. Zhodnoťte prosím zákonné zástupce (ZZ), s nimiž spolupracujete, do čtyř skupin podle úrovně ne/spolupráce, a to tak, že celkový součet hodnocení pro všechny skupiny musí činit 100%.

Vaše hodnocení úrovně spolupráce	V procentech – celkem MUSÍ být 100%
a. Zcela spolupracující ZZ	
b. Částečně spolupracující ZZ	
c. Spíše nespolupracující ZZ	
d. Zcela nespolupracující ZZ	

11. Uveďte tři Vámi preferované formy komunikace se zákonnými zástupci dítěte se SVP:

- a. Osobně
- b. Elektronickou žákovskou knížkou
- c. Emailem
- d. Telefonicky
- e. Na třídních schůzkách
- f. Prostřednictvím svého dítěte

12. Vyberte, jakým způsobem s Vámi zákonní zástupci nejčastěji komunikují:

- a. Osobně
- b. Elektronickou žákovskou knížkou
- c. Emailem
- d. Telefonicky
- e. Na třídních schůzkách
- f. Prostřednictvím svého dítěte

13. S jakou intenzitou s Vámi zákonní zástupci komunikují?

- a. Denně
- b. Jednou za týden
- c. 2x do měsíce
- d. Jednou za měsíc

- e. Na třídních schůzkách
- f. Jednou za pololetí
- g. V případě výskytu problému ve škole
- h. Vůbec

Nyní se prosím zaměřte na konkrétního zákonného zástupce (ZZ) ze skupiny „Spíše spolupracující ZZ“ či „Zcela nespolečující ZZ“ (viz. otázka č. 10) a odpovězte prosím na otázky.

14. Vyberte odpověď:

Vůbec ne   Nejspíš ne   Nevím   Nejspíš ano   Určitě ano

- a. Jste spokojeni se vztahem, jaký máte se ZZ?
- b. Čte ZZ pravidelně elektronickou žákovskou knížku?
- c. Účastní se ZZ pravidelně třídních schůzek?
- d. Je ZZ ochoten se sejit v případě problému s jeho dítětem?
- e. Sjedná ZZ nápravu u svého dítěte, když je nějaký problém?
- f. Plní ZZ domluvené úkoly či postupy při práci s jejich dítětem?
- g. Obrací se na Vás ZZ s prosbou o radu?
- h. Informuje Vás ZZ o psychickém rozpoložení jejich dítěte?

15. Objevuje se některý z těchto rizikových faktorů ve Vašem vztahu se zákonným zástupcem (ZZ)?

a. Nedůvěra ZZ vůči škole	Ano	Ne	Občas
b. Nedůvěra ZZ vůči pedagogovi			
c. Nezájem ZZ o potřeby svého dítěte			
d. Hyperprotektivní přístup ZZ vůči svému dítěti			
e. Nepochopitelná opatření a „úkoly“ nutné pro vzdělávání dítěte			
f. Nerespektování pedagoga či školy samotné			
g. Agresivita ZZ			
h. Nedostatečná komunikace mezi pedagogem a ZZ			
i. Povýšenecký přístup ZZ			
j. Jiné....			

16. Vyberte, zda souhlasíte s tímto výrokem:

Vůbec ne   Nejspíš ne   Nevím   Nejspíš ano   Určitě ano

- a. Úroveň spolupráce mezi rodinou a školou je především ovlivněna vedením školy
- b. ZZ by měl sdílet s učiteli informace o událostech v rodině, které by mohly mít vliv na výkon a chování žáka
- c. Považuji za důležité, aby mě ZZ informoval o chování svého dítěte doma
- d. Obvykle se postoj ZZ k pedagogovi odráží i v postoji žáka k němu
- e. Pokud jde o diskuzi se ZZ o úspěších nebo chování jeho dítěte, preferoval/a bych setkání mimo školní prostředí, například u žáka doma
- f. Pravidelná komunikace se ZZ alespoň jednou měsíčně může předejít zbytečným problémům a nedorozuměním
- g. Mám pocit, že mi ZZ důvěřuje
- h. Mívám obavy před rozhovorem se ZZ na třídních schůzkách nebo osobních setkání
- i. Stále ještě nejsem zcela sebejistý/á při komunikaci s rodiči

17. Uved'te, zda a nakolik ovlivňuje Váš vztah se zákonným zástupcem (ZZ) následující skutečnost:

Vůbec ne   Nejspíš ne   Nevím   Nejspíš ano   Určitě ano

- a. Pohlaví ZZ
- b. Věk ZZ
- c. Špatná/nedostatečná komunikace se ZZ
- d. Vzhled ZZ
- e. Osobnostní rysy ZZ
- f. Sociální postavení ZZ ve společnosti
- g. Zájem ZZ o své dítě
- h. Snaha ZZ řešit vzniklé problémy

18. Na škále od 1 do 5 vyberte nejadekvátnější možnosti prevence vzniku rizikových faktorů ve vztahu se zákonným zástupcem (ZZ)? (Na škále od 1 do 5, kdy 1 je vůbec a 5 je rozhodně, označte rizikové faktory.)

a. Vstřícný přístup	1	2	3	4	5
b. Častější komunikace					
c. Větší trpělivost					
d. Častěji ZZ informovat o dění ve škole					
e. Nastavit si mezi sebou jistá pravidla					
f. Podstoupit preventivní program ke zlepšení vztahu se ZZ					
g. Více zapojovat ZZ do společných školních akcí					
h. Sebereflexe ZZ i pedagoga při vzájemné komunikaci					
i. Utužování vztahu se ZZ i mimo školu					
j. Jednat se ZZ jako se sobě rovným					
k. Více se pokoušet o kompromisy					

19. Jaké jiné možnosti prevence vzniku rizikových faktorů Vás napadají?

.....

20. Dle Vašeho názoru, co by Vám pomohlo k úspěšnému zvládnutí rizikových faktorů ve vztahu se zákonnými zástupci? (Rozepte se.)

.....

21. Chtěl/a byste ještě něco dodat?

.....

Příloha č. 2: Dotazník pro ZZ

Rizikové faktory ve vztazích pedagogických pracovníků a zákonných zástupců žáků se SVP (pro ZZ)

Dobrý den,

jsem studentkou magisterského studia Univerzity Palackého v Olomouci, obor Speciální pedagogika pro 2. stupeň základních škol a střední školy. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění následujícího dotazníku, který mi pomůže dokončit výzkum pro moji diplomovou práci. Diplomovou práci zastřešuje prof. Mgr. PaedDr. Jan Michalík, Ph.D.

Výzkum se skládá ze dvou dotazníků: jeden pro pedagogické pracovníky (dále jen PP), konkrétně pro speciální školní a speciální pedagogy a druhý pro zákonné zástupce (ZZ) dítěte se SVP (speciální vzdělávací potřeby). Výzkum je zaměřen na zjištění rizikových faktorů, které se mohou vyskytnout ve vztahu mezi PP a ZZ. Dále pak zjišťuji, které rizikové faktory jsou nejčastější (např. špatná komunikace, sociální postavení PP či ZZ, věk PP či ZZ, délka praxe PP atd.). Výsledky výzkumu mohou pomoci předcházet jejich vzniku. Výzkum má dva dotazníky proto, abych měla pohled z obou stran, tedy z pohledu PP i ZZ.

Tento dotazník je určen pro zákonné zástupce žáků se SVP.

Dotazník je dobrovolný a zcela anonymní. Vyplnění dotazníku Vám zabere přibližně 20 minut. Pokud byste měli nějaké dotazy, připomínky či potíže, neváhejte mě kontaktovat. Stejně tak mi můžete napsat, pokud by Vás zajímaly souhrnné výsledky výzkumu – s potěšením Vám výsledky poskytnu.

Předem Vám děkuji za spolupráci.

Bc. Veronika Jandová

veronika.jandova01@upol.cz

1. Vaše pohlaví:

- a. Žena
- b. Muž
- c. Jiné

2. Váš věk:

- a. 18–25
- b. 26–35
- c. 36–45
- d. 46–60
- e. 61 a více

3. Na jaký typ školy dochází Vaše dítě?

- a. Mateřská škola speciální
- b. Mateřská škola
- c. Základní škola speciální 1. stupeň
- d. Základní škola speciální 2. stupeň
- e. Základní škola 1. stupeň
- f. Základní škola 2. stupeň
- g. Jiný (kde) .....

4. Kolik let je Vašemu dítěti?

- a. 0-3
- b. 4-7
- c. 8-11
- d. 12-15
- e. 16 a více

Tato část dotazníku obsahuje obecní otázky.

5. Zvyšuje se dle Vašich zkušeností v dnešní době rozsah konfliktních událostí mezi pedagogickými pracovníky a zákonnými zástupci žáka se SVP? (např. ve srovnání s dobou před pěti-deseti lety)

- a. Ano
- b. Ne
- c. Nevím

6. V čem shledáváte zvyšující se nárůst konfliktních situací mezi pedagogy a zákonnými zástupci? Rozepište se prosím. (Pokud jste v předchozí otázce vybrali odpověď Ne, pokračujte prosím v otázce č. 7.)

.....

7. Pokuste se prosím podívat na činnost zákonných zástupců (ZZ) obecně (nejen nad svým) a zaznačte faktory, které naopak mohou rizikové situace ve vztahu s pedagogickým pracovníkem (PP) vyvolávat „na naší straně“.

	Ano	Ne
a. Povýšenost ZZ nad PP		
b. Autoritativní přístup ZZ		
c. Laxní přístup ZZ		
d. Hyperaktivní přístup ZZ		
e. Motivace ZZ řešit problémy s PP		
f. Komunikace s PP		
g. Sdílnost ZZ		
h. Agresivní přístup ZZ		
i. Jiné (uveďte)		

8. Co považujete za rizikový faktor ve vzájemné komunikaci s pedagogickým pracovníkem (PP)? (Na škále od 1 do 5, kdy 1 je vůbec a 5 je rozhodně, označte rizikové faktory.)

a. Nedůvěra ZZ vůči škole	1	2	3	4	5
b. Nedůvěra PP vůči ZZ					
c. Nezájem PP o potřeby mého dítěte					
d. Hyperprotektivní přístup PP vůči mému dítěti					
e. Neochota plnit opatření a „úkoly“ nutné pro vzdělávání dítěte					
f. Osobnost PP					
g. Nerespektování PP					
h. Agresivita PP					
i. Sociální postavení PP					
j. Věk PP					
k. Jiné (uveďte)					

Tato část dotazníku obsahuje otázky, které se zaměřují na Vaši profesní pozici.

9. Zhodnoťte prosím pedagogické pracovníky (PP), s nimiž spolupracujete, do čtyř skupin podle úrovně ne/spolupráce, a to tak, že celkový součet hodnocení pro všechny skupiny musí činit 100%.

Vaše hodnocení úrovně spolupráce	V procentech – celkem MUSÍ být 100%
e. Zcela spolupracující PP	
f. Částečně spolupracující PP	
g. Spíše nespupracující PP	
h. Zcela nespupracující PP	

10. Uved'te tři Vámi preferované formy komunikace s pedagogickými pracovníky:

- Osobně
- Elektronickou žákovskou knížkou
- Emailem
- Telefonicky
- Na třídních schůzkách
- Prostřednictvím svého dítěte

11. Vyberte, jakým způsobem s Vámi pedagogičtí pracovníci nejčastěji komunikují: (Můžete vybrat více odpovědí.)

- Osobně
- Elektronickou žákovskou knížkou
- Emailem
- Telefonicky
- Na třídních schůzkách
- Prostřednictvím Vašeho žáka

12. S jakou intenzitou s Vámi pedagogičtí pracovníci komunikují?

- Denně
- Jednou za týden

- c. 2x do měsíce
- d. Jednou za měsíc
- e. Na třídních schůzkách
- f. Jednou za pololetí
- g. V případě výskytu problému ve škole
- h. Vůbec

Nyní se prosím zaměřte na konkrétního pedagogického pracovníka (PP) ze skupiny „Spíše spolupracující PP“ či „Zcela nespolečující PP“ (viz. otázka č. 9) a odpovězte prosím na otázky.

13. Vyberte odpověď:

Vůbec ne   Nejspíš ne   Nevím   Nejspíš ano   Určitě ano

- a. Jste spokojeni se vztahem, jaký máte s PP?
- b. Informuje Vás PP pravidelně přes elektronickou žákovskou knížku?
- c. Účastní se PP pravidelně třídních schůzek?
- d. Je PP ochotný se sejít v případě problému s Vaším dítětem?
- e. Sjedná PP nápravu u Vašeho dítěte, když je nějaký problém?
- f. Plní PP domluvené úkoly či postupy při práci s Vaším dítětem?
- g. Je PP ochotný Vám poradit, když si nevíte rady?
- h. Informuje Vás PP o psychickém rozpoložení Vašeho dítěte?

14. Objevuje se některý z těchto rizikových faktorů ve Vašem vztahu s pedagogickým pracovníkem (PP)?

a. Nedůvěra PP vůči Vám	Ano	Ne	Občas
b. Nezájem PP o potřeby Vašeho dítěte			
c. Hyperprotektivní přístup PP vůči Vašemu dítěti			
d. Nezájem pedagoga o Vaše dítě a jeho potřeby			
e. Neochota plnit opatření a „úkoly“ nutné pro vzdělávání Vašeho dítěte			
f. Nerespektování Vaší osoby ze strany PP			
g. Agresivita PP			
h. Nedostatečná komunikace mezi Vámi a PP			
i. Povýšenecký přístup PP			
j. Jiné....			

15. Vyberte, zda souhlasíte s tímto výrokem:

Vůbec ne   Nejspíš ne   Nevím   Nejspíš ano   Určitě ano

- a. Úroveň spolupráce mezi rodinou a školou je především ovlivněna vedením školy
- b. Pedagog by měl sdílet s rodiči informace o událostech ve škole, které by mohly mít vliv na výkon a chování žáka
- c. Považuji za důležité, aby mě pedagog informoval o chování svého dítěte ve škole
- d. Obvykle se postoj rodiče k pedagogovi odráží i v postoji žáka k němu
- e. Pokud jde o diskuzi s pedagogem o úspěších nebo chování mého dítěte, preferoval/a bych setkání mimo školní prostředí, například u nás doma
- f. Pravidelná komunikace s pedagogem alespoň jednou měsíčně může předejít zbytečným problémům a nedorozuměním
- g. Mám pocit, že mi pedagog důvěřuje
- h. Mívám obavy před rozhovorem s pedagogem na třídních schůzkách nebo osobních setkání
- i. Stále ještě nejsem zcela sebejistý/á při komunikaci s pedagogem

16. Uved'te, zda a nakolik ovlivňuje Váš vztah s pedagogickým pracovníkem (PP) následující skutečnost:

Vůbec ne   Nejspíš ne   Nevím   Nejspíš ano   Určitě ano

- a. Pohlaví ZZ
- b. Věk ZZ
- c. Špatná/nedostatečná komunikace se ZZ
- d. Vzhled ZZ
- e. Osobnostní rysy ZZ
- f. Sociální postavení ZZ ve společnosti
- g. Zájem ZZ o své dítě
- h. Snaha ZZ řešit vzniklé problémy

17. Na škále od 1 do 5 vyberte nejadekvátnější možnosti prevence vzniku rizikových faktorů ve vztahu s pedagogickým pracovníkem (PP): (Na škále od 1 do 5, kdy 1 je vůbec a 5 je rozhodně, označte rizikové faktory.)

a. Vstřícný přístup	1	2	3	4	5
b. Častější komunikace					
c. Větší trpělivost					
d. Častější podávání informací ze strany pedagoga o dění ve škole					
e. Nastavit si mezi sebou jistá pravidla					
f. Podstoupit preventivní program ke zlepšení vztahu s PP					
g. Větší zapojení nás rodičů do společných školních akcí					
h. Sebereflexe rodiče i pedagoga při vzájemné komunikaci					
i. Utužování vztahu s PP i mimo školu					
j. Jednat s PP jako se sobě rovným					
k. Více se pokoušet o kompromisy					

18. Jaké jiné možnosti prevence vzniku rizikových faktorů Vás napadají?

.....

19. Dle Vašeho názoru, co by Vám pomohlo k úspěšnému zvládnutí rizikových faktorů ve vztahu s pedagogickými pracovníky? (Rozepište se.)

.....

20. Chtěl/a byste ještě něco dodat?

.....